

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ  
KATEDRA HUDEBNÍ VÝCHOVY A KULTURY

**VÝBĚR UMĚLÝCH PÍSNÍ PRO HV V MŠ - MODELOVÉ  
PŘÍKLADY A VLASTNÍ TVORBA**  
BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Stanislava Jarabicová**

*Předškolní a mimoškolní pedagogika, obor Učitelství pro mateřské školy*

Vedoucí práce: PhDr. Štěpánka Lišková, Ph.D.

**Plzeň 2019**

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 20. června 2019

.....  
vlastnoruční podpis

### ***Poděkování***

*Především chci poděkovat své vedoucí konzultantce PhDr. Štěpánce Liškové, Ph.D. za její trpělivost, profesionální přístup a cenné rady při psaní celé bakalářské práce.*

*Za odbornou pomoc dále mnohokrát děkuji doc. Mgr. Tomáši Kuhnovi, Ph.D., Mgr. Janě Gavlasové, Mgr. Galině Volodině a dalším, kteří se na mé práci spolupodíleli organizačně či podporou.*

**ZDE SE NACHÁZÍ ORIGINÁL ZADÁNÍ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE.**

**OBSAH**

|  |           |
|--|-----------|
| Seznam zkratk.....   | 3         |
| Úvod.....  | 4         |
| <b>1 Hudba v životě člověka.....</b>                                       | <b>6</b>  |
| <b>2 Lidová a umělá píseň v MŠ – vymezení pojmů.....</b>                   | <b>8</b>  |
| 2.1 Výběr literatury k tématu práce.....                                   | 9         |
| 2.1.1 Literatura s didaktickým a metodickým zaměřením.....                 | 9         |
| 2.1.2 Zpěvníky.....  | 12        |
| <b>3 Umělá píseň v pěveckých činnostech v MŠ.....</b>                      | <b>17</b> |
| 3.1 Charakteristika dětského hlasu a výběr možností jeho rozvoje v MŠ..... | 18        |
| 3.2 Kritéria pro vhodný výběr písní v kontextu s věkem dětí v MŠ.....      | 20        |
| 3.3 Pěvecké osvojení umělé písně.....                                      | 25        |
| 3.3.1 Příklad písně vybrané a hodnocené podle stanovených kritérií.....    | 27        |
| 3.3.2 Výběr umělých písní pro pěvecké činnosti v homogenní třídě.....      | 29        |
| 3.3.3 Výběr umělých písní pro pěvecké činnosti v heterogenní třídě.....    | 31        |
| <b>4 Umělá píseň v rámci ostatních hudebních činností v MŠ.....</b>        | <b>34</b> |
| 4.1 Umělá píseň v poslechových činnostech.....                             | 34        |
| 4.2 Umělá píseň v pohybových činnostech.....                               | 36        |
| 4.3 Umělá píseň v instrumentálních činnostech.....                         | 38        |
| <b>5 Skládání dětských písní a písní pro děti.....</b>                     | <b>40</b> |
| 5.1 Vlastní tvorba.....  | 41        |
| <b>6 Uplatnění autorské tvorby v pěveckých činnostech v MŠ.....</b>        | <b>44</b> |
| 6.1 Umělá píseň a třída „Kot’ata“.....                                     | 44        |
| 6.1.1 Výběr umělé písně s ohledem na stanovená kritéria.....               | 45        |
| 6.1.2 Vybraná umělá píseň jako součást pěvecké výchovy.....                | 45        |
| 6.1.3 Vyhodnocení a shrnutí.....   | 46        |
| 6.1.4 Zpětná vazba třídy „Kot’ata“.....                                    | 46        |
| 6.2 Umělá píseň a třída „Motýli“.....                                      | 47        |
| 6.2.1 Výběr umělé písně s ohledem na stanovená kritéria.....               | 47        |
| 6.2.2 Vybraná umělá píseň jako součást pěvecké výchovy.....                | 47        |

|          |  |              |
|----------|--|--------------|
| 6.2.3    | Vyhodnocení a shrnutí .....  | 48           |
| 6.3      | Umělá píseň a třída „Včely“ .....  | 49           |
| 6.3.1    | Výběr umělé písně s ohledem na stanovená kritéria.....   | 49           |
| 6.3.2    | Vybraná umělá píseň jako součást pěvecké výchovy .....   | 49           |
| 6.3.3    | Vyhodnocení a shrnutí .....  | 50           |
| <b>7</b> | <b>Umělá píseň a její uplatnění v kontextu s Rámcovým vzdělávacím programem pro PV .....</b>   | <b>52</b>    |
|          | Závěr.....   | 54           |
|          | Resumé .....   | 56           |
|          | Summary.....   | 57           |
|          | Seznam literatury a internetových zdrojů.....  | 58           |
|          | Seznam obrázků a tabulek .....   | 60           |
|          | <b>Seznam příloh .....</b>   | <b>I</b>     |
|          | <b>Přílohy A – umělé písně k pěveckým činnostem v MŠ.....</b>                                  | <b>III</b>   |
|          | <b>Přílohy B – umělé písně k poslechovým, pohybovým a instrumentálním činnostem v MŠ .....</b> | <b>XXVI</b>  |
|          | <b>Přílohy C – jiné ukázky z vybraných publikací.....</b>                                      | <b>XXIX</b>  |
|          | <b>Přílohy D – výběr vlastních písní k hudebním činnostem v MŠ .....</b>                       | <b>XXXI</b>  |
|          | <b>Přílohy E – příklady umělých písní vycházejících z písní lidových .....</b>                 | <b>XL</b>    |
|          | <b>Přílohy F – fotografie pomůcek k HV v MŠ v Zaječově .....</b>                               | <b>LVIII</b> |
|          | <b>Přílohy G – fotografie pořízené v MŠ v Zaječově.....</b>                                    | <b>LXIV</b>  |
|          | <b>Přílohy H – dokumentace mezi MŠ a mnou.....</b>   | <b>LXVII</b> |
|          | <b>Přílohy Ch – podrobný popis realizovaných programů v MŠ .....</b>                           | <b>LXX</b>   |

**SEZNAM ZKRATEK**

|        |  |
|--------|--|
| HV     | hudební výchova                                      |
| MŠ     | mateřská škola                                       |
| RVP PV | Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání |
| PV     | předškolní vzdělávání                                |

## ÚVOD

Hudební výchovu v **mateřské škole** (dále jen MŠ) považuji za nedílnou součást **předškolního vzdělávání** (dále jen PV). Nejde jen o disciplínu, která je náhodně zařazena do systému vzdělávání. Jde o souhrn hudebních činností, které mají v MŠ určité poslání. O těchto činnostech a především o **umělé písni** budou pojednávat následující kapitoly.

Mně osobně je hudba velice blízká. Vnímám ji jako část svého života. Snad je to proto, že si moje maminka, dle jejích slov, zpívala už v průběhu celého těhotenství. Po mém narození mi četla pohádky, s ostatními členy rodiny mě učila říkanky s pohybem, nové písničky a hry. Zájem o knihy a hudbu, který ve mně má rodina probudila, mě v předškolním věku natolik ovlivnil, že v současné době skládám vlastní písně pro děti i dospělé. Moje autorská tvorba je těmito cílovými skupinami přijímána většinou s nadšením a radostí, což je pro mě největší odměnou.

Právě z tohoto důvodu se ve své bakalářské práci věnuji tomu, co mě naplňuje. Dětem, které dodávají tolik energie, hudbě, která aktivizuje mé nitro a tvorbě písni, která mě baví. Proto jsem také šla studovat *učitelství pro MŠ*. Věděla jsem, že zde budu mít možnost své zájmy skloubit dohromady. Myslím si, že pracovat s dětmi mi jde, přijímají mě nejen jako učitelku, ale také jako kamarádku, na kterou se mohou vždy obrátit.

Jedním z hlavních cílů této práce je **najít kritéria** pro výběr umělých písni pro potřeby výuky **hudební výchovy** (dále jen HV) v MŠ, především pak se záměrem skládat vhodné písně pro tento věk. V první kapitole budeme nejprve definovat pojem **umělá píseň**, poté se budeme zabývat tím, jaký typ písni se v MŠ uplatňuje a v jakých činnostech. HV v MŠ realizujeme především prostřednictvím **4 druhů hudebních činností**: pěveckých, poslechových, pohybových a instrumentálních. Tyto činnosti však nestojí osamoceně, ale navzájem se kombinují. Příklady tohoto prolínání budou v práci též zmíněny. Hudební činnosti se často spojují i s činnostmi ostatními, např. výtvarnými, dramatickými nebo tělovýchovnými.

Pro pěvecké činnosti je nutné znát specifika dětského hlasu, abychom jeho vývoj podpořili a dokonce mu svým vedením neublížili. Z tohoto důvodu věnuji úvodní kapitoly základní technice zpěvu, dechovým a artikulačním cvičením a péči o hlas, tj. ve zkratce celé problematice pěvecké výchovy dětí předškolního věku. V teoretické rovině tedy nejdříve vytvořím podklad, podle nějž mohu stanovit kritéria pro výběr vhodných umělých písni pro tuto věkovou skupinu dětí. Základní literaturou se stanou (ve shodě se zadáním)



nejprve didakticky zaměřené publikace: *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání* Marie Liškové, *Hudební výchova v mateřské škole* Jiřího Zezuly a Olgy Janovské, *Od výkřiku k písničce* Pavla Jurkoviče a *Hudební výchova v mateřské škole* Karly Strnadové a Jiřího Zezuly, dále i jiné odborné publikace, včetně vybraných diplomových či bakalářských prací, jejichž autoři již problematiku zpěvu předškolních dětí zpracovávali. V dostupné literatuře získám odpovědi na otázky **jak** s dětmi zpívat a **podle jakých kritérií** umělé písně pro konkrétní věkovou skupinu vybírat a skládat.

Podstatnou součástí mé bakalářské práce bude zároveň praktické uplatnění **umělé písně** v rámci pěvecké výchovy ve třech třídách vybrané MŠ. Mým cílem bude zjistit, **zda se děti dokážou naučit zpívat mnou složenou autorskou píseň**, při jejíž tvorbě budu respektovat zjištěná kritéria pro vhodný výběr písní pro zpěv předškolních dětí.

Škola má být samozřejmě hrou. A právě v MŠ má hra důležité postavení. Děti ocení i maličkost, ke štěstí jim stačí opravdu málo. Je velmi důležité vybírat písně pečlivě, abychom dětem neublížili a zároveň aby se i ony mohly radovat z vlastních úspěchů.

Tato práce může pomoci studentům oboru *Učitelství pro MŠ* a všem zájemcům o uplatnění umělé písně v předškolním věku dětí v jejich vlastní práci.

## 1 HUDBA V ŽIVOTĚ ČLOVĚKA

Člověk je hudbou obkloповán celý život, na každém kroku, ve zcela běžných situacích.<sup>1</sup> Představme si, jak v předvánoční čas sedíme doma na pohovce, a v televizi se objeví reklama s hrající koledou. Nebo jedeme tramvají a našemu spolucestujícímu začne vyzvánět mobilní telefon. Když trávíme čas s přáteli v obchodním centru, slyšíme šum, hlasy lidí, smích, upoutávky na nejnovější filmy do kina, reklamy a nakonec také **hudbu**.

*Hudba je stará jako svět sám, anebo přinejmenším jako člověk. O hudbě poučila člověka sama příroda.*<sup>2</sup>

Vydejme se do přírody – můžeme slyšet vítr prohánějící se po loukách, šum listů, bubláni lesního potůčku, také cvrlikot ptáků a třepotání jejich křídel. U moře slyšíme vzdouvající se vlny, u táboráku praskající oheň. Příroda nás inspiruje. Podívejme se například na Antonia Lucia Vivaldiho a jeho dílo *Čtvero ročních dob*. Při poslechu *Jara* si naprosto dokážeme představit to probouzení všeho živého. U *Podzimu* naopak zpozorujeme výraznou dynamiku i tempo hudby napodobující nejspíš rozmarné podzimní počasí.

Podle Jurkoviče *je hudba ve všech svých podobách jedinečným vyjádřením lidské kreativity*<sup>3</sup> a dokáže proměnit všední den ve svátek jako prosté pozornosti k narozeninám nebo ročnímu času, k němuž se vážou hudebně-pohybové, nebo dokonce dramatické projevy v podobě zvyků a tradic dané kultury.<sup>4</sup> Kromě toho ovšem našla hudba svou úlohu i jako **druh terapie**.<sup>5,6</sup>

*Hudba sama o sobě přináší uklidnění, odpočinek a radost.* Lišková<sup>7</sup> považuje hudbu v určitém smyslu za dorozumivací prostředek. Oproti běžné řeči má však jistou výhodu. Účinkům jejích hudebně-vyjadřovacích prostředků rozumí lidé téměř na celém světě. Vycítíme z ní žertovnou nebo smutnou náladu. Pochopíme, zda je určena k slavnostem, k tanci nebo třeba k pochodu.

<sup>1</sup> LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006, s. 137.

<sup>2</sup> SOLARI, Gabriella a Carla MAGNAN. *Moje první knížka o hudbě*. Říčany: Sun, 2014, s. 8.

<sup>3</sup> JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál, 2012, s. 10.

<sup>4</sup> Například děti zpívají Mikuláši, čertovi a andělovi písničku, aby dostaly sladkou dobrotu. O Velikonocích lze zaslechnout řehtání a známé *Hody, hody, doprovody*. Hudba doplňuje naše tradice, je tedy významnou součástí naší kultury. TAMTĚŽ.

<sup>5</sup> Muzikoterapie, popř. hudební terapie, je léčení pomocí hudebního umění. KANTOR, Jiří, Matěj LIPSKÝ a Jana WEBER. *Základy muzikoterapie*. Praha: Grada, Psyché (Grada). 2009, s. 21.

<sup>6</sup> Pokud se muzikoterapie ujme skutečný odborník, je velmi účinným lékem. Nemusí mít ovšem jen přínosy. Může být i nebezpečná, jelikož každý lék má své vedlejší účinky. HURNÍK, Lukáš. *Tajemství hudby: hudební nauka s nadhledem*. Praha: Grada, 2000, s. 69.

<sup>7</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 147.

Pro někoho může být hudba jen zálibou. Její úloha v tomto případě znamená naprosté odreagování – „vypnutí“, ale třeba i „vybití“. Pomáhá nám srovnat si věci v hlavě a tím přijít na správné řešení. Někteří lidé hudbu jen pasivně poslouchají, jiní ji tvoří – skládají melodie a texty, hrají na hudební nástroje, zpívají apod.

Hudba má vliv i na naši fyzickou stránku – hlasitá hudba údajně dokáže teplotu těla zvýšit, pomalá zase snížit. Vhodně vybraná hudba ovlivňuje srdeční tep, pulz, tlak, posiluje imunitu, zkvalitňuje dýchání.<sup>8</sup>

Seznámili jsme se s hudbou jako takovou. Nás ale především zajímá jen jeden z jejích mnoha článků – píseň. Ještě úžeji – **píseň umělá**.

---

<sup>8</sup> BEHINOVÁ, Markéta. *Nová velká kniha o mateřství: od početí do věku 3 let*. 3. vyd. Praha: Mladá fronta. Maminka (Mladá fronta), 2012, s. 81.

## 2 LIDOVÁ A UMĚLÁ PÍSEŇ V MŠ – VYMEZENÍ POJMŮ

Předpokládáme, že **umělá píseň** se může v MŠ uplatnit v kontextu se všemi čtyřmi hudebními činnostmi, jejichž prostřednictvím se HV v MŠ realizuje. Jde pouze o to, v jaké podobě. Než přistoupíme k popisu uplatnění umělé písně v konkrétních činnostech, je nutné si definovat několik pojmů, jež s tématem umělé písně vystávají.

*Píseň je většinou kratší skladba pro jeden hlas bez doprovodu nebo s doprovodem, tvořená na strofický text, nejčastěji o jedné či více slokách.*<sup>9</sup>

Podle Jurkoviče<sup>10</sup> je píseň navíc *jedinečnou zprávou o světě*, tzn. jistým druhem informace o přírodě, o zvířatech, o lidech a jejich práci, trápení a radostech.

V literatuře určené k výuce HV v MŠ se setkáváme v souvislosti s písní se dvěma pojmy: **lidová píseň** (ta převažuje) a **umělá píseň**. **Lidová píseň** vychází z folklóru,<sup>11</sup> je tedy šířena ústně a do jisté míry anonymní. **Umělá píseň** naproti tomu nevzniká spontánně, je komponovaná na profesionálních hudebních základech.<sup>12</sup> Jinými slovy jde o *píseň složenou známým autorem*.<sup>13</sup>

V této práci se musíme nejprve paralelně s tématem umělé písně zabývat písní lidovou, neboť právě ta má stát v základu všech pěveckých činností dětí v MŠ.<sup>14</sup> Jejím zkoumáním lze tudíž stanovit **kritéria** pro výběr vhodných umělých písní pro zpěv dětí v MŠ.

V souvislosti s uplatněním písní v činnostech v MŠ je dále potřebné objasnit dva pojmy: **dětská píseň** a **píseň pro děti**. **Dětská píseň** je ta, která *hudebně zohledňuje rozsah pěveckého hlasu a její texty vycházejí z obrazného světa dětí*<sup>15</sup> (např. E. Hradecký: *To je on*).<sup>16</sup> Oproti tomu **píseň pro děti** bývá náročnější, je určená zpěvu dospělým, kteří ji interpretují dětskému publiku. V MŠ se tento druh písní využívá např. k poslechovým činnostem. Obě tyto kategorie písní se tedy mohou uplatnit v hudebních činnostech v MŠ, ale pouze **dětská píseň** se má objevovat v činnostech pěveckých.

<sup>9</sup> JURKOVIČ, 2012, s. 43.

<sup>10</sup> TAMTÉŽ, s. 44 a 46.

<sup>11</sup> **Folklórem** rozumíme veškeré projevy ústní lidové tradice, především lidové písně a hudby. VYSLOUŽIL, Jiří. *Hudební slovník pro každého*. Vizovice: Lípa, 1995, s. 162

<sup>12</sup> TAMTÉŽ, s. 306.

<sup>13</sup> ZENKL, Luděk. *ABC hudebních forem*. Praha: Supraphon, 1984, s. 176.

<sup>14</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 25.

<sup>15</sup> VYSLOUŽIL, 1995, s. 64.

<sup>16</sup> HRADECKÝ, Emil. *Zpěvníček pro nejmenší: učitelkám mateřských škol*. Praha: Supraphon, 1986, s. 4.

## 2.1 VÝBĚR LITERATURY K TÉMATU PRÁCE

Cílem této kapitoly je ve vybraných **publikacích**, určených učitelům MŠ k výuce HV, najít nejprve **údaje o uplatnění umělé písně v hudebních činnostech v MŠ, především pěveckých**, a dále uvést, **zda autoři uvádějí mezi písněmi, určenými pro zpěv dětí, i písně umělé.**

**Předpokládáme, že se umělá píseň objeví jako součást hudebních činností, ale výlučně umělé písně se doporučená literatura věnovat pravděpodobně nebude.**

V druhé podkapitole zaměříme pozornost na **zpěvníky**. Učitelé MŠ mají v současné době k dispozici poměrně velké množství zpěvníků s rozsáhlým repertoárem **písní lidových i umělých**, které většinou vycházejí z melodiky písní lidových (Srov. 3.3.2 *Výběr umělých písní pro pěvecké činnosti v homogenní třídě*), a můžeme je tak při splnění určitých **kritérií**, např. **výběru námětu, tóniny nebo rozsahu** (Srov. 3.2 *Kritéria pro vhodný výběr písní v kontextu s věkem dětí v MŠ*), považovat za vhodné pro zpěv předškolních dětí.<sup>17</sup> U jednotlivých zpěvníků se zaměříme na to, zda a **v jaké míře** se v nich umělé písně objevují (výběrově uvedeme jejich počet),<sup>18</sup> **jaké informace** je provází a **jaký je jejich pěvecký rozsah v příslušné tónině (nejnižší a nejvyšší tón).**

### 2.1.1 LITERATURA S DIDAKTICKÝM A METODICKÝM ZAMĚŘENÍM<sup>19</sup>

Za stěžejní literaturu k výuce pěveckých činností v MŠ vybíráme tyto tituly:

- a. *Hudební výchova v mateřské škole* – Jiří Zezula, Olga Janovská,<sup>20</sup>
- b. *Hudební výchova v mateřské škole* – Karla Strnadová, Jiří Zezula,<sup>21</sup>
- c. *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání* – Marie Lišková,
- d. *Hudební výchova předškolního věku* – Miloš Kodejška,<sup>22</sup>

<sup>17</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 25.

<sup>18</sup> Např. u zpěvníku *Malým zpěvákům* od Janovské a Kurkové se nám vzhledem k neoriginální elektronické verzi nepodařilo získat počet umělých písní, proto není uveden ani jejich přibližný odhad, neboť nechceme uvádět zkreslené a nepravdivé informace.

<sup>19</sup> **Metodikou** se rozumí systém *technických* postupů v určitém oboru. **Didaktika** je souhrn *metodických* postupů v určitém oboru, jimiž žáka vzděláváme a jejich obsahem a formou na něj záměrně působíme. VRCHOTOVÁ-PÁTOVÁ, Jarmila. *Didaktika zpěvu pro sólisty, sborové pěvce a budoucí pěvecké pedagogy*. 2. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita, 2002, s. 4.

<sup>20</sup> ZEZULA, Jiří a Olga JANOVSÁ. *Hudební výchova v mateřské škole: (metodika) : učebnice pro 2. až 4. ročník studijního oboru Učitelství pro mateřské školy na středních pedagogických školách i pro praxi učitelů mateřských škol*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987.

<sup>21</sup> STRNADOVÁ, Karla a Jiří ZEZULA. *Hudební výchova v mateřské škole*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1988.

- e. *Zpívejme si s dětmi* – Marie Lišková,<sup>23</sup>
- f. *Od výkřiku k písničce* – Pavel Jurkovič,
- g. *Učíme děti zpívat* – Alena Tichá,<sup>24</sup>
- h. *Lidové písničky a hry s nimi* – Zdeněk Šimanovský, Alena Tichá,<sup>25</sup>
- i. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let* – Alena Tichá, Milena Raková<sup>26</sup> a
- j. *Zpíváme a nasloucháme hudbě s nejmenšími* – Milena Raková, Ljuba Štíplová, Alena Tichá.<sup>27</sup>

Za doplňkovou literaturu považujeme *Didaktiku zpěvu pro sólisty, sborové pěvce a budoucí pěvecké pedagogy* Vrchotové-Pátové,<sup>28</sup> vysokoškolská skripta, obsahující některé cenné informace o vývoji a možnostech rozvoje lidského hlasu.

Na výše uvedené tituly zaměříme následně pozornost v kontextu s tématem práce.

Na stránkách *Hudební výchovy v mateřské škole* od Zezuly a Janovské se otevírá velké množství témat, která s HV v MŠ souvisejí. Autoři publikace předkládají velký počet metodických postupů, ve kterých na modelových příkladech doporučují, jak postupovat při práci s dětmi v MŠ v oblasti rozvoje jejich **hudebních schopností**<sup>29</sup> a **dovedností**.<sup>30</sup> Velmi podrobně jsou zde popsány **činnosti pěvecké**.<sup>31</sup> Za nejjednodušší – nevhodnější písně, určené ke zpěvu dětí, považují autoři v první řadě **písně lidové**. O **umělých písních** se zmiňují především v souvislosti s **pohybovými činnostmi**. Obsáhlejší výběr těchto písní mohou reprezentovat např. tyto umělé písně: *Vláček* (P. Eben), *Říkadlo* (A. Hába) nebo *Zimní* (E. Strašek).<sup>32</sup> (viz Příloha C1)

<sup>22</sup> KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta, 2002.

<sup>23</sup> LIŠKOVÁ, Marie. *Zpíváme si s dětmi*. Praha: Grada, 2005.

<sup>24</sup> TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Praha: Portál, 2005.

<sup>25</sup> ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a Alena TICHÁ. *Lidové písničky a hry s nimi*. Praha: Portál. Nápad, hry, tvořivost, 1999.

<sup>26</sup> TICHÁ, Alena a Milena RAKOVÁ. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let*. Praha: Portál, 2007.

<sup>27</sup> RAKOVÁ, Milena, Ljuba ŠTÍPLOVÁ a Alena TICHÁ. *Zpíváme a nasloucháme hudbě s nejmenšími*. Praha: Portál, 2009.

<sup>28</sup> VRCHOTOVÁ-PÁTOVÁ, 2002.

<sup>29</sup> **Hudební schopnosti** jsou vnitřní **předpoklady** k úspěšnému vykonávání hudebních činností. SEDLÁK, František a Hana VÁŇOVÁ. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2013, s. 54.

<sup>30</sup> **Hudební dovednosti** jsou cvikem a učením **získané** způsobilosti **vykonávat úspěšně hudební činnost**. TAMTÉŽ, s. 71.

<sup>31</sup> ZEZULA, JANOVSÁ, 1987, s. 46 až 199.

<sup>32</sup> TAMTÉŽ, s. 250 až 254.

Ve spolupráci s Karlou Strnadovou vydal Jiří Zezula také metodickou příručku *Hudební výchova v mateřské škole*, kde **v tabulce uvádí vhodný písňový materiál** pro zpěv předškolních dětí, rozdělený do šesti skupin písní, včetně **písní umělých**, sestavený s ohledem na věk dětí a předpokládanou úroveň rozvoje jejich hudebnosti.<sup>33</sup> Tato tabulka uvádí obzvláště cenné informace pro naši práci. V textu se totiž zmiňuje o vhodné melodické struktuře písní, o jejich doporučené tónině a obsahuje i vhodný výběr **písní z lidové a umělé tvorby** (viz Příloha C2).<sup>34</sup>

V novější publikaci *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání* se Marie Lišková zaměřuje rovněž na hudební činnosti, ale též na jejich propojení s oblastmi *Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání* (dále jen RVP PV). Podle slov samotné autorky *há hudební výchova vliv na celkový rozvoj osobnosti*.<sup>35</sup> V kontextu s pěveckými činnostmi také autorka upřesňuje, jak vybírat **lidový**, ale i **moderní písňový materiál**. Uvádí, že právě při jeho výběru učitelé často chybují.<sup>36</sup>

V publikaci *Hudební výchova předškolního věku* v kapitole o pěveckých činnostech Milan Kodejška konstatuje, že dítě se *především velmi rádo a snadno učí množství lidových a umělých písní*.<sup>37</sup> I na základě tohoto tvrzení můžeme usoudit, že děti projevují zájem také o **zpěv umělých písní**. Z toho důvodu by se měly zařazovat do HV v MŠ.

*Zpíváme si s dětmi* od Marie Liškové je publikace, jejímž cílem je poradit všem, kteří vzdělávají a vychovávají předškolní děti, jak se naučit pracovat se zde předloženým hudebním materiálem. Obsahuje tak písňový materiál s doprovodným textem a návrhy hudebních činností (pěveckých, pohybových apod.) s ním spjatých. Publikace předkládá 23 písní různých rozsahů (cca tercie až sexty) z **lidové i umělé tvorby**. Lidové **písně** zde převažují, neboť mají jednoduchou melodiku i rytmus, což jsou podstatná kritéria pro počáteční rozvoj hudebnosti dětí. Dle slov samotné autorky **umělé písně** tuto přednost ve většině případů postrádají.<sup>38</sup>

V *Učíme děti zpívat* od **Aleny Tiché**<sup>39</sup> nalezneme pouze **písně lidové**, na jejichž příkladu autorka popisuje rozvoj pěveckých dovedností u předškolních dětí. Přesto je tato publikace uvedena v seznamu výchozí literatury, neboť obsahuje cenné rady jak pracovat s dětmi,

<sup>33</sup> STRNADOVÁ, ZEZULA, 1988, s. 10 až 12.

<sup>34</sup> TAMTÉŽ, s. 10 a 11.

<sup>35</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 7.

<sup>36</sup> TAMTÉŽ, s. 23 až 25.

<sup>37</sup> KODEJŠKA, 2002, s. 53.

<sup>38</sup> LIŠKOVÁ, 2005, s. 9.

<sup>39</sup> **Alena Tichá** je vynikající hlasová pedagožka, která se zabývá dětským hlasem a jeho zdravým vývojem.

kteřé dosud nezpívají (Srov. 3.1 *Charakteristika dětského hlasu a výběr možností jeho rozvoje v MŠ*).

Z podobného důvodu je do seznamu stěžejní literatury zahrnuta i publikace *Lidové písničky a hry s nimi* od Tiché a Šimanovského.<sup>40</sup> Publikace je **zpěvníkem**, proto by měla být zařazena spíše do následující podkapitoly. Zpěvník o **umělé písni nepojednává**, avšak obsahuje informace, které se na **umělou píseň** též vztahují, např. doporučení jak s dětmi zpívat, dále jak zajistit, aby děti zpívaly čistě, a učitelé jistě ocení i odborné údaje o **transponování**<sup>41</sup> písní.<sup>42</sup>

Velké množství písní vhodných pro pěvecké činnosti v MŠ nám doporučuje a nabízí také Pavel Jurkovič v publikaci *Od výkřiku k písničce*. Uvádí zde **písně lidové i umělé**, z nichž některé jsou přímo autorské, např. *Luna a slunce* nebo *Mamince*<sup>43</sup> (viz Příloha A1). Autor upozorňuje na to, že se zpěvem bychom měli dítě seznamovat již v prenatálním období.<sup>44,45</sup>

### 2.1.2 ZPĚVNÍKY

K výběru základní literatury, která se zabývá problematikou **umělé písně a hudební výchovy dětí v MŠ**, či problematikou samotných **pěveckých činností v MŠ**, je vhodné ještě přiřadit výběr několika **zpěvníků**, které přímo uvádějí velké množství umělých písní pro zpěv dětí v MŠ.

Zde uvedený výběr představuje pouhý zlomek literatury určené ke zpěvu dětí. Učitelé v MŠ mohou **vybírat umělé písně** například z těchto publikací-zpěvníků:

- a. *Malým zpěvákům* – Olga Janovská, Libuše Kurková,<sup>46</sup>
- b. *Skřivánek* – Božena Viskupová, Petr Jistel,<sup>47</sup>

<sup>40</sup> ŠIMANOVSKÝ, TICHÁ, 1999.

<sup>41</sup> **Transpozice** je přenesení skladby do jiné tóniny, než ve které byla složena. Používá se pro přijatelnější zvládnutí skladby, např. při zpěvu. VYSLOUŽIL, 1995, s. 301.

<sup>42</sup> ŠIMANOVSKÝ, TICHÁ, 1999, s. 21 až 25.

<sup>43</sup> JURKOVIČ, 2012, s. 83 a 86.

<sup>44</sup> TAMTÉŽ, s. 13.

<sup>45</sup> **Publikace** *Zpíváme a hraje si s nejmenšími: od narození do 8 let* a *Zpíváme a nasloucháme hudbě s nejmenšími* budou, vzhledem k většímu zastoupení písní než pokynů k jejich úspěšné realizaci dětmi, uvedeny a hodnoceny v kapitole.

<sup>46</sup> JANOVSÁ, Olga a LIBUŠE KURKOVÁ. *Malým zpěvákům: zpěvník pro mateřské školy*. Ilustroval Ota JANEČEK. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. Odborné příručky pro žákyně středních pedagogických škol a pro učitelky mateřských škol, 1986.

<sup>47</sup> VISKUPOVÁ, Božena a PETR JISTEL. *Skřivánek: sborník písní pro mateřské školy s doprovodem klavíru, event. dalších (dětských) hudebních nástrojů*. 3. vyd. Praha: Panton, 1983.



- c. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let* – Alena Tichá, Milena Raková,
- d. *Zpíváme a nasloucháme hudbě s nejmenšími* – Milena Raková, Ljuba Štíplová, Alena Tichá,
- e. *Zvířátka ve hře, písní a tanci* – Eva Černošová (roz. Kulhánková),<sup>48</sup>
- f. *Zpěvníček pro nejmenší* – Emil Hradecký,<sup>49</sup>
- g. *Písníček I., Písníček II. a Písníček III.* – Marie Kružíková<sup>50, 51, 52</sup> a
- h. *Zpívejme si, zpívejme 2* – Jaroslava Horáčková.<sup>53</sup>

Zpěvník *Malým zpěváčkům* je zmiňován v publikaci *Hudební výchova v mateřské škole* jako: ...bohatý materiál, který bude tvořit základ hudebněvýchovné práce s dětmi ve věku tři až šesti let.<sup>54</sup> Autorky Janovská a Kurková zařazují do zpěvníku velké množství **písní lidových i umělých**. Kromě toho se zaměřují též na uvádění informací, jak s nimi a jiným výukovým materiálem pracovat. Za všechny jmenujme alespoň *Myšku*<sup>55</sup> J. Pauera (viz Příloha A2) nebo *Včelku*<sup>56</sup> Z. Šestáka (viz Příloha A3). Pěvecký rozsah **lidových písní** ve zpěvníku se pohybuje v rozmezí  $c^1$  až  $a^1$ , výjimečně  $c^1$  až  $h^1$ , a jeho pomyslný střed se nachází u většiny písní kolem tónů  $g^1$  a  $a^1$ . Tyto písně můžeme považovat za správně volený repertoár pro zpěv dětí v MŠ, jelikož **nejpřirozenější poloha dětského hlasu je  $d^1$  až  $a^1$** .<sup>57</sup> Uvedenou vhodnou pěveckou polohu písní však respektují i některé zde zahrnuté **umělé písně**, např. *Vlnky a vlny*<sup>58</sup> od P. Ebena (viz Příloha A4). Objevují se i **umělé písně** v poloze mezi  $c^1$  a  $c^2$ , které však stále vyhovují svým rozsahem (Srov. 3.2 *Kritéria pro vhodný výběr písní v kontextu s věkem dětí v MŠ*).

Výběr dětských **písní lidových i umělých** nalezneme i ve *Skřivánkovi*. Jeho autor Petr Jistel doporučuje využít zde uvedené písně kromě zpěvu i k dramatizaci, tanci,

<sup>48</sup> KULHÁNKOVÁ, Eva. *Zvířátka ve hře, písní a tanci*. Praha: Portál, 2011.

<sup>49</sup> HRADECKÝ, 1986.

<sup>50</sup> KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písníček*. Vydání čtvrté. Stařeč: INFRA, s.r.o., 2018.

<sup>51</sup> KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písníček II*. Vydání čtvrté. Stařeč: INFRA, s.r.o., 2017.

<sup>52</sup> KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písníček III*. Vydání třetí. Stařeč: INFRA, s.r.o., 2014.

<sup>53</sup> HORÁČKOVÁ, Jaroslava. *Zpívejme si, zpívejme 2: písničky pro děti*. Dotisk 1. vyd. Kroměříž: Přikrylová Milada Plus, 2016.

<sup>54</sup> ZEŽULA, JANOVSÁ, 1987, s. 245.

<sup>55</sup> JANOVSÁ, KURKOVÁ, 1986.

<sup>56</sup> TAMTÉŽ.

<sup>57</sup> LIŠKOVÁ, 2005, s. 10.

<sup>58</sup> JANOVSÁ, KURKOVÁ, 1986.

instrumentální hře, sluchovým a pohybovým hrám,<sup>59</sup> proto jsou již v začátku knihy uvedeny i různé návrhy na pohybové vyjádření jednotlivých písní.<sup>60</sup> Např. **umělá píseň Zajíček**<sup>61</sup> od K. Háby (viz Příloha A5) se slovy *Zajíčku v lesíčku, copak hledáš? – Běhávám, skákávám, tuhle mne máš!* může být využita jako **pohybová hra**, kdy jedno dítě je zajíček, zatímco ostatní děti představují stromy. Skřivánek obsahuje celkem 60 písní z **lidové i umělé tvorby**. Jejich melodie se pohybují v rozsahu sekundy (*V dešti*<sup>62</sup> – viz Příloha A6) až po rozsah oktávy (*Kozička*<sup>63</sup> – viz Příloha A7), nejčastěji jsou zde zastoupeny písně v rozsahu kvinty a sexty.

Kombinaci **lidových a umělých písní**, popř. **umělých písní s lidovým textem**, nacházíme v publikacích, na kterých se podílela zejména autorka Alena Tichá. Konkrétně jde o *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let* (nabízí 70 písní) a *Zpíváme a nasloucháme hudbě s nejmenšími* (50 písní). Jedná se o zpěvníky s úvodní teoretickou částí, v níž se autorka zaměřuje na to, jak s písní pracovat<sup>64, 65</sup> a jak zlepšit zpěv dětí.<sup>66, 67</sup> **Umělé písně** různých rozsahů, nejčastěji kvintového a výše, se pohybují v rozmezí  $c^1$  až  $c^2$ , neboť jak Tichá uvádí, hranice dětského zpěvního hlasu jsou  $c^1$  (nejnižší tón) a  $h^1$ , popř.  $c^2$  a  $d^2$  (nejvyšší tóny).<sup>68</sup>

Ve zpěvníku *Zvířátka ve hře, písní a tanci* se Eva Černošová (Kulhánková) zaměřila na motivy zvířat, a svůj výběr zdůvodnila slovy: *Svět zvířat je blízký všem dětem bez rozdílu věku*.<sup>69</sup> Do seznamu písní zahrnuje především **písně lidové**, ale i **písně umělé a lidová říkadla**, která sama zhudebnila na základě melodiky a formy lidových písní (Srov. 3.2 *Kritéria pro vhodný výběr písní v kontextu s věkem dětí v MŠ*), jedná se tudíž o **umělé písně s lidovými texty**. Celkem v jejím zpěvníku najdeme 117 písní doplněných o možnosti pohybového vyjádření dětmi a CD s nahranými písněmi. **Umělé písně** (popř. **lidová říkadla, které autorka opatřila melodií**) se nejčastěji pohybují v rozsahu sexty od  $d^1$  do  $h^1$  (*Ježci*<sup>70</sup> – viz Příloha A8), některé písně se však pohybují v rozmezí  $c^1$  až  $d^2$ !

<sup>59</sup> VISKUPOVÁ, JISTEL, 1983, s. 14.

<sup>60</sup> TAMTÉŽ, s. 6 až 11.

<sup>61</sup> TAMTÉŽ, s. 31.

<sup>62</sup> TAMTÉŽ, s. 46 a 47.

<sup>63</sup> TAMTÉŽ, s. 82.

<sup>64</sup> TICHÁ, RAKOVÁ, 2007, s. 17.

<sup>65</sup> ŠIMANOVSKÝ, TICHÁ, 1999, s. 28.

<sup>66</sup> TAMTÉŽ, s. 13 až 20.

<sup>67</sup> RAKOVÁ, ŠTÍPLOVÁ, TICHÁ, 2009, s. 15 až 26.

<sup>68</sup> TICHÁ, 2005, s. 21.

<sup>69</sup> KULHÁNKOVÁ, 2011, s. 11.

<sup>70</sup> TAMTÉŽ, s. 49.

V neposlední řadě je nutné zmínit *Zpěvníček pro nejmenší* Emila Hradeckého s 27 **umělými písněmi**, ty se pohybují nejčastěji v rozsahu kvinty a sexty. Texty písní od autorů Miroslava Floriana, Jana Hostáně (např. *Muzikant* – viz Příloha A9)<sup>71</sup> a Vlastimila Maršíčka doplnil Hradecký jednoduchou melodií a snadným klavírním doprovodem tak, aby učitelům usnadnil práci při nácviu písní.

Marie Kružíková oproti Hradeckému ve svých zpěvnících *Písníček* (52 písní), *Písníček II.* (50 písní) a *Písníček III.* (53 písní) představuje pouze svou vlastní tvorbu (texty i melodie). Texty písní jsou radostné a „chytlavé“ melodie vybízejí děti ke zpěvu i pohybu, jak dokládá například píseň *Cesta do pohádky*<sup>72</sup> (viz Příloha A10). Vzhledem ke třem autorským zpěvníkům nabízí autorka více než 150 písní, jejichž rozsahy se nejčastěji pohybují v rozmezí *malého h* až *a<sup>1</sup>* (např. *Eskymáci*<sup>73</sup> – viz Příloha A11), nejde však o pravidlo.

Poslední uvedená publikace-zpěvník *Zpívejme si, zpívejme 2* od J. Horáčkové je jeden z několika zpěvníků, které tato autorka vydala.<sup>74</sup> Je nasycen pouze autorskou tvorbou, konkrétně jde o výběr 20 **umělých písní**. Písně se pohybují v rozmezí *c<sup>1</sup>* až *c<sup>2</sup>*, nejčastěji se objevuje rozsah sexty a často také dvoudobý a třídobý takt. Při zhlédnutí zápisů těchto písní je nutné konstatovat, že jsou ve srovnání s umělými písněmi ostatních autorů delší, což v několika případech zajišťuje **repetice**.<sup>75</sup>

**Shrnutí v kontextu s úvodním tvrzením:** v kapitole zaměřené na odbornou literaturu (Srov. 2.1.1 *Literatura s didaktickým a metodickým zaměřením*) nenajdeme jedinou publikaci, která by se orientovala pouze na **umělou píseň**, čímž **potvrzujeme předpoklad**, který je v úvodu této kapitoly zmíněn. Nacházíme zde většinou takové publikace, jejichž obsah se zaměřuje na všechny písně, tedy **lidové i umělé**,<sup>76</sup> nebo ty, které uvádějí rozšiřující informace u **písní lidových**, jež lze vztáhnout i k **písním umělým**.<sup>77</sup>

<sup>71</sup> HRADECKÝ, 1986, s. 22 a 23.

<sup>72</sup> KRUŽÍKOVÁ, 2017, s. 49.

<sup>73</sup> TAMTÉŽ, s. 25.

<sup>74</sup> Z dalších zpěvníků Horáčkové lze jmenovat např. *Zpívejme si, zpívejme 1*, *Zpívejme si, zpívejme 3*, *Pojďme, děti, za písničkou* nebo *Děti, děti, zpívejme si*.

<sup>75</sup> **Repetice** znamená opakování. Když je v notaci uvedena opakovací značka, znamená to, že má být vyznačený úsek opakován. VYSLOUŽIL, 1995, s. 207.

<sup>76</sup> Např. ZEZULA, JANOVSÁ, 1987.

<sup>77</sup> Např. ŠIMANOVSKÝ, TICHÁ, 1999.

Oproti tomu v podkapitole *Zpěvníky* (Srov. 2.1.2 *Zpěvníky*) nalézáme nejen zpěvníky, které obsahují **kombinaci lidových a umělých písní**,<sup>78</sup> ale dokonce i ty, které uvádějí **výhradně písně umělé**,<sup>79</sup> což je cenné zjištění.

Z výše uvedeného vzorku reprezentativní literatury budou v následujících kapitolách uváděny příklady výběru konkrétních **umělých písní vhodných pro uplatnění v pěveckých i ostatních činnostech v MŠ**, a to na základě stanovených kritérií (Srov. 3.2 *Kritéria pro vhodný výběr písní v kontextu s věkem dětí v MŠ*).

---

<sup>78</sup> Např. VISKUPOVÁ, JISTEL, 1983.

<sup>79</sup> Např. HRADECKÝ, 1986.

### 3 UMĚLÁ PÍSEŇ V PĚVECKÝCH ČINNOSTECH V MŠ

**Pěvecké činnosti v MŠ** patří k činnostem nejdůležitějším, neboť komplexně rozvíjejí hudebnost dítěte.<sup>80</sup> Rozumíme jimi:

- a. samotný zpěv dětí,
- b. zpěv s pohybem a
- c. zpěv s hrou na tělo a hrou na nástroje.<sup>81</sup>

K tomu, abychom děti naučili dobře zpívat, tedy i **umělé písničky**, je nezbytné nejprve **charakterizovat dětský hlas a doporučit, jak o něj pečovat**, dále stručně **poukázat na možnosti jeho rozvoje** v kontextu s věkem dětí a **upozornit na problémy**, se kterými se můžeme v rámci pěvecké výchovy u předškolních dětí setkat.

Posléze budou na základě prostudované literatury stanovena **kritéria** pro výběr dětských písní, která lze vztáhnout též ke zpěvu **písní umělých** samotnými dětmi.

V neposlední řadě bude na konkrétním příkladu popsáno pěvecké osvojení vybrané **umělé písničky**, které navíc vyžaduje **přiměřenou motivaci a správný pěvecký vzor**. Před samotným zpěvem je nutné do pěvecké výchovy zařadit i **rozmanitá cvičení** pro rozvoj hlasu a hudebních dovedností dítěte.

*Určitá abstraktnost hudby nás také často nutí spojovat v pedagogické praxi hudební a mimohudební podněty k dosažení citových zážitků dítěte.*<sup>82</sup>

Je nutné si uvědomit, že se HV prolíná i do **mimohudebních činností**,<sup>83</sup> které jsou nedílnou součástí PV. Hudba doplněná pohybem, pohádkou nebo hrou je pro děti velmi přitažlivá.<sup>84</sup> To je důvod, proč i zpěv písničky doplňujeme jinými hudebními a mimohudebními činnostmi.

<sup>80</sup> STRNADOVÁ, ZEŽULA, 1988, s. 7.

<sup>81</sup> ZEŽULA, JANOVSÁ, 1987, s. 48.

<sup>82</sup> STRNADOVÁ, ZEŽULA, 1988, s. 133.

<sup>83</sup> **Mimohudebními činnostmi** rozumíme např. činnosti výtvarné, jazykové, literární, pracovní, dramatické apod.

<sup>84</sup> TAMTÉŽ, s. 133.

### 3.1 CHARAKTERISTIKA DĚTSKÉHO HLASU A VÝBĚR MOŽNOSTÍ JEHO ROZVOJE v MŠ

Ke správnému vedení pěveckých činností v MŠ je nezbytné se seznámit se **specifiky dětského hlasu**. Úkolem každého učitele je totiž přispívat k jeho zdravému vývoji, protože ho lze charakterizovat jako **křehký a snadno zranitelný**. Je nutné o něj pečovat, a to nejen v rámci pěveckých činností. Správný a zdravý vývoj hlasu zajistíme dodržováním tzv. **zásad hygieny dětského hlasu**:<sup>85</sup>

- a. zpívejme ve vyvětrané místnosti s teplotou okolo 18 – 20 °C,
- b. nezpívejme v hlučném nebo prašném prostředí a venku za studeného počasí,
- c. s dětmi zpívejme jen v jejich přirozené poloze hlasu,
- d. s dětmi nezpívejme při větším tělesném vypětí – s unavenými svaly jsou unavené i hlasové a dechové orgány,
- e. chraňme děti před přepínáním mluvního a zpěvního hlasu,
- f. nezpívejme s dětmi příliš dlouho a nenuťme je do zpěvu, když jsou nemocné, a
- g. vytvářejme pro zpěv příznivé podmínky, pohodu a hezkou atmosféru.<sup>86</sup>

Kromě toho by se mělo před každým zpěvem věnovat pět minut hlasovému výcviku. K tomu náleží správné dýchání, tvoření tónu a artikulace. Ke správnému dýchání nám pomůže stoj nebo sezení s rovnými zády. Pro správné zpívání by se děti měly odnaučit křičet (hrozí poškození hlasivek), směřuje se tím *k vytvoření návyku zpívat hlavovým tónem*.<sup>87</sup>

**Hlavový tón** umí vytvořit každé dítě, a to ve chvíli, kdy „houká jako lokomotiva“ nebo „kuká jako kukačka“. Pro cvičení hlavového tónu bychom měli volit slabiky, které jeho tvoření podporují (*mu, mo, nu, no*).<sup>88</sup>

Zásady hlasové hygieny je třeba dodržovat od narození dítěte, protože již v tuto dobu se jeho hlas vyvíjí. Pohybuje kolem tónu *a<sup>1</sup>* a s věkem se postupně rozšiřuje.<sup>89, 90</sup>

<sup>85</sup> **Hlasová hygiena** je péče o hlas v průběhu jeho vývoje.

<sup>86</sup> ZEZULA, JANOVSÁ, 1987, s. 51.

<sup>87</sup> JAGLOVÁ, Jindřiška. *Hudební výchova pro 1. ročník: metodický průvodce, zpěvník*. 2. vyd. Brno: Nová škola, 2011, s. 3.

<sup>88</sup> TAMTÉŽ.

<sup>89</sup> VRCHOTOVÁ-PÁTOVÁ, 2002, s. 11 až 12.

<sup>90</sup> **Vývoj hlasu** pokračuje dále obdobím tzv. *mutace*<sup>90</sup>, která nastává v období mezi 11. až 13. rokem u děvčat a mezi 13. až 15. u chlapců. Mutace je období charakteristické změnou barvy hlasu jedince (mluvní i pěvecké). TAMTÉŽ.

**Zdravý dětský hlas** lze celkově charakterizovat jako **jemný, čistý a zvonivý**. Předškolní dítě má oproti dospělému kratší hlasivky a menší resonanční dutiny. Jeho hlas tak má malý rozsah<sup>91</sup> (Srov. 3.2 *Kritéria pro vhodný výběr písní v kontextu s věkem dětí v MŠ*), je slabý, přesto je však velmi tvárný a schopný rozvoje. Důvodem slabého hlasu je převažující hlavový rejstřík (tzn., že tóny znějí v čele, u kořene nosu a v lících). Avšak s přibývajícím věkem dítěte a působením učitele nabývá dětský hlas na síle a barevnosti.<sup>92</sup>

V počátku rozvoje dětského hlasu stojí **imitace (nápodoba)** zpěvu matky, v MŠ učitele. Všechny děti by tak měly nejprve umět napodobovat zvuky živé a neživé přírody, jejichž úspěšná realizace stojí v základu rozvoje budoucích pěveckých schopností dítěte. Jedná se o aktivity, které můžeme dělat již s nemladšími dětmi.<sup>93</sup> Několik cvičení uvádíme jako příklad:

- a. **zvuky živé přírody** – kukačka *kuku*, sova *húúú*,
- b. **zvuky neživé přírody** – auto *brrrr*, zvuk telefonu *tu-tu*,
- c. **juchnutí** nebo **kýchnutí**, při kterém dítě „skočí“ z mluvního hlasu do zpěvního a
- d. **meluzína** může mít více podob – vlak *húúú*, sirény *vijúúú* nebo samotná meluzína v komíně *fijúúú*. Ta může být dokonce velmi tichá (šeptáme) nebo hlasitá (zesílíme).<sup>94</sup>

Dětský hlas neméně posiluje i správné dýchání. Hudební chvílku tedy obohacujeme o **dechová cvičení** jako foukání brčkem,<sup>95</sup> foukání předmětu z místa na místo, snaha o co nejdelší výdech, rychlé dýchání, foukání do vody (pokus s čerčením hladiny) nebo hra na vítr.

Za předpokladu, že dítě nemá žádné fyziologické potíže, které by mu bránily ve správném hlasovém vývoji, se dá jeho hlas **vždy do jisté míry rozvinout**.<sup>96</sup> MŠ však navštěvují i děti s různými **poruchami hlasu** a také děti, které svůj hlas ke zpěvu vůbec nevyužívají – **nezpívají**, a to z **různých příčin**.<sup>97, 98</sup> Setkat se můžeme dokonce s **amúzií**<sup>99</sup> nebo **nezpěvností** dítěte, která se projevuje tzv. **mluvozpěvem**.<sup>100</sup>

<sup>91</sup> ZEŽULA, JANOVSÁ, 1987, s. 49.

<sup>92</sup> TICHÁ, 2005, s. 21.

<sup>93</sup> TAMTÉŽ, s. 19.

<sup>94</sup> TAMTÉŽ, s. 20.

<sup>95</sup> TICHÁ, RAKOVÁ, 2007, s. 25.

<sup>96</sup> TAMTÉŽ, s. 20.

<sup>97</sup> **Příklady příčin nezpěvnosti dětí:** okřikování dětí rodiči při jejich spontánním pěveckém projevu, nedostatek přirozeného pohybu (omezení dýchání – shrbené tělo, snížená fyzická vybavenost), nesprávné

Kromě toho bývá v MŠ častým problémem i ukotvení správné výslovnosti dětí. Je tedy vhodné s nimi **procvičovat artikulaci**, k čemuž přispěje již zmíněná nápodoba hlasů zvířat, dále také „hra na čertíka“ a jiná **logopedická cvičení** (např. rozhýbávání jazýčku, olizování rtů, hra na Indiány, posílání pusinek kamarádům). Když se dítě naučí správně vyslovovat, zbaví se bariéry, která by ho mohla při zpěvu písní omezovat – přestane se zasekávat na hůře vyslovitelných pojmech nebo slovních spojeních.

Těžištěm další části této práce je vzhledem k volbě tématu **výběr** vhodných umělých písní pro předškolní věk v kontextu s **kritérii, která musí splňovat každá dětská píseň**, pokud si ji má dítě v MŠ úspěšně osvojit.

### 3.2 KRITÉRIA PRO VHODNÝ VÝBĚR PÍSNÍ V KONTEXTU S VĚKEM DĚTÍ V MŠ

Každá dětská píseň, a tedy i umělá, má splňovat určitá **kritéria**, aby byla předškolními dětmi osvojitelná, aniž by si při jejím zpěvu děti neúměrně namáhaly hlas.

Je vhodné, aby učitel vybral vždy takovou píseň, jejíž rozsah je o něco nižší, než je průměrný pěvecký rozsah dětí ve třídě. Je to z toho důvodu, aby pro žádné z dětí nebyl zpěv písně příliš náročný, a ono tak mohlo využít svůj hlas ke skutečnému zpěvu, nejen k recitaci.

Na základě uvedených názorů autorů v literatuře **můžeme souhrnně konstatovat, že se dětem lépe než písně umělé zpívají písně lidové.**

*Nejvhodnější jsou písně s jasně členěnou hudební formou, jednoduchým rytmem a snadno zapamatovatelnou melodií. Těmto požadavkům plně odpovídají písně lidové a písničky určené přímo dětským zpěvákům.<sup>101</sup>*

Lidové písně jsou podle Jurkoviče určeny dětskému věku díky svému hudebnímu i básnickému ustrojení. *Jsou pěkné, ke zpívání lákavé, přímo „čítankové“, spojující dokonce generace.<sup>102</sup>*

---

*pěvecké vzory, které se dítě snaží napodobovat, narušují jeho dětský hlas, neodborné vedení dětí v MŠ způsobené neznalostí učitelů. TICHÁ, 2005, s. 12 a 13.*

<sup>98</sup> Kromě toho nemusí být dostatečně rozvinutý hudební sluch dětí, popř. se může jednat o děti nesmělé, nebo takové, které vyrůstají v pěvecky nepodnětném prostředí, kdy mají rodiče jiné priority a záliby. LIŠKOVÁ, 2006, s. 21.

<sup>99</sup> **Amúzie** je neschopnost vnímat hudbu z různých příčin – malá paměť, nedostatek sluchu, nedostatek estetického vkusu. Úplná amúzie je u zdravého člověka výjimkou. VYSLOUŽIL, 1995, s. 21.

<sup>100</sup> **Mluvozpěv** je neschopnost odpoutat se od mluvního hlasu – děti spíše recitují, než zpívají.

<sup>101</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 25.

<sup>102</sup> JURKOVIČ, 2012, s. 49.



**Pokud tedy chceme s dětmi zpívat písně umělé, měly by se svým charakterem přibližovat písním lidovým.** Pro výběr písní vhodných pro zpěv dětí v MŠ, ať již lidových či umělých, by měla tudíž platit stejná kritéria. Souhrnně lze tak konstatovat:

Při výběru písňového materiálu vycházíme z pěveckých a hudebních schopností dětí. Písně vybíráme podle jejich **tónového rozsahu, průběhu rytmické složky její melodie i příslušného metra, melodické obtížnosti, uspořádání – hudební formy a jejího tematického obsahu.**<sup>103</sup>

**Rozsah písně** musí být přiměřený věku dětí. V následující tabulce je zaznamenán pěvecký rozsah dětí předškolního věku z pohledů více autorů, kteří se dětským pěveckým hlasem zabývají. Ti uvádějí:

*Tabulka 1 – doporučené pěvecké rozsahy předškolních dětí v základní literatuře*

| Věkové skupiny | Autoři                          |                        |  |
|----------------|---------------------------------|------------------------|--|
|                | Zežula, Janovská <sup>104</sup> | Lišková <sup>105</sup> | Tichá <sup>106</sup>   |
| <b>3 roky</b>  | tercie: $d^1 - a^1$             | tercie                 | rozmezí od $g^1$ do $c^1$  |
| <b>4 roky</b>  | do sexty: $c^1 - c^2$           | sexta                  | rozezpívané děti:<br>$f^1$ až $e^1$<br>nerozezpívané děti:<br>$a^1$ až $g^1$ , $e^1$ |
| <b>5 let</b>   | do septimy, někdy i do oktávy   | septima až oktáva      |  |
| <b>6 let</b>   |                                 |                        |  |

Z porovnání údajů v tabulce konstatujeme, že Zežula, Janovská a Lišková se na pěveckém rozsahu dětí shodují. Tichá poukazuje na to, že při správném pěveckém vedení dětí může jejich hlas dosáhnout rozsahu daleko vyššího, a to nad  $c^2$ , a dokonce až na  $e^2$ !

Uvedené pěvecké rozsahy jsou pouze průměrné. Záleží na konkrétní skupině dětí i na individualitě každého z nich (vývoj je nerovnoměrný), např. zda jsou rozezpívané (vliv rodiny i učitele), na jejich pěveckých zkušenostech a na fyziologických možnostech rozvoje sluchu a hlasu.<sup>107</sup> Pěvecký rozvoj u **hudebně nadaných dětí**<sup>108</sup> probíhá přirozeně rychleji, takže i tříleté děti již mohou zpívat čistě. U některých dětí naopak probíhá

<sup>103</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 23.

<sup>104</sup> ZEŽULA, JANOVSÁ, 1987, s. 49.

<sup>105</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 31.

<sup>106</sup> TICHÁ, 2005, s. 21.

<sup>107</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 24.

<sup>108</sup> **Hudební nadání** je stejně jako **hudební talent** charakterizováno nadprůměrnými až profesionálními hudebními výkony. SEDLÁK, VÁŇOVÁ, 2013, s. 99.





Obrázek 2 – příklady složitých rytmů v umělé písni

Obrázek 2 poukazuje na základě studia literatury<sup>114, 115</sup> na příklady složitějšího rytmického průběhu melodie písně. Tyto komplikované rytmy, ve kterých se objevuje např. tečkovaný rytmus (příkladem může být lidová píseň *Marjánko, Marjánko*), bývají určené vyspělým zpěvákům.<sup>116</sup>

Pokud srovnáme výše uvedené příklady nejčastěji používaných rytmů melodií písní (Obrázek 1 a 2),<sup>117</sup> můžeme konstatovat, že rytmy doporučené k využití v dětské písni (Obrázek 1) nejsou komplikované žádnými „ozdobami“, drobnými rytmickými hodnotami apod. To samé se nedá říci o rytmech zobrazených na Obrázku 2, které mohou píseň sice „ozvláštnit“, ale předškolní děti si je obtížněji osvojují.

**Melodická linka** dětských písní by měla vhodně korespondovat s rytmem, tj. měla by být **rytmicky uchopitelná** (jednoduchá a výrazná), zvláště v počátku výcviku hlasu by měla mít sestupný charakter. Její melodický průběh by se měl opakovat, aby si ji děti lépe pamatovaly.<sup>118</sup> Melodie by ani neměla příliš „skákat“, nácvik melodických skoků je pro děti intonačně velmi náročný, neboť namáhají svůj hlas (např. lidová píseň *Měla babka čtyři jabka* není vhodná pro pěvecké činnosti v MŠ).

**Písňová forma**<sup>119</sup> umělé písně se má co nejvíce podobat formě písně lidové, ostatně jako další uváděná kritéria. Dětské písně jsou typické tzv. **malou formou jednodílnou** (z lidových *Běží liška k Táboru*, z umělých *Mlýnek*<sup>120</sup> od J. Zezuly – viz Příloha A12),

<sup>114</sup> ZEZULA, JANOVSÁ, 1987, s. 24.

<sup>115</sup> TAMTÉŽ, s. 125.

<sup>116</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 24.

<sup>117</sup> **Zdroj obrázků:** vlastní.

<sup>118</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 24.

<sup>119</sup> **Písňová forma** je hudební útvar, který se skládá z různého počtu oddílů, a podle toho se dělí na **malou** a **velkou písňovou formu**. Pro dětské písně se využívá pouze malá písňová forma, a to buď **jednodílná** (jeden díl *a*), **dvoudílná** (dva díly *ab* – díl *a* a díl *b*) nebo **třídílná** (*aba* – díl *a*, díl *b* a opakující se díl *a*, nebo *abc* – díl *a*, díl *b* a díl *c*). VYSLOUŽIL, 1995, s. 225.

<sup>120</sup> VISKUPOVÁ, JISTEL, 1983, s. 34 a 35.

**dvoudílnou (z lidových** *Šla Nanyňka do zelí*, **z umělých** *Babí léto*<sup>121</sup> od M. Kružíkové – viz Příloha A13), nebo pak nejčastěji **třídílnou (z lidových** *Andulko Šafářova*, **z umělých** *Vánoční přání*<sup>122</sup> od J. Horáčkové – viz Příloha A14).<sup>123</sup>

Co se týče **tematického obsahu – námětu** písně, měl by být dětem blízký. To znamená, že musí vycházet z toho, co děti znají a co je v jejich věku zajímavé. Dětské písně se nejčastěji týkají živé a neživé přírody (rostlin, zvířat, střídání ročních dob, počasí),<sup>124</sup> lidí a jejich řemesel, svátků a tradic, objevují se i motivy aut, princezen a hraček. Toto kritérium dětské umělé písně většinou splňují.<sup>125</sup>

S obsahem písně souvisí i její **text**, protože právě ten vyjadřuje její obsah. Slova dětské písně mají být snadno vyslovitelná, krátká a opakující se. Náročná slova způsobí, že se děti uprostřed písně zarazí, nebo si vymyslí slova jiná (např. u lidové písně *Travička zelená* – „když si smyslím“ – vzhledem ke svižnějšímu tempu písně se dětem může tento text špatně vyslovovat). Pokud se v písni objevuje slovo, které děti neznají, je nezbytné děti s tímto slovem ještě před samotným zpěvem seznámit.

Kromě těchto uvedených kritérií je nutné zohlednit i výběr **tóniny**. Je vhodné zvolit píseň durovou – pro zpěv je jednodušší,<sup>126</sup> protože působí radostněji a děti mají veselé písně raději. Oproti tomu písně mollové se řadí k melodicky obtížnějším písním.<sup>127</sup> Z tohoto důvodu musí učitel občas určitou píseň transponovat, aby ji přizpůsobil poloze hlasu dětí v jeho třídě. V dětských písních se nejčastěji využívají **tóniny D dur, E dur, Es dur, F dur a C dur**.<sup>128</sup> Na základě toho, že nejpřirozenější polohou dětského hlasu je rozmezí *d<sup>1</sup>* až *a<sup>1</sup>*, si lze jako příklad uvést výběr vhodných tónin pro **dvě konkrétní umělé písně**.<sup>129</sup> Při stanovení tóniny osvojované písně je důležité brát v potaz, **jakým tónem melodie písně začíná**. Obvykle to bývá první, pátý či třetí stupeň. Tabulka 2 poukazuje na dva příklady vhodného výběru písně a jejich umístění do vhodné tóniny.

<sup>121</sup> KRUŽÍKOVÁ, 2018, s. 8.

<sup>122</sup> HORÁČKOVÁ, 2016, s. 24.

<sup>123</sup> ZENKL, 1984, s. 75 a 77.

<sup>124</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 24.

<sup>125</sup> TAMTÉŽ, s. 24.

<sup>126</sup> ZEŽULA, JANOVSÁ, 1987, s. 125.

<sup>127</sup> TAMTÉŽ, s. 125.

<sup>128</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 45.

<sup>129</sup> ZEŽULA, JANOVSÁ, 1987, s. 126.

Tabulka 2 – výběr vhodných tónin pro zpěv umělých písní v MŠ

| Umělá píseň  | Rozsah písně | Doporučené tóniny z výše uvedených | Začínající melodie           |
|--|--------------|------------------------------------|------------------------------|
| I. J. Urks: Courálek (viz Příloha E6) <sup>130</sup>               | tercie       | C dur, D dur, Es dur               | 5-5-3-3-5-5-3 <sup>131</sup> |
| J. Horáčková: Písnička o Meluzíně (viz Příloha A15) <sup>132</sup> | kvinta       | D dur                              | 1-2-3-2-1-2-3-2              |

Po výběru vhodných dětských umělých písní dle výše uvedených stanovených kritérií pro jejich výběr či kompozici musí učitel dbát i na správný nácvik písně, který doprovází také vhodná motivace.

### 3.3 PĚVECKÉ OSVOJENÍ UMĚLÉ PÍSNĚ

Před samotným nácvikem písně sehrává důležitou roli **motivace**,<sup>133</sup> po níž následuje pěvecká průprava a samotný nácvik písně.

**Motivace.** Existuje mnoho možností, kterými lze děti zaujmout a motivovat k poznání, ke zpěvu písně. Motivace může probíhat pomocí zástupného předmětu: maňáška, čtením příběhu, za pomoci obrázků, rozhovoru, mimořádné události (např. společného výletu do zoologické zahrady), nové hračky, čtením dopisu, recitací říkadla, básně nebo samotným zpěvem písničky.<sup>134</sup>

*Nejlepší motivací je pro děti krásně a s chutí zazpívaná písnička.*<sup>135</sup>

V čele všech uvedených možností by měl však stát kvalitní zpěv písně samotným učitelem (popř. píseň zazní z CD). Jedná se o nejefektivnější cestu, jak dítě nadchnout pro zpěv. Učitel má svůj přednes doplnit vhodnou mimikou, gesty, hrou na tělo, prací s maňáškem nebo pohyby. Také by měl využít možností svého hlasu, tzn. jednou zpívat silně, jednou slabě (dynamika) apod.<sup>136</sup>

<sup>130</sup> VISKUPOVÁ, JISTEL, 1983, s. 17.

<sup>131</sup> Uvedená čísla značí jednotlivé stupně ve stupnici.

<sup>132</sup> HORÁČKOVÁ, 2016, s. 21.

<sup>133</sup> **Motivace** znamená totéž, co inspirace nebo pohnutka k něčemu. Správná motivace děti přiměje ke spolupráci s učitelkou, jejím cílem je těšení se z poznávání nových věcí. – Slovník českých synonym | Lingea s.r.o. *Nechybujte | Portál o českém jazyce | Lingea s.r.o.* [online].

Dostupné z: <https://www.nechybujte.cz/slovník-ceskych-synonym/motivace?>

<sup>134</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 22.

<sup>135</sup> TAMTÉŽ, s. 22.

<sup>136</sup> STRNADOVÁ, ZEZULA, 1988, s. 13.

Již v úvodu práce bylo řečeno, že se hudební činnosti navzájem prolínají, a příkladem je právě i osvojování si nové písničky. Pokud má dítě zpívat, musí se nejprve naučit **soustředěně naslouchat**.<sup>137</sup> Dochází k propojení aktivního poslechu a následné reakce zpěvem dítěte. **Dítě se učí převážně nápodobou (imitací), proto je dobrý sluch základní podmínkou pro úspěšné osvojení si nové písničky.** Poslechem dítě vnímá hudebně-vyjadřovací prostředky skladby – její tempo, rytmus, melodii apod.<sup>138</sup> Pokud navíc vnese učitel do svého zpěvu veškerý svůj optimismus a radost, přenesení je i na dítě. Učitel má proto vytvářet **správný pěvecký vzor** a to i v případě **správného držení těla** (pomyslná osa hlavy a zad má být rovná – rovná záda a hlava v přirozené poloze), **dostatku prostoru kolem sebe, správného dýchání** (zpěv pravidelně členěných písniček, zpomalení zpěvu – děti se učí prodlužovat výdech, a tím se i nadechovat vždy na konci frází), **tvoření tónu** (souvisí se správným nádechem nosem), **výslovnosti** (pěvecká výslovnost podporuje správné vyslovování i v běžné mluvě) a **pěveckého rozsahu** (pěvecký rozsah se rozšiřuje přirozeně při zpěvu písniček většího, ovšem přiměřeného rozsahu).<sup>139</sup>

O **zásadách hygieny dětského hlasu** (za jakých podmínek s dětmi zpívat nebo nezpívat) a také některých **doporučení** k pěvecké výchově dětí jsme se zmínili již v přechozích kapitolách (Srov. 3.1 *Charakteristika dětského hlasu a výběr možností jeho rozvoje v MŠ*). Informace již řečené nyní rozšiřujeme o příklady cvičení, která by měla předcházet samotnému zpěvu. K nim jsou připojena zdůvodnění, k čemu slouží:

- a. **hlasové cvičení** (hlasová výchova slouží ke správnému používání hlasu, k aktivizaci pěveckého hlasu dětí, k přípravě na následující zpěv a rozsah písničky),
- b. **dechové cvičení** (správné dýchání je důležité pro tvoření správného tónu, jeho udržení a nadechování se vždy na konci frází),<sup>140</sup>
- c. **poslechové cvičení** (stimuluje sluch, děti se učí rozlišovat zvuky a hlasy, na základě toho reagují),
- d. **artikulační cvičení** (pomáhá nejen pro správnou výslovnost slov v písni, která bude následovat, ale i v běžné řeči)<sup>141</sup> a
- e. **rytmické cvičení** (rozvíjí u dětí smysl pro rytmus, připravuje děti na rytmus písničky, která bude následovat).<sup>142</sup>

<sup>137</sup> RAKOVÁ, ŠTÍPLOVÁ, TICHÁ, 2009, s. 147.

<sup>138</sup> TAMTÉŽ, s. 12.

<sup>139</sup> ZEZULA, JANOVSÁ, 1987, s. 52 až 55.

<sup>140</sup> TAMTÉŽ, s. 54.

<sup>141</sup> TAMTÉŽ, s. 54.

## 3.3.1 PŘÍKLAD PÍSNĚ VYBRANÉ A HODNOCENÉ PODLE STANOVENÝCH KRITÉRIÍ

Jako modelový příklad pro výběr písně dle výše uvedených kritérií jsme vybrali píseň *Auto*<sup>143</sup> (hudba V. Bláha, text M. Veselý) ze zpěvníku *Skřivánek* (viz Příloha A16).<sup>144</sup>

Tabulka 3 – návrh na osvojení umělé písně *Auto*

|                               |  | Píseň <i>Auto</i> (hudba V. Bláha, text M. Veselý)  |
|-------------------------------|--|---|
| Kritéria a základní informace | Tónina   | Es dur  |
|                               | Rozsah   | kvinta ( $es^1 - b^1$ )   |
|                               | Písňová forma  | malá forma třídílná <i>aba</i>  |
|                               | Rytmus melodie písně, takt   | pravidelný rytmus, dvoudobý takt  |
|                               | Melodie  | Píseň začíná vzestupně, následně melodie sestupuje. Tento postup se opakuje.  |
|                               | Obsah, text  | Dětem blízké téma (auto) je oblíbené, zvláště u chlapců. Citoslovce <i>tú</i> dává dětem možnost zahrát si na řidiče, na auta.  |
|                               | Cílová skupina   | Rozsah kvinty → vhodné pro děti 4leté a více.   |
| Nácvik písně                  | Motivace   | Nejlépe zpěv samotné písně s doprovodným pohybem. <sup>145</sup> Píseň může být motivací pro zahájení nového tématu <i>dopravní výchovy</i> . Po celou dobu probíraného tématu může být píseň navíc dočasným rituálem v ranním kruhu.   |
|                               | První přednes <sup>146</sup>   | Nejlépe živě učitelem rovnou s pohybem. Je-li přítomen druhý učitel, může svého kolegu doprovodit hrou na nástroj.  |
|                               | Hlasové cvičení  | 1. Rozezpívání se např. na: <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ <i>tú-tú-tú</i> (5-3-1 nebo 1-3-5)</li> <li>▪ <i>au-to-au-to</i> (3-2-3-5 nebo 5-6-5-3)</li> </ul> 2. Někteří auta houkají (sanita, hasiči, policie) – nápodoba zvuků těchto aut – tvorba hlavového tónu jako u „kukačky“ <i>úúú</i> .<br>3. Hra na ozvěnu |
|                               | Dechové cvičení  | Slabika <i>tú</i> – snaha o co nejdelší a nejkratší výdech (auto troubí dlouze, potom krátce). Pro větší zábavu zapojit pohyb v prostoru nebo ruce před ústy.   |
| Poslechové cvičení            | Mohou „troubit“ jen dívky, nebo jen chlapci – otázka na děti, zda-li je dívčí „troubení“ jiné než chlapecké. |   |

<sup>142</sup> ZEZULA, JANOVSÁ, 1987, s. 29.

<sup>143</sup> VISKUPOVÁ, JISTEL, 1983, s. 60.

<sup>144</sup> Návrh na možnosti osvojení umělé písně v pěveckých činnostech (i v ostatních hudebních činnostech – viz níže) jsem vytvořila na základě prostudované literatury ve spolupráci s vlastními nápady a představami.

<sup>145</sup> **Nikdy bychom neměli oddělovat text od melodie**, neboť děti chápou píseň jako celek. STRNADOVÁ, ZEZULA, 1988, s. 13.

<sup>146</sup> **Po prvním přednesu** písně vysvětlíme dětem neznámá slova a ptáme se jich, o čem nebo o kom píseň vypráví. S naučenou písní pracujeme v rámci dalších hudebních a nehupebních činností. TICHÁ, RAKOVÁ, 2007, s. 16.

|                                    |                            |  |
|------------------------------------|----------------------------|--|
|                                    | <b>Artikulační cvičení</b> | 1. Jaké jiné zvuky auto dělá? ( <i>tátá, týty, vrrrm, brrrrm</i> ) – nápodoba těchto zvuků.<br>2. Navést děti k promáčkání tváří, špulení úst, hry s jazykem (olizování, vyboulení tváří) apod.<br>3. Reakce – zeptat se dětí, jak zareagují, když vidí pěkné auto ( <i>Jééé!</i> ), když na autě vidí něco výjimečného ( <i>Óóó!</i> ), když se leknou příjíždějícího auta ( <i>Ááá!</i> ) apod.  |
|                                    | <b>Rytmické cvičení</b>    | 1. Otázka na děti, jaká auta existují (modré auto, velké auto) – vytleskávání sousloví.<br>2. Učitel bude zpívat a do toho vytleskávat rytmus melodie písně (hra na tělo) vždy po částech, např. jen: „Tú, tú, tú, auto už je tu!“ Děti po něm vždy daný kousek zopakují a tím už si začnou zapamatovávat text, rytmus i melodii.  |
|                                    | <b>První zpěv dětí</b>     | Zpěv s oporou zpěvu učitele, s pohybem pro lepší zapamatování.   |
|                                    | <b>Opakovaný zpěv</b>      | Když už děti píseň dobře ovládají, mohou ji doprovodit místo pohybu hrou na rytmické hudební nástroje.   |
| <b>Návaznost na další činnosti</b> | <b>Jiná práce s písní</b>  | Učitel si vymyslí více variant na první sloku písně, tzn., že její slova změní tak, aby se do ní vždy hodil jiný dopravní prostředek, např. „Frr, frr, frr, letadlo je tu. Polet', mámo...“ Na základě poslechu děti reagují. V případě letadla roztáhnou ruce a budou po třídě volně „létat“. Před touto činností je nutné si s dětmi vymyslet pohyby, které budou typické pro jednotlivé dopravní prostředky.  |
|                                    | <b>Další činnosti</b>      | 1. Výtvarná činnost – Jaké auto máme doma?<br>2. Poslechová hra <i>Kdo to troubí?</i> – obměna hry <i>Kukačko, ozvi se</i> – děti se zavřenýma očima poslouchají a hádají, koho z jejich kamarádů učitel vybral, aby se stal autem a „zatroubil“.<br>3. Pohybová hra <i>Troubí jenom jeden</i> – děti stojí v kroužku a jsou auty. Učitel vždy řekne jméno dítěte, ten „vyjede“ z kroužku jako auto, drží imaginární volant a troubí. Po oběhnutí kroužku „zajede“ zpět na své místo a učitel řekne jiné jméno. Děti se mohou navzájem podporovat slovy <i>rychle a jed'</i> . Hra se opakuje, dokud se všechny děti nevystřídají. |

Píseň *Auto* a činnosti k ní byly navrženy pro 4leté děti. Jedním z hlavních cílů této práce je ovšem uvést příklady písní vhodných pro různý věk předškolních dětí. Výběr těchto písní nalezneme v další kapitole.



### 3.3.2 VÝBĚR UMĚLÝCH PÍSNÍ PRO PĚVECKÉ ČINNOSTI V HOMOGENNÍ TŘÍDĚ

Vybírat písně pro pěvecké činnosti v MŠ je pro učitele o hodně snazší, když vede pěvecké činnosti v **homogenní třídě**.<sup>147</sup>

Na základě prostudovaných publikací budou v této podkapitole uvedeny **příklady umělých písní** pro pěvecké činnosti v MŠ, **kteří vycházejí z lidových písní**, a to s ohledem na jejich využití v homogenní třídě. Výběr písní je zařazen do následných přehledových tabulek a je rozdělen s ohledem na věk dětí a jejich předpokládaný pěvecký rozsah hlasu (Lišková,<sup>148</sup> Zezula-Janovská).<sup>149</sup>

V podkapitole *Zpěvníky* (Srov. 2.1.2 *Zpěvníky*), bylo představeno několik **zpěvníků** a **odborných publikací**, ze kterých mohou učitelé vybírat **umělé písně** pro HV v MŠ. Pokud bychom v této kapitole měli sepsat seznam všech zde uvedených **umělých písní pro zpěv předškolních dětí** (a to se jedná pouze o výběr dostupné literatury pro MŠ), popsali bychom jistě mnoho stran. Následné přehledné souhrnné tabulky (Tabulka 3, 4 a 5) tak přináší „pouze“ některé shrnující informace k výběru umělých písní. Kritériem pro jejich rozdělení byl tentokrát věk dětí. V jednotlivých tabulkách jsou uvedeny **modelové příklady písní**, které odpovídají výše stanoveným kritériím pro jejich výběr. Na ostatní **umělé písně** je odkazováno v průběhu celé práce, včetně její přílohové části (viz Přílohy A, Přílohy D a Přílohy E).

Tabulky 4 – 6 jsou rozděleny do jednotlivých sloupců. V první sloupci je uveden příklad **lidové písně**, jež může posloužit jako základ pro výběr umělé písně. Ve druhém sloupci je uvedena **umělá píseň**, která na základě určitých charakteristických rysů – **společných znaků**, popsaných ve třetím sloupci, koresponduje s materiálem zde uvedené lidové písně. V posledním sloupci uvádíme doporučenou **tóninu**, ve které bychom měli píseň realizovat, aby byla dětmi dobře osvojitelná (viz Přílohy E).

Z hlediska **tematického obsahu** jsou **všechny vybrané umělé písně** pro děti předškolního věku vhodné, neboť jejich **náměty** jsou dětem blízké (zvířátka, příroda apod.) a jejich **text** neobsahuje slova náročná na vyslovování. **Rytmus** vybraných písní je spíše pravidelný a **metrum** kráčí nejčastěji ve dvoudobém taktu. Začátek **melodické linky** je rovnoměrně u některých zastoupených umělých písní vzestupný, u některých je naopak sestupný. Převažuje **písňová forma** jednoduchá.

<sup>147</sup> **Homogenní třída** je třída, kterou navštěvuje skupina dětí stejného věku (nebo pohlaví apod.). MŠ může své třídy dělit na děti 3leté, 4leté nebo 3 až 4leté apod.

<sup>148</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 31.

<sup>149</sup> ZEZULA, JANOVSKÁ, 1987, s. 49.

Tabulka 4 – příklady umělých písní pro zpěv 3letých

| Lidová píseň                              | Umělá píseň  | Společné znaky lidové a umělé písně                          | Doporučená tónina pro zpěv dětí |
|---|--|--|---------------------------------|
| <i>Halí, belí</i> <sup>150</sup>          | <i>Ukolébavka</i><br>(M. Kružíková) <sup>151</sup> | shodné téma (uspávání), takt 3/4, rozsah tercie              | D dur, Es dur, E dur, F dur     |
| <i>Kolo, kolo mlýnský</i> <sup>152</sup>  | <i>Komár jede</i><br>(S. Princ) <sup>153</sup>     | rozsah tercie, sestupná melodie, takt 4/4                    | D dur, Es dur, E dur, F dur     |
| <i>Paci, paci, pacičky</i> <sup>154</sup> | <i>Courálek</i><br>(I. J. Urks) <sup>155</sup>     | shodný rytmus, rozsah tercie, shodná písňová forma, takt 2/4 | C dur, D dur                    |

Tabulka 5 – příklady umělých písní pro zpěv 4letých

| Lidová píseň                                | Umělá píseň   | Společné znaky lidové a umělé písně                             | Doporučená tónina pro zpěv dětí |
|---|---|---|---------------------------------|
| <i>Když jsem husy pásala</i> <sup>156</sup> | <i>Sníh</i> (A. Cmíral, P. Jistel) <sup>157</sup>         | shodná písňová forma, podobný rytmus, stejná tónina C dur       | D dur                           |
| <i>Pod naším okýnkem</i> <sup>158</sup>     | <i>Tuleň</i><br>(E. Hradecký, V. Maršíček) <sup>159</sup> | podobný rytmus, takt 2/4, vzestupná melodie                     | D dur                           |
| <i>Sedí liška pod dubem</i> <sup>160</sup>  | <i>Bledule</i> (M. Lišková, J. Faltus) <sup>161</sup>     | podobný rytmus, písňová forma, rozsah kvinty, vzestupná melodie | D dur                           |

<sup>150</sup> KRÁL, Zdeněk. *Písničky pro děti 2 CD: zpěvník lidových i umělých písní*. Brno: Computer Press, 2008, s. 24.

<sup>151</sup> KRUŽÍKOVÁ, 2018, s. 62.

<sup>152</sup> KULHÁNKOVÁ, Eva. *Řemesla ve hře, písní a tanci*. Praha: Portál, 2009, s. 79.

<sup>153</sup> VISKUPOVÁ, JISTEL, 1983, s. 18 a 19.

<sup>154</sup> LIŠKOVÁ, 2005, s. 11.

<sup>155</sup> VISKUPOVÁ, JISTEL, 1983, s. 17.

<sup>156</sup> JÁNSKÝ, Petr. *Já, písnička I.: Zpěvník pro žáky základních škol, I. díl pro 1. - 4. třídu*. Přepřacované. Cheb: MUSIC CHEB, 2004, s. 30.

<sup>157</sup> VISKUPOVÁ, JISTEL, 1983, s. 22 a 23.

<sup>158</sup> JÁNSKÝ, 2004, s. 56.

<sup>159</sup> HRADECKÝ, 1986, s. 30.

<sup>160</sup> STOJAN, Jaroslav, ed. *Malička su: obrázkový zpěvník pro děti předškolního věku, jejich rodiče a paní učitelky*. V Přerově: Jasto, 1997, s. 39.

<sup>161</sup> LIŠKOVÁ, 2005, s. 23.

Tabulka 6 – příklady umělých písní pro zpěv 5letých a 6letých

| Lidová píseň                               | Umělá píseň  | Společné znaky lidové a umělé písně                            | Doporučená tónina pro zpěv dětí |
|--|--|--|---------------------------------|
| <i>Bude zima, bude mráz</i> <sup>162</sup> | <i>Zima</i> (I. J. Urks) <sup>163</sup>                    | podobný rytmus, téma zimy, takt 2/4                            | D dur                           |
| <i>Pekla vdolky</i> <sup>164</sup>         | <i>Čarodějnice</i> (K. Hába, B. Kratochvíl) <sup>165</sup> | shodný rytmus, takt 2/4, sestupná melodie, stejná tónina D dur | D dur                           |
| <i>Prší, prší</i> <sup>166</sup>           | <i>Cirkus</i> (I. J. Urks) <sup>167</sup>                  | shodný rytmus i písňová forma, rozsah sexty, takt 2/4          | Es dur, D dur                   |

Tabulky s příklady písní byly vytvořeny na základě jednotlivých **věkových skupin**. Ne všechny MŠ ovšem mají děti ve svých třídách rozděleny podle věku. Každá MŠ má právo si zvolit, jak bude děti do svých tříd zařazovat. Nabízí se jim dvě možnosti: kromě tříd homogenních existují i **třídy heterogenní (smíšené)**.<sup>168</sup>

### 3.3.3 VÝBĚR UMĚLÝCH PÍSNÍ PRO PĚVECKÉ ČINNOSTI V HETEROGENNÍ TŘÍDĚ

**Heterogenní třídy** jsou v České republice hojně zastoupeny, proto považujeme za nezbytné uvést, jakým způsobem realizovat pěvecké činnosti ve třídě, kterou navštěvují děti věkově smíšené. Cílem této části je tedy stanovení určitých **doporučení**, jak zpívat s dětmi různého věku tak, aby se pěvecká úroveň rozvíjela u všech dětí zároveň.

Kritéria stanovená pro dětskou píseň (Srov. 3.2 *Kritéria pro vhodný výběr písní v kontextu s věkem dětí v MŠ*) musí respektovat i učitel vyučující v heterogenní třídě. Avšak vzhledem k různému věku dětí je pro něj realizace pěveckých činností náročnější, protože písně musí vybírat daleko pečlivěji a musí věnovat více času jejich přípravě. Ne všechny písně jsou

<sup>162</sup> JÁNSKÝ, 2004, s. 13.

<sup>163</sup> VISKUPOVÁ, JISTEL, 1983, s. 66.

<sup>164</sup> JÁNSKÝ, 2004, s. 55.

<sup>165</sup> LIŠKOVÁ, 2005, s. 92.

<sup>166</sup> JÁNSKÝ, 2004, s. 57.

<sup>167</sup> VISKUPOVÁ, JISTEL, 1983, s. 62.

<sup>168</sup> **Heterogenní třída** je třída, kterou navštěvuje skupina dětí různého věku (ale i pohlaví apod.). Jednu heterogenní třídu mohou navštěvovat děti např. od 2 až do 7 let.

totiž ve smíšených třídách se zapojením všech dětí a progresí<sup>169</sup> v pěveckých činnostech úspěšně realizovatelné.

Pokud pro pěvecké činnosti v heterogenní třídě vybereme písně vhodné pro 3leté děti, dětem neublížíme, protože pro děti 6leté bude zpěv méně náročný (je velmi rozdílná úroveň ve zpěvu dětí). Problém nastává ale v tom, že starším dětem už nedáváme možnost se více rozvíjet v jejich pěveckých dovednostech, přestože jsou již schopné vyšší pěvecké úrovně.

V opačném případě, pokud zvolíme píseň v rozsahu např. septimy, mladší děti místo zpěvu přejdou k recitaci, neboť dle popisu specifik rozvoje dětského hlasu (Srov. 3.1 *Charakteristika dětského hlasu a výběr možností jeho rozvoje v MŠ*) již víme, že rozsah dětského zpěvného hlasu se zvyšuje s věkem dětí a jeho průběžným cvičením (spolu s vhodnými cvičeními k rozvoji sluchu). Mladší děti nejsou schopny zazpívat to, co předškoláci (pokud pomineme děti nadané), a výběrem písně v rozsahu septimy jim nedáváme možnost se v pěveckých dovednostech vhodně rozvíjet. Z tohoto důvodu **musíme ve smíšené třídě najít správné řešení, jak správně rozvíjet pěvecké dovednosti u všech dětí.**<sup>170</sup>

Pokud nám půjde o rozvoj i v jiných činnostech než pěveckých, nabízí se možnost vybrat píseň s větším rozsahem, kterou budou zpívat starší děti, a ty mladší se k nim zapojí např. hrou na tělo či doprovodem na jednoduché rytmické nástroje Orffova instrumentáře (Srov. 4.3 *Umělá píseň v instrumentálních činnostech*). Jako motivaci lze použít „hru na muzikanty“ nebo „hru na dirigenty“.<sup>171</sup>

Pokud ale budeme chtít, aby se pěvecky zapojila celá třída, máme za úkol najít takovou píseň, v níž nalezneme části snadno realizovatelné dětmi nejmladšími, a zároveň i části náročnější realizovatelné dětmi staršími. Vhodným příkladem mohou být písně *Sloni* a *Antilopy*, obě od E. Hradeckého a V. Maršíčka ze *Zpěvníčku pro nejmenší* (viz Přílohy A17 a A18).<sup>172</sup> Jakým způsobem by mohly být v pěvecké výchově využity, je uvedeno v následující tabulce.

<sup>169</sup> **Progrese** znamená postup, vzestup, pokrok. – Slovník českých synonym | Lingea s.r.o. Dostupné z: <https://www.nechybujte.cz/slovník-ceskych-synonym/progrese>

<sup>170</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 34.

<sup>171</sup> ZEŽULA, JANOVSÁ, 1987, s. 55.

<sup>172</sup> HRADECKÝ, 1986, s. 32 až 35.

Tabulka 7 – popis písní vhodných pro zpěv dětí ve věkově smíšené třídě

| Název umělé písně | Zpěv mladších dětí                                      | Zpěv starších dětí            | Společný zpěv dětí                        |
|-------------------|---|-------------------------------|---|
| <b>Sloni</b>      | 1. – 4. takt (bez přede hry, melodie zůstává na tónice) | 5. a 6. takt (rozsah kvarty)  | 7. – 10. takt (stejně jako první 4 takty) |
| <b>Antilopy</b>   | 1. – 4. takt (bez přede hry, rozsah tercie)             | 5. až 8. takt (rozsah kvinty) | ---                                       |

Pokud učitelé nemohou najít píseň, která by vyhovovala věku dětí v konkrétní třídě a zároveň by se hodila do právě probíraného tématu, lze použít takovou píseň, která vyhovuje tematicky, ale musí se poupravit podle potřeb dětí melodizací.

Na pěvecké činnosti v MŠ v kontextu s **uplatněním zpěvu umělých písní** v nich navazujeme dále v kapitole 6 *Uplatnění autorské tvorby v pěveckých činnostech v MŠ*.

Přestože je prioritním cílem této práce **uplatnění umělé písně** převážně v činnostech pěveckých, je nezbytné se alespoň ve stručnosti zmínit o jejím vhodném zařazení do ostatních hudebních činností.

## 4 UMĚLÁ PÍSEŇ V RÁMCI OSTATNÍCH HUDEBNÍCH ČINNOSTÍ V MŠ

Vzhledem k rozsahu práce se budeme zabývat využitím **umělé písničky** v ostatních činnostech<sup>173</sup> pouze okrajově, neboť zpěv považujeme za prioritní aktivitu pro rozvoj hudebnosti dítěte.

Cílem této kapitoly bude **stručně charakterizovat** jednotlivé hudební činnosti a poukázat na **možnosti uplatnění umělé písničky** v nich, a to především prostřednictvím konkrétního **modelového příkladu**.

### 4.1 UMĚLÁ PÍSEŇ V POSLECHOVÝCH ČINNOSTECH

V této podkapitole nejprve stručně představíme **poslechové činnosti** a na konkrétním příkladu poukážeme, jak je možné pracovat s **umělou poslechovou skladbou**,<sup>174</sup> v tomto případě **umělou písničkou**. **Poslechovou skladbou** rozumíme nejčastěji písničku nebo drobné instrumentální dílo.<sup>175</sup>

**Poslechové činnosti** jsou činnosti, které s dětmi v rámci HV v MŠ realizujeme formou **poslechu** za pomoci živého nebo reprodukováného provedení. Jde o dynamický proces, během něhož si děti osvojují základní výrazové prostředky hudby, zdokonalují schopnost soustředěného poslechu, získávají základní poznatky o hudebních žánrech a prohlubují citové prožitky a uchovávají je ve své paměti.<sup>176</sup>

Základem poslechových činností a zároveň jedním z prostředků komunikace je **sluch**. Sluch velice významně ovlivňuje i vývoj řeči a abstraktní myšlení dítěte.<sup>177</sup> Vyvíjí se již v prenatálním období ve chvílích, kdy dítě vnímá hlas matky.<sup>178</sup>

Poslechové činnosti v MŠ uskutečňujeme např. prostřednictvím poslechu **zvuků živé a neživé přírody, zpěvu učitelky**, především pak za pomoci **poslechové skladby**. Cílem poslechu se tak může stát samotná **umělá písnička**, jak uvádíme na příkladu v následující tabulce.

<sup>173</sup> Kromě pěveckých činností se **umělá písnička** využívá i v rámci činností poslechových, pohybových a instrumentálních.

<sup>174</sup> **Skladba (kompozice)** je hudební výtvar – výsledek tvůrčí činnosti skladatele. Splňuje požadavky svého žánrového a druhového určení, např. písnička musí splňovat znaky písničky. VYSLOUŽIL, 1995, s. 267.

<sup>175</sup> STRNADOVÁ, ZEŽULA, 1988, s. 22.

<sup>176</sup> TAMTÉŽ, s. 19 a 21.

<sup>177</sup> BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. 2015, s. 40.

<sup>178</sup> BEHINOVÁ, 2012, s. 81.

Tabulka 8 – příklad využití umělé písně v poslechových činnostech

|  | Píseň <i>Co to zvoní</i> (P. Jurkovič, J. Žáček – viz Příloha B1) <sup>179</sup>   |
|--|--|
| <b>Motivace</b>                          | Učitel děti motivuje zadáním úkolu – dětem zazpívá, popř. i zahraje nebo pustí z CD píseň, kterou mají děti poslouchat. Učitel bude chtít po prvním přednesu písně po dětech vědět, co slyšely – jak na ně píseň působila a o čem byla.  |
| <b>První poslech</b>                     | Po prvním poslechu děti sdílí své emoce a nápady – jak se jim píseň líbí, o čem pojednává. Učitel dětem řekne, ať si každý z nich představí, že je „vlnka na rybníčku“ a podle toho se tak bude pohybovat při druhém poslechu po třídě.  |
| <b>Hra na vlnky při druhém poslechu</b>  | Učitel hraje a zpívá píseň, děti se pohybují po třídě jako vlnky.  |
| <b>Jaké vlnky se po třídě pohybovaly</b> | Po druhém poslechu učitel dává dětem prostor, aby jedno po druhém ukázaly, jak si vlnky představovaly a jak se na základě toho po třídě pohybovaly. Každá vlnka je jiná – rychlá, pomalá, tichá, hlučná apod.  |
| <b>Hra na ovečky při třetím poslechu</b> | Učitel děti upozorní na druhou sloku písně, ve které se objeví zvířátko (ovečka). Úkolem dětí bude na základě poslechu odhalit, o jaké zvířátko jde, a napodobit ho. Děti mohou i bečat, cinkat imaginárními zvonečky. Učitel může sloku opakovat, třeba i bez zpěvu, aby se děti mohly jako ovečky pohybovat po třídě déle. |
| <b>Opakovaný poslech</b>                 | Opakovaným poslechem si dítě píseň lépe zapamatuje a bude schopno jejího propojení i s jinými hudebními činnostmi, např. doprovodit se rytmickými nástroji z Orffova instrumentáře. <sup>180</sup>   |

Nejedná se samozřejmě o jedinou možnost uplatnění **umělé písně v rámci poslechových činností**. Umělá píseň může v rámci poslechových činností zaznít například při práci s **hudebními kontrasty: vysoko-hluboko** (hra písně v různých polohách klaviatury – např. při hře nízkých tónů děti lezou po čtyřech a naopak při hře vysokých tónů chodí děti po špičkách), **dlouze-krátce** (např. hra na bruslaře a malé běžce – při dlouhých tónech v písni děti napodobují pohyby bruslení – pohybují se „bruslením“, a naopak při krátkých tónech jen cupitají – dělají rychlé krátké kroky), **silně-slabě** (např. hra na slabý vánek, kdy děti „poletují“ po třídě a kmitají prstíky, a hra na fujavici, kdy děti běhají a dupou jako hromy za silné bouřky) a **rychle-pomalou** (např. práce s tempem písně – na změny děti reagují zpomalením či zrychlením pohybu).<sup>181</sup> Existují **umělé** písně přímo zaměřené na práci s kontrasty (např. píseň *Dva mrazíci*),<sup>182</sup> a kromě toho také **umělé skladby** (např.

<sup>179</sup> *Roční období v písničkách: [náměty na pohybové aktivity pro děti předškolního věku]*. Praha: Raabe, c2012, s. 10 a 11 (kapitola *Hřej, sluníčko, hřej – jaro*).

<sup>180</sup> STRNADOVÁ, ZEŽULA, 1988, s. 22 a 23.

<sup>181</sup> ZEŽULA, JANOVSÁ, 1987, s. 185 a 186.

<sup>182</sup> **Hudební ukázka písně *Dva mrazíci***: Dva mrazíci - Dětská píseň - YouTube. *YouTube* [online]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Iq0KNhkjQ00>

*Slon*<sup>183</sup> od C. Saint-Saëns) a **umělé hudební pohádky** (*Příběhy jedné kapely* od I. Hurníka).<sup>184</sup>

## 4.2 UMĚLÁ PÍSEŇ V POHYBOVÝCH ČINNOSTECH

Stejně jako u poslechových činností je cílem i této kapitoly stručně představit **pohybové činnosti**, poukázat na možnosti využití **umělé písně** v nich a uvést konkrétní příklad jejího uplatnění.

U **pohybových**, popř. **hudebně pohybových činností**, dochází k propojení hudby a pohybu. Hudba, a tedy i poslech **umělé písně**, vyvolává – především svým rytmem – pohybové reakce.<sup>185</sup>

I děti reagují pohybem, proto je úkolem učitele MŠ **rozvíjet pohybové schopnosti** dětí. Cvičení, která slouží pro rozvoj těchto schopností a dovedností, a zároveň pro správné držení těla, nazýváme **pohybovou průpravou**. Touto průpravou vedeme děti ke kultivovanému, citlivému pohybu, do kterého se promítá i reakce dětí na účinky **hudebně-vyjadřovacích prostředků**<sup>186</sup> **umělé písně**. Mezi nejjednodušší pohybové prvky (taneční kroky), které si mají děti v MŠ osvojit, patří **chůze, běh, poskoky, lezení, podřepy, tleskání, pleskání, cvalové poskoky, přísunný a poskočný krok nebo otáčení**.<sup>187, 188</sup> Kromě toho zařazujeme do pohybové průpravy i cvičení na zemi – např. „jízdu na kole“ a cviky uvolňovací (švihové pohyby, mávání pažemi).<sup>189</sup>

Pohybové činnosti jsou úzce propojeny s činnostmi poslechovými, o čemž přináší důkazy již přechází kapitola a co dokumentuje i následující příklad uvedený v přehledové tabulce.

<sup>183</sup> **Hudební ukázka skladby *Slon***: Camille Saint-Saëns The Elephant - YouTube. *YouTube* [online].

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ug8hCAyBaqg>

<sup>184</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 145.

<sup>185</sup> ZEŽULA, JANOVSÁ, 1987, s. 176.

<sup>186</sup> Mezi **hudebně-vyjadřovací prostředky** patří dynamika, tempo, rytmus, zvuková barva, melodie apod. VYSLOUŽIL, 1995, s. 318.

<sup>187</sup> STRNADOVÁ, ZEŽULA, 1988, s. 24.

<sup>188</sup> Těmito pohyby usilují pohybové činnosti u dětí nejen o pochopení krásy pohybu, ale také o schopnost prostorové orientace (vpřed, vzad, do středu) a poznávání jednoduchých tanečních útvarů (řady, kroužky, kruh). TAMTÉŽ, s. 24.

<sup>189</sup> ZEŽULA, JANOVSÁ, 1987, s. 183.



Tabulka 9 – příklad využití umělé písně v pohybových činnostech

|   | <b>Píseň <i>Oženil se mraveneček</i> (E. Černošová – viz Příloha B2)</b>   |
|---|--|
| <b>Motivace</b>   | Učitel dá pokyn dětem k jejich rozdělení do dvojic, nejlépe smíšených – chlapec a děvče. Dvojicím přidělí role mravence a mušky a motivuje je tak k poslechu písně o těchto dvou zvířátkách. Tu zazpívá sám (popř. pustí z CD). Učitel vyzve děti, aby mu svým pohybem ukázaly, co se v písničce děje.   |
| <b>Porozumění písni</b>   | Učitel se zeptá dětí na děj písně a vybídne je k vymyšlení jejího názvu.   |
| <b>Rytmické cvičení – pochod<sup>190</sup> do beatu (pulsace)<sup>191</sup> písně</b> | Základním pohybovým prvkem ke zpěvu této písně je chůze. Děti v kruhu tak pochodují do pulsace písně. Při pochodu mohou děti i tleskat (hra na tělo). <sup>192</sup> Učitel pochoduje s dětmi, zpívá a pozoruje držení těla jednotlivých dětí a sjednocení jejich pochodu. <sup>193</sup>  |
| <b>Nácvik tanečku</b>   | Taneček (viz Příloha B2) <sup>194</sup> s dětmi nacvičujeme po částech. První částí je zástup ve dvojicích, kdy chlapci stojí vpravo a děvčata vlevo. Chlapci dělají čtyři kroky šikmo vpřed doprava, děvčata čtyři kroky šikmo vpřed doleva (jdou od sebe). Pak se čtyřmi kroky vrátí k sobě. Tuto část opakujeme víckrát, potom můžeme přejít na další a poté cvičíme více částí najednou. |
| <b>Celý taneček</b>   | Když děti znají kroky a pamatují si, jak jdou jednotlivé části za sebou, zatancují si celý taneček. Opakujeme nejméně dvakrát.   |
| <b>Uvolnění po pochodu a tanečku</b>  | Děti se volně rozmístí po třídě a provádějí cviky, které vedou k uvolnění napětí celého těla. <sup>195</sup> Vzhledem k tématu písně motivujeme cviky mravencem a muškou ( <i>mravenec se natahuje na strom pro hrušku</i> : děti stojí na špičkách a natahují se nahoru).   |
| <b>Návrat k této činnosti</b>   | V dalších dnech se k písni vracíme a taneček opakujeme (rozvoj pohybových dovedností i paměti dětí).   |

Kromě výše uvedené a popsané **umělé písně** z publikace *Zvířátka ve hře, písni a tanci* od E. Kulhánkové uvádíme další publikaci s názvem *Roční období v písničkách*,<sup>196</sup> z níž již byla vybrána píseň *Co to zvoní*<sup>197</sup> (viz Příloha B1) jako příklad uplatnění **umělé písně** v poslechových činnostech (Srov. 4.1 *Umělá píseň v poslechových činnostech*). 35 písni z **lidové i umělé tvorby** je přímo určeno k **pohybovým činnostem** v MŠ. Písně jsou tak doplněny popisem pohybových úkonů dětí, mnohdy též motivací či doprovodem.

<sup>190</sup> **Pochod** charakterizuje pevný rytmus komponovaný v přehledně členěné písňové formě, nejčastěji v 4/4 taktu. VYSLOUŽIL, 1995, s. 227.

<sup>191</sup> **Beat** je označení pro základní rytmus. TAMTÉŽ, s. 35.

<sup>192</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 47.

<sup>193</sup> **Správné držení těla**: volně spuštěná ramena, vzpřímená hlava, brada s krkem svírá přibližně pravý úhel, rovná záda, mírně prohnutá bederní část, zatažené břicho, nohy u sebe, rovnoběžná chodidla. TAMTÉŽ, s. 48.

<sup>194</sup> KULHÁNKOVÁ, 2011, s. 93.

<sup>195</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 48.

<sup>196</sup> *Roční období v písničkách: [náměty na pohybové aktivity pro děti předškolního věku]*, c2012.

<sup>197</sup> TAMTÉŽ, s. 10 a 11 (kapitola *Hřej, sluníčko, hřej – jaro*).

## 4.3 UMĚLÁ PÍSEŇ V INSTRUMENTÁLNÍCH ČINNOSTECH

Posledními ze čtyř druhů hudebních činností jsou **činnosti instrumentální**. I v této kapitole naznačíme, jak je možné v jejich rámci uplatnit **umělou píseň**. **Instrumentální činnosti** jsou činnosti, při kterých se dítě aktivně podílí na spoluvytváření elementární hudby buď prostřednictvím hudebních nástrojů, nebo zcela přirozenou hrou na tělo (tleskání, pleskání, dupání, apod.).<sup>198, 199</sup>

**Umělou píseň** můžeme v souvislosti s pěveckými činnostmi s dětmi zazpívat, ale v kontextu s činnostmi instrumentálními si ji dokonce i doprovodit. K jejímu doprovodu lze využít nástroje tzv. **Orffova instrumentáře**<sup>200</sup> – nejprve rytmické, posléze i melodické. Jako příklad využití **umělé písně** v doprovodu instrumenty samotnými dětmi uvádíme píseň *Courálek*<sup>201</sup> (I. J. Urks) ze zpěvníku *Skřivánek* (viz Příloha E6).

Tabulka 10 – příklad využití umělé písně v instrumentálních činnostech

|                            | <b>Píseň <i>Courálek</i> (I. J. Urks)</b>   |
|----------------------------|---|
| <b>Motivace</b>            | Učitel se děti zeptá, jestli si vzpomenou na píseň, kterou si osvojily v předchozích lekcích <sup>202</sup> (jestli si pamatují, o čem byla). Následně si ji společně zazpívají.      |
| <b>Seznámení s hůlkami</b> | Učitel rozdá dětem <b>hůlky (ozvučná dřívka)</b> . <sup>203</sup>   |
| <b>Zkoumání hůlek</b>      | Učitel dá dětem možnost si hůlky prohlédnout a zaťukat s nimi (propojení vizuální a sluchové složky). Děti mohou říci, co jim zvuk hůlek připomíná. <sup>204</sup>                    |
| <b>Rytmické cvičení</b>    | Všechny děti společně s učitelem vyťukávají slova, sousloví nebo věty související s písní ( <i>Courálek. Máme doma kocoura. Courálek je kocour.</i> ) – hra na ozvěnu. <sup>205</sup> |

<sup>198</sup> STRNADOVÁ, ZEZULA, 1988, s. 16 a 18.

<sup>199</sup> Za **předstupeň instrumentální hry** je považována i manipulace s chraстítky a jinými znějícími hračkami, neboť už i tato činnost rozvíjí dětskou tvořivost, představivost a fantazii. Kromě sluchového vnímání dochází i k rozvoji jemné motoriky. LIŠKOVÁ, 2006, s. 99 a 100.

<sup>200</sup> **Orffův instrumentář** zahrnuje nástroje **rytmické** (v MŠ využívané více – např. hůlky, bubínek, rourový bubínek, temple-block, tamburína, drhlo, triangel, činel, prstové činelky, zvonek a rolničky) a **melodické** (ke zpestření hudebních činností – např. zvonkohry, metalofony a xylofony). Pomocí **rytmických nástrojů** mohou děti vyťukávat rytmus slov, sousloví nebo celých vět formou ozvěny. **Hra na melodické nástroje** je pro děti náročnější a měla by probíhat v tzv. **pentatonickém prostoru**, což zajistí hru bez nelibozvучných disonancí. **Pentatonika** je pětistupňová tónová řada, která neobsahuje půltónový krok. Vzniká tedy odebráním čtvrtého a sedmého stupně ze stupnice. Stupnice C dur v pentatonice je *c, d, e, g, a*. TAMTĚŽ, s. 106 a 126.

<sup>201</sup> VISKUPOVÁ, JISTEL, 1983, s. 17.

<sup>202</sup> Pokud chceme v HV v MŠ použít dětské nástroje jako doprovod k písni, je vždy lepší, když jde o píseň, kterou již děti mají osvojenou pěvecky (viz kapitola *Pěvecké osvojení umělé písně*).

<sup>203</sup> **Hůlky** dítě při hře drží na koncích mezi ukazováčkem a palcem. ZEZULA, JANOVSÁ, 1987, s. 151.

<sup>204</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 105

|  |  |
|--|--|
| <b>Doprovod písně na hůlky<sup>206</sup></b> | Učitel rozdělí děti na dvě skupiny, z nichž jedna skupina dětí si dřívka ponechá, zatímco druhá skupina dřívka odloží. Učitel zpívá píseň a doprovází se hrou rytmu melodie písně na ozvučná dřívka. Děti, které dřívka drží, se k němu postupně přidávají. <sup>207</sup> Ostatní děti zpívají. Po společném přednesu se děti střídají. |
| <b>Přidání dalšího nástroje</b>              | Pokud děti dobře ovládají hru na dřívka, je možné přidat další rytmický nástroj – např. bubínek, na který může hrát jedno z nadanějších dětí těžké doby.   |

Vzhledem k tomu, že se hudební činnosti navzájem prolínají, je možné propojit např. činnosti instrumentální s činnostmi pěveckými, jako tomu bylo v uvedeném příkladu. K podobnému prolínání hudebních činností dochází i v těchto dalších příkladech:

- a. **zpěv umělé písně doplněný hrou na melodický nástroj** (činnosti pěvecké a instrumentální),
- b. **poslech umělé písně, na něž děti reagují pohybem** (činnosti poslechové a pohybové),
- c. **poslech umělé písně, na něž děti reagují výtvarně** (činnosti poslechové a činnosti mimohudební – v tomto případě výtvarné) apod.

<sup>205</sup> **Hra na ozvěnu** spočívá v tom, že učitel zahraje určitou část a děti ji po něm opakují. LIŠKOVÁ, 2006, s. 106 až 109.

<sup>206</sup> Při nácviu instrumentálního doprovodu a zpěvu umělé písně **rozdělujeme děti do dvou skupin** – jedna zpívá, druhá hraje na nástroje. Pokud ovšem chceme, aby děti zpívaly a do toho ještě hrály, je nutné, aby danou píseň děti dokonale znaly. TAMTÉŽ, 2006, s. 125.

<sup>207</sup> **Při doprovodu písně** je vhodné, aby na nástroj hrála jen část dětí, které se pak vystřídají, neboť i hra na rytmické nástroje má svá **pravidla**. Při kombinaci zpěvu a hry na nástroje má být vždy dominantní zpěv – nástroje jej nemají přebít. TAMTÉŽ, s. 125.

## 5 SKLÁDÁNÍ DĚTSKÝCH PÍSNÍ A PÍSNÍ PRO DĚTI

Cílem praktické části bakalářské práce je i **kompozice umělé písně** dle stanovených kritérií a její uplatnění v praxi MŠ. V této kapitole se tak vrátíme nejprve k dvěma tématům, která se skladbou písní souvisejí: **písní pro děti** a **dětské písní** (Srov. 2 *Lidová a umělá píseň v MŠ – vymezení pojmů*).

Tvořit **dětské písně** není jednoduché, neboť skladatel musí brát v potaz to, že hudební zkušenosti dětí jsou zatím malé a rozsah jejich hlasu je omezený.<sup>208</sup> Vedle **dětských písní** se tak v praxi MŠ mohou dobře uplatnit i **písně pro děti**. Ovšem vzhledem k tomu, že **písně pro děti** nejsou určeny ke zpěvu dětí, nejsou ani kritéria pro jejich tvorbu tak přísná, neboť autoři těchto písní nejsou omezováni specifiky dětského hlasu. Tyto písně může zpívat sám učitel, mohou zaznít na koncertech pořádaných pro děti v MŠ, nebo je možné poslechnout si je z CD, rádia apod.

Kritéria pro tvorbu **dětské písně** a kritéria, která musí dodržet autor skládající **písně pro děti**, se tak shodují pouze v několika kategoriích.

Tabulka 11 – srovnání kritérií pro skládání dětských písní a písní pro děti<sup>209,210</sup>

|                        | Dětská píseň | Píseň pro děti |
|------------------------|--------------|----------------|
| Dětský pěvecký rozsah  | ✓            | ×              |
| Rytmus                 | ✓            | ✓              |
| Melodická linka        | ✓            | ×              |
| Písňová forma          | ✓            | ✓              |
| Obsah – textová složka | ✓            | ✓              |
| Tónina                 | ✓            | ×              |

<sup>208</sup> JURKOVIČ, 2012, s. 48.

<sup>209</sup> **Vysvětlivky:** ✓ znamená, že určité kritérium je nutné při výběru písně dodržet, × naopak znamená, že dané kritérium není nutné dodržet.

<sup>210</sup> **Zdroj:** vlastní – vytvořeno na základě prostudované literatury a také dle vlastního uvážení.

## 5.1 VLASTNÍ TVORBA

Obraťme však pozornost k tvorbě **autorské**. Obsahem této kapitoly je ukázka výběru písní z vlastní autorské tvorby, jejich následná stručná charakteristika a poukázání na možnosti jejich využití v praxi MŠ. Výběr zahrnuje tyto písně (Přílohy D):<sup>211</sup>

- *Kotě a klubko* (pro zpěv dětí v homogenní třídě),
- *Malé štěně* (pro zpěv dětí v homogenní třídě),
- *Moje tělo* (pro zpěv dětí v homogenní třídě, s ukazováním),
- *Drak z papíru* (pro zpěv dětí v homogenní třídě),
- *Hádanka* (pro zpěv dětí v homogenní třídě),
- *Sny si nech krásné zdát* (ukolébavka pro poslechové, popř. pěvecké činnosti v homogenní třídě),
- *Housenka a motýl* (pro zpěv dětí v heterogenní třídě),
- *Rej strašidel* (pro poslechové, popř. pohybové činnosti),
- *Počasi, počasi* (pro instrumentální, popř. pěvecké činnosti) a
- *Hej, hej, kamarádi* (pro zpěv dětí v homogenní třídě, s ukazováním).

První zmíněná píseň *Kotě a klubko* (viz Příloha D1) má rozsah sekundy a jednoduchý text, je tedy určena dětem ve věku 2 let. Mohla by sloužit jako píseň motivační – děti si budou klást otázky, kam se klubko mohlo ztratit a jak se teď kotě bez své hračky cítí.

Písně *Malé štěně*, *Moje tělo* a *Drak z papíru* budou použity v praxi MŠ pro **získání zkušeností s jejich uplatněním**. *Malé štěně* (viz Příloha D2) je určena dětem do tří let, má rozsah tercie, jednu sloku a též obyčejný text. Pro děti by měla být snadno zapamatovatelná. *Moje tělo* (viz Příloha D3) je píseň o rozsahu kvarty, je tedy určena dětem od tří let. Vzhledem k vyjmenovávání některých částí těla je možné si je při zpěvu ukazovat. Píseň se obsahově hodí k tématu poznávání vlastního těla. *Drak z papíru* (viz Příloha D4) bude využita u dětí 5 a 6 letých, přestože má rozsah kvinty (zvládly by ji mladší děti). Text písně je hravý, tematicky by se písnička zařadila do podzimního integrovaného bloku.

*Hádanka* (viz Příloha D5) je písnička, v jejímž textu se skutečně objevuje známá hádanka *Leze, leze po železe, nedá pokoj, až tam vleze*. Než učitel přednese píseň až do konce, může

<sup>211</sup> Vlastní autorské písně jsou opatřeny notovým zápisem s textem a doprovodem.

dát dětem možnost hádanku uhodnout. Teprve potom píseň dozpívá a děti se přesvědčí, zda hádaly správně.

Další píseň *Sny si nech krásné zdát* (viz Příloha D6) je **ukolébavka**. Při její tvorbě nebylo uvažováno nad tím, jak ji využít v pěveckých činnostech, ale jak ji učitel zpívá a hraje dětem před spaním. Snahou bylo skládat melodii, text i tempo tak, aby byly v naprostém souladu a děti to tak přimělo ke klidu a poslechu. Přesto má tato ukolébavka rozsah sexty, z čehož lze usoudit, že předškoláci by ji zaspívat zvládli. Píseň je psaná v C dur a její melodie začíná na třetím stupni. Pokud bychom ji chtěli naučit i mladší děti, bylo by to možné, protože její melodie je stále stejná, jen ve dvou řádcích se zvedá o tercii (začíná na pátém stupni), což dělá tuto píseň něžnější. Mladší děti by i tento řádek začínaly zpívat na třetím stupni.

Píseň *Housenka a motýl* (viz Příloha D7) je určena pro děti ve věkově heterogenní třídě – mladší děti se stanou housenkami, starší motýlky. Text je prostý – housenka žádá motýlka, aby jí pověděl, kým ona sama je, co je zač. Motýlek jí na to odpoví, že až vyroste, bude jako on a na zádech jí vyrostou nádherná velká křídla. Obsahem písně je **dialog**,<sup>212</sup> proto je možné píseň využít např. i na konci školního roku na třídní besídce.

Další píseň je *Rej strašidel* (viz Příloha D8, viz Zvukový záznam Z1). Výběrem nástrojů, postavením not a rytmu by měla píseň připomínat tanec různých strašidel (hejkalů, meluzín, oblud, skřítků). Děti si skladbu poslechnou a budou se pohybovat, jak se jim zlíbí. Pak si můžeme říci, jak na ně písnička působila a co si představovaly, že jsou. Prozradíme jim, že jde o strašidelnou písničku a že si zahrajeme na strašidla. Na tanec se mohou děti přikrášlit různými šátky, klobouky a čarovnými hůlkami. Fantazii se meze nekladou.

*Počasí, počasí* (viz Příloha D9, viz Zvukový záznam Z2) je pentatonická písnička, která se snaží probudit v dětech humor. Jejím jádrem je to, jak si my lidé stále stěžujeme na počasí. Můžeme říci, že píseň má do jisté míry výchovný charakter – cílem je, aby si děti uvědomily, že každé počasí s sebou nese něco dobrého i něco špatného. Co je na téhle písni ale hlavní, je to, že je doplněna o doprovod pěti hudebními nástroji (piano pro učitele) a je tak určena pro instrumentální činnosti. Po seznámení s nástroji a písni se děti rozdělí na hráče a na zpěváky. Zpěváky mohou být děti 4leté, neboť píseň je psána v rozsahu kvinty.

---

<sup>212</sup> **Dialog v hudbě** je způsob provádění hudebních témat ve skladbě s textem mezi dvěma zpěváky. VYSLOUŽIL, 1995, s. 64.

*Hej, hej, kamarádi* (viz Příloha D10 a Zvukový záznam Z3) je píseň, na niž bude odkazováno v kapitole 7 *Umělá píseň a její uplatnění v kontextu s Rámcovým vzdělávacím programem pro PV u oblasti sociálně-kulturní – dítě a společnost*. Jejím poselstvím je právě vnuknout dítěti určitá společenská pravidla, což se odráží ve slovech *budeme si pomáhat a hračky půjčovat*.<sup>213</sup>

---

<sup>213</sup> **Zvukové záznamy Z**, které je možné si poslechnout na přiloženém CD, byly vytvořeny v programu MuseScore 2.

## 6 UPLATNĚNÍ AUTORSKÉ TVORBY V PĚVECKÝCH ČINNOSTECH V MŠ

Cílem této části práce bude snaha získat a popsat zkušenosti s uplatněním písní z vlastní autorské tvorby v praxi tří **homogenních tříd MŠ Zaječov**,<sup>214</sup> a to formou řízené činnosti.<sup>215</sup>

**Cílovými skupinami** tak bude třída „**Koťat**“ (nejmladší děti), třída „**Motýlu**“ (prostřední děti) a třída „**Včel**“ (předškoláci). Zamýšlené záměry tohoto průzkumu budou zjišťovány prostřednictvím **pozorování**<sup>216</sup> a **rozhovoru**<sup>217</sup> na základě předem promyšleného programu. Protože bude v každé třídě použita jiná píseň, bude se vždy trochu lišit i její program. K motivaci činností bude ve všech třídách použita **loutka** (viz Příloha F1).<sup>218</sup>

Na základě stanovených kritérií (Srov. 3.2 *Kritéria pro vhodný výběr písní v kontextu s věkem dětí v MŠ*) budou vytvořeny tři **umělé písně**, které budou respektovat věk dětí v dané třídě. Pro zamezení komplikací a přetěžování dětského hlasu (Srov. 3.1 *Charakteristika dětského hlasu a výběr možností jeho rozvoje v MŠ*) budou vytvořené písně jednodušší, než je průměrná pěvecká úroveň dětí v dané třídě, neboť **cílem v tomto případě není snaha o rozvoj pěveckých dovedností předškolních dětí, ale zjištění, zda jsou schopny osvojit si novou píseň** – konkrétně píseň z autorské tvorby.

### 6.1 UMĚLÁ PÍSEŇ A TŘÍDA „KOŤATA“

Cílem této kapitoly je **zdůvodnit výběr umělé písně** pro třídu „**Koťata**“ a **stručně popsat program**, v rámci kterého byla tato píseň dětmi osvojována. Nakonec **vyhodnotíme**, do jaké míry si děti vybranou píseň osvojily. V závěru kapitoly popíšeme **zpětnou vazbu**, kterou jsme od třídy „**Koťata**“ získali.

**Třídu „Koťata“ navštěvuje 16 dětí ve věku 2 až 3 roky, z toho 5 chlapců a 11 děvčat.**

<sup>214</sup> **Celý název školy:** *Základní škola a Mateřská škola Zaječov, okres Beroun. Zaječov 359, 267 63 Zaječov.*

<sup>215</sup> **Zavázala jsem se ZŠ a MŠ Zaječov, že získané údaje** využiji výhradně ke studijním účelům (viz Přílohy H). Vyhýbala jsem se fotografování a natáčení dětí, abych zachovala jejich soukromí. Pořádila jsem pouze fotografie související s **umělou písní** (viz Přílohy G) a audio nahrávky za účelem přesného popisu průběhu řízených činností.

<sup>216</sup> **Pozorování** bude přímé, krátkodobé a skupinové. VÁŇOVÁ, Hana a Jiří SKOPAL. *Metodologie a logika výzkumu v hudební pedagogice: vysokoškolská učebnice*. Praha: Karolinum, 2002, s. 36.

<sup>217</sup> **Rozhovor (interview)** bude skupinový, nestrukturovaný a diagnostický. TAMTÉŽ, s. 59 a 60.

<sup>218</sup> **Pro práci s loutkou** jsem se rozhodla, protože se při práci s ní cítím uvolněněji – oči všech dětí se neupírají na mě, ale na mou ruku. Často hltají každé její slovo. Loutka (viz Příloha F1) mi zároveň pomůže vstoupit do programu třídy jako návštěva, která zase odejde. Učitel/učitelka s dětmi tak budou moci další den pokračovat v jejich aktuálně probíhajícím bloku.



### 6.1.1 VÝBĚR UMĚLÉ PÍSNĚ S OHLEDEM NA STANOVENÁ KRITÉRIA

Pro pěveckou výchovu ve třídě „Kočata“ byla vybrána píseň s názvem *Malé štěně* (viz Příloha D2), neboť splňuje **předpoklady** (Srov. 3.2 *Kritéria pro vhodný výběr písní v kontextu s věkem dětí v MŠ*) pro zpěv dětí od 2 do 3 let, a proto ji v tuto chvíli hodnotíme jako vyhovující.

Píseň má **rozsah** tercie, konkrétně se pohybuje mezi tóny *fis<sup>1</sup>* a *a<sup>1</sup>* (v **tónině** D dur), respektuje tedy přirozenou polohu dětského hlasu.<sup>219</sup> **Téma písně** je prosté – týká se štěněte (zvířecí tematika), které nechtělo spát a místo toho si chtělo hrát a běhat. Jádrem tématu je to, že spánek je důležitý a že i malé děti musí odpočívat. **Text písně** obsahuje snadno vyslovitelná slova a do jisté míry se opakuje. Lze ho tedy pokládat za jednoduchý a pro děti tak snadno zapamatovatelný. I **melodie písně** se opakuje. V prvních dvou taktech je sestupná, proto je pro děti jednodušší začít zpívat.<sup>220</sup> **Písňová forma** této písně je malá jednodílná – *aa'* (dvojperioda). **Metrum písně** kráčí ve dvoudobém taktu a **rytmus písně** je pravidelný a nekomplikovaný.

### 6.1.2 VYBRANÁ UMĚLÁ PÍSEŇ JAKO SOUČÁST PĚVECKÉ VÝCHOVY

Záměrem pěvecké výchovy bylo naučit děti zpívat novou píseň, proto i motivace a činnosti, které jí předcházely, nebo po ní následovaly, s ní musely být tematicky propojené.<sup>221</sup> Proběhlý program pěvecké výchovy je následující:<sup>222</sup>

**Seznámení se s dětmi:** poznání jmen dětí, představení vily Zpěvanky.

**Zpěv:** zpěv **lidové písně** *Prší, prší*, kterou si děti samy vybraly. Ačkoliv je vybraná píseň pro děti náročná,<sup>223</sup> děti si její přednes užívaly.

**Hra na ozvěnu:** „Zpěvanko, pozorně poslouchej!“<sup>224</sup>

**Obrázek štěněte** (viz Příloha F3) a **otázka na děti:** „Poznáte zvířátko na obrázku?“

**Hra na štěňátka (co pejsci obvykle dělají):** *čmuchají* (děti chodily po třídě a „čmuchaly“), *hrají si* (děti rukama dělaly „mlýnek“), *koušou* (děti kousaly, jako kdyby měly kostičku, kousaly na levé a na pravé straně), *pijí mléko a olizují se* (děti si olizovaly

<sup>219</sup> **Přirozená poloha dětského hlasu** je od *d<sup>1</sup>* d *a<sup>1</sup>*. LIŠKOVÁ, 2005, s. 10.

<sup>220</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 24.

<sup>221</sup> Díky **plynulému navazování činností** drží celá řízená činnost jako jeden celek.

<sup>222</sup> Podrobný popis programu je uveden v příloze (viz Příloha Ch1).

<sup>223</sup> Píseň *Prší, prší* je pro 2,5 až 3leté děti z rozsahového hlediska náročná, zvládnou ji zazpívat děti od 4 let výše. ZEŽULA, JANOVSÁ, 1987, s. 49. LIŠKOVÁ, 2006, s. 31.

<sup>224</sup> Věty v uvozovkách představují přímou řeč.

rtý) a *běhají* (děti se proběhly po třídě). Poté byla dětem položena otázka, co štěňátka dělají po obědě. Jedno z děvčátek vykřiklo: „Jdou spát!“.

**Rytmizace sousloví:** Děti vytleskávaly slova a sousloví, která samy vymýšlely – *hnědé štěňátko, chlupaté štěňátko* apod.

**Zpěv autorské písně:** Děti si osvojily píseň po částech imitací (nápodobou) zpěvu učitele a jeho doprovodné hry na tělo. Písnička byla zazpívána ještě dvakrát vestoje s tleskáním a dupáním.

**Závěr:** Pochvala od Zpěvanky, která ovšem musí zase odletět za jinými dětmi, aby se dozvěděla, zda i ony tak krásně zpívají. Aby na ni ale děti nezapomněly, nechala jim tady vzpomínku – omalovánku sebe samé (viz Příloha F2). Děti si ji hned začaly vybarvovat.

### 6.1.3 VYHODNOCENÍ A SHRNUÍ

Víla Zpěvanka jako **motivace** uspěla, děti byly naprosto okouzleny – nespustily z ní oči. Chtěly si ji podržet, pohladit, povídat si s ní. Co se týče **spolupráce** dětí, proběhla zcela bezproblémově. To byl důsledek nejen vhodné motivace dětí, ale i jejich nízkého počtu ve třídě (ten den jich bylo 12), jejich vstřícnosti a chuti komunikovat.

Při **osvojování nové písničky** se děti opravdu snažily – chtěly nejen zpívat, ale dělat i veškeré činnosti s písní spojené (čmouchání jako pejsek, vytleskávání apod.). Při opakovaném zpěvu učitele již děti opakovaly slova písničky, její melodii i rytmus. Hlasy dětí byly jemné, čisté. Z výše uvedených faktů lze usoudit, že **vybraná píseň byla pro tuto dětskou skupinu zvolena správně.**

### 6.1.4 ZPĚTNÁ VAZBA TŘÍDY „KOŤATA“

Necelý měsíc po uskutečnění programu ve třídě „Koťata“ bylo obdrženo **video**, na kterém paní učitelka<sup>225</sup> hraje na klavír, zpívá a všechny děti stojí u ní, dívají se do kamery a **čistě** zpívají.<sup>226</sup> **Lze konstatovat, že se písničku skutečně naučily!**

Jde o velmi cennou zpětnou vazbu. Další důkaz o zálibě v této písni poskytla jedna z maminek, když se dotazovala, zda není tato písnička k nalezení na internetu. Její dítě se totiž dožadovalo opakování zpěvu písně i doma.

<sup>225</sup> Paní učitelkou je má sestřenice, která mi video i informaci o poptávce po písni předala.

<sup>226</sup> Paním učitelkám byly po realizaci pěvecké výchovy ponechány noty písně *Malé štěně*, aby ji s dětmi mohly zpívat i v následujících dnech.

## 6.2 UMĚLÁ PÍSEŇ A TŘÍDA „MOTÝLI“

Cílem této kapitoly je též **stručně zdůvodnit výběr umělé písně**, tentokrát pro třídu „Motýli“, dále **popsat program**, do kterého byla zařazena, a **vyhodnotit**, do jaké míry si děti tuto vlastní autorskou píseň osvojily.

**Třídu „Motýli“ navštěvuje 20 dětí ve věku 4 až 5 let, z toho 11 chlapců a 9 děvčat.**

### 6.2.1 VÝBĚR UMĚLÉ PÍSNĚ S OHLEDEM NA STANOVENÁ KRITÉRIA

Pro pěveckou výchovu ve třídě „Motýli“ byla vybrána píseň *Moje tělo* (viz Příloha D3), neboť z rozsahového hlediska je pro děti ve věku 4 až 5 let uchopitelná, dokonce i velmi jednoduchá.

Píseň *Moje tělo* má **rozsah** kvarty. Je psaná v **tónině** D dur, respektuje přirozenou polohu dětského hlasu<sup>227</sup> a nejnižším a nejvyšším tónem jsou *e<sup>1</sup>* a *a<sup>1</sup>*. **Tématem písně** je vlastní tělo. Děti si s ukazováním na sobě samém opakují, jaké mají části těla, zda jde o části párové nebo nepárové apod. **Melodie písně** je sestupná, složená pouze ze čtvrt'ových not a obsahuje čtvrt'ové pomlky. **Písňová forma** je i u této písně malá jednodílná – *aa'* (dvojperioda). **Metrum** kráčí ve čtyřčtvrt'ovém taktu, **rytmus** je pravidelný.

### 6.2.2 VYBRANÁ UMĚLÁ PÍSEŇ JAKO SOUČÁST PĚVECKÉ VÝCHOVY

Stejně jako u třídy „Koťata“ (Srov. 6.1.2 *Vybraná umělá píseň jako součást pěvecké výchovy*) bylo i v této třídě nezbytné uplatnit motivaci a uskutečnit činnosti, které dětem pomáhají osvojit si novou píseň. Program realizovaný ve třídě „Motýli“ je uveden níže:<sup>228</sup>

**Seznámení se s dětmi:** poznání jmen dětí, představení vily Zpěvanky.

**Zpěv:** zpěv **lidové písně** *Kočka leze dírou*, kterou si děti samy vybraly. Zpěv dětí nebyl moc čistý, ale děti dobře držely rytmus a zpívaly s nadšením.

**Hra na ozvěnu:** „Zpěvanko, pozorně se dívej, jak krásně zpíváme!“

**Obrázky lidského těla** (viz Příloha F4): „O čem ta písnička bude?“ Děti si prohlížely obrázky a pojmenovávaly, které části těla na nich vidí.

**Otázky k obrázkům:** „Kolik máte nohou? Kolik máte očí? A co máte na rukách? Proč máme jen jeden nos, potřebujeme jich víc? K čemu máme ruce?“ Odpovědi na poslední

<sup>227</sup> **Přirozená poloha dětského hlasu** je od *d<sup>1</sup>* do *a<sup>1</sup>*. LIŠKOVÁ, 2005, s. 10.

<sup>228</sup> Podrobný popis programu je uveden v příloze (viz Příloha Ch2).

uvedenou otázku byly např. tleskání (děti zatleskaly), „papání“, umývání, braní hraček do rukou apod.<sup>229</sup> Další otázky byly např. „K čemu máme nos?“ (děti se nadechovaly nosem) a „K čemu máme pusinku?“ (děti si posílaly „pusinky“, špulily rty, olizovaly si rty apod.).

**Kontrast potichu-hlasitě:**<sup>230</sup> Pro utišení dětí byla použita tichá mluva: „Když budu mluvit takhle potichu, tak mě neuslyšíte.“ Tu hned nato vystřídala mluva hlasitá: „Ale když budu mluvit takhle nahlas, tak...“ Děti doplnily, že by nás bolely uši.

**Zpěv autorské písně:** Píseň byla dětem nejdříve přednesena celá. Poté byla zpívána po částech a pomaleji. Děti opakovaly zpěv a ukazovaly na části svého těla (oči, uši, pusa, nos, vlasy a břicho) na základě imitace učitele. Písnička byla zazpívána ještě dvakrát.

**Závěr:** Zpěvanka děti pochválila a řekla, že musí odletět za jinými dětmi, aby se dozvěděla, zda i ony tak krásně zpívají. Aby na ni ale děti nezapomněly, nechala jim tady vzpomínku – omalovánku sebe samé (viz Příloha F2). Některé děti šly vybarvovat, některé si obrázek odnesly do šatny.

### 6.2.3 VYHODNOCENÍ A SHRnutí

Realizace programu ve třídě „Motýli“ byla úspěšná, ale ne tolik jako u nejmladších dětí. Děti ve třídě „Motýli“ byly velmi sdílné, chtěly toho říci co nejvíce, často proto mluvily jeden přes druhého a vznikal tak chaos. Zpěvanka na děti zapůsobila, poslouchaly ji a odpovídaly jí. Děti spolupracovaly a navrhovaly mnoho svých nápadů. Byly velmi bystré, např. popsaly, že potravu přijímáme ústy a ta potom putuje do „bříška“. Vzhledem k ukazování na vlastním těle se píseň dětem osvojovala dobře. Některé děti si ji již po druhém zpěvu celkem pamatovaly. Hlasy dětí byly jemné a znělé. Z toho **lze konstatovat, že výběr písně *Moje tělo pro tuto třídu* byl správný.** Jedno z dětí si zpívalo dokola „oči, uši, oči, uši“ i po skončení programu. Jediný problém nastal ve chvíli, kdy se píseň měla pěvecky opakovat podruhé – děti ji již nechtěly více opakovat. Program na ně byl nejspíš dlouhý (22 minut), proto by bylo vhodné příště nepopisovat obrázky tak podrobně.

<sup>229</sup> Děti zaujal obrázek hrudi, podle nich to byla prsa. A při otázce, proč máme jen jeden nos, řekl jeden chlapec: „Nepotřebujeme jich mít dvacet jedna!“

<sup>230</sup> Tento kontrast nebyl v rámci programu plánovaný. Děti však povídaly jeden přes druhého, proto bylo nutné je přimět, aby se utišily a aby tak slyšely, co je jim sdělováno.

### 6.3 UMĚLÁ PÍSEŇ A TŘÍDA „VČELY“

Cílem této kapitoly je stejně jako v přechozích kapitolách **stručně zdůvodnit výběr umělé písně** (tentokrát pro třídu „Včely“) a **popsat program**, do kterého byla tato píseň zařazena. Nakonec **vyhodnotíme**, jak pěvecká výchova probíhala a do jaké míry se děti ve třídě „Včely“ novou píseň naučily.

**Třídu „Včely“ navštěvuje 19 dětí ve věku 5 až 7 let, z toho 12 chlapců a 7 děvčat.**

#### 6.3.1 VÝBĚR UMĚLÉ PÍSNĚ S OHLEDEM NA STANOVENÁ KRITÉRIA

Pro pěveckou výchovu ve třídě „Včely“ byla záměrně vybrána jednodušší píseň *Drak z papíru* (viz Příloha D4).

Tato píseň má **rozsah** kvinty.<sup>231</sup> Nejnižším a nejvyšším tónem jsou  $d^1$  a  $a^1$  (psáno v **tónině** D dur), z toho lze konstatovat, že i tato píseň respektuje přirozenou polohu dětského hlasu.<sup>232</sup> **Téma písně** je veselé a podzimní – pojednává o létajícím drakovi.<sup>233</sup> **Melodie písně** je sestupná, tvořena z osminových a čtvrtových not, obsahuje i čtvrtové pomlky. **Písňová forma** je malá dvojdílná s náznakem třídílnosti –  $ab^{(z)}$ . **Metrum** kráčí ve čtyřdobém taktu a **rytmus** písně je i v tomto případě pravidelný.

#### 6.3.2 VYBRANÁ UMĚLÁ PÍSEŇ JAKO SOUČÁST PĚVECKÉ VÝCHOVY

Ve třídě „Včely“ jakožto předškolních dětí probíhal program trochu jinak – některé činnosti byly pozmeněny,<sup>234</sup> loutka jako motivační předmět však zůstala zachována. Program uskutečněný v této třídě je následující:<sup>235</sup>

**Seznámení se s dětmi:** poznání jmen dětí, představení vily Zpěvanky.

**Zpěv:** zpěv **umělé písně** *Barevný podzim* od J. Horákové v rozsahu septimy, kterou si děti vybraly.

<sup>231</sup> Kdyby nám byla dopředu známa informace, že děti ve třídě „Včely“ jsou dobře vyzpíváné, nebyla by pro ně vybrána píseň s rozsahem kvinty, ale píseň s rozsahem vyšším. Tento nedostatek ovšem nepovažujeme za chybu, neboť při realizaci jsme alespoň měli jistotu, že se na straně dětí nevyskytne žádný problém s vyzpíváním písně.

<sup>232</sup> **Přirozená poloha dětského hlasu** je od  $d^1$  d  $a^1$ . LIŠKOVÁ, 2005, s. 10.

<sup>233</sup> V době realizace pěvecké výchovy ve třídě „Včely“ byl zrovna podzim, proto přišel výběr právě této písně velmi vhod.

<sup>234</sup> Program bylo nutné pozmenit, neboť jde již o starší děti, a píseň *Drak z papíru* nabízí motiv (létající drak), u kterého nás napadlo využít pomůcky, nejen obrázky.

<sup>235</sup> Podrobný popis programu je uveden v příloze (viz Příloha Ch3).

**Dechové cvičení:** Dětem byli rozdáni malí dráčci na provázcích (viz Příloha F5). Každé dítě drželo dráčka za jeho ocásek před svými ústy a foukalo do něj – nejdříve silně jako fujavice a slabě jako jemný vánek, poté se děti snažily o co nejdelší výdech, také foukaly s krátkými nádechy a výdechy (tzv. „psí dýchání“).

**Rytmizace sousloví ve skupinkách:** Dráčci na provázcích byli **fialoví, růžoví** nebo **žlutí**. Děti byly vybídnuty, aby se rozdělily podle barev svých dráčků, takže vznikly tři skupinky dětí. Do každé skupinky si stoupla jedna paní učitelka. Děti své dráčky položily na zem doprostřed své skupinky. Skupinka dětí s fialovými dráčky **vytleskávala** sousloví *fialový dráček*. Skupinka dětí s růžovými dráčky **vydupávala** sousloví *růžový dráček*. A nakonec skupinka dětí se žlutými dráčky **pleskala o stehna** a rytmizovala sousloví *žlutý dráček*. Začala jedna skupinka, přidala se druhá a nakonec třetí. V tom samém pořadí se pak společná rytmizace ukončovala.

**Zpěv autorské písně:** Dětem byla předzpívána píseň s pomocí pohybů rukou i celého těla. Poté byla předzpívána první část písně, kterou děti s paní učitelkou zopakovaly. Stejně tak to bylo i s druhou částí – děti zpívaly píseň a pomocí vlastního těla předváděly její obsah. Píseň byla zazpívána ještě dvakrát včetně klavírního doprovodu jedné z učitelek.

**Závěr:** I v této třídě Zpěvanka děti pochválila a rozloučila se se slovy, že musí odletět za jinými dětmi. I „Včely“ dostaly na památku omalovánku (viz Příloha F2).

### 6.3.3 VYHODNOCENÍ A SHRnutí

Děti ve třídě „Včely“ nás velmi příjemně překvapily tím, na jak vysoké pěvecké úrovni jsou. **Umělou píseň** *Barevný podzim* zazpívala většina dětí téměř čistě, jejich hlasy byly znělé a silné (Srov. 3.1 *Charakteristika dětského hlasu a výběr možností jeho rozvoje v MŠ*). Rozhodně nešlo o „přerývání“ a děti ani nepůsobily dojmem, že by namáhaly své hlasivky a že by pro ně byl zpěv nepříjemný. Bylo to právě naopak – děti si zpěv užívaly a chtěly ukázat, jak dobře umí zpívat.

Píseň *Drak z papíru* se děti učily celkem dobře, po opakovaném zpěvu skutečně držely rytmus, pamatovaly si melodii i slova, především pak poslední část *vždyť je z papíru*. Pro lepší osvojení bylo samozřejmě nezbytné, aby se učitelky s dětmi této písni věnovaly i v následujících dnech, proto jim ve třídě byly ponechány noty.

Jediný problém nastal v **rytmizaci sousloví** – nebylo to jednoduché, děti měly být nejspíš rozděleny jen do dvou skupin, nikoliv do tří. Vznikal chaos a nebylo moc slyšet, co která skupinka rytmizuje. Aktivity s dráčky na provázcích si naopak odnesly velký úspěch.

Píseň *Drak z papíru* byla **pro zpěv dětí a pro rozvoj jejich pěveckých dovedností příliš jednoduchá**. Čili pokud bychom si za cíl stanovili rozvoj pěveckých dovedností, museli bychom zvolit píseň v některých kritériích (např. rozsah písně, rytmus, metrum) náročnější (např. píseň *Sny si nech krásné zdát* – viz Příloha D6). Ovšem **vzhledem ke stanovenému cíli** (Srov. 6 *Uplatnění autorské tvorby v pěveckých činnostech v MŠ*) **je nutné říci, že byl naplněn, neboť děti byly na nejlepší cestě k tomu, aby si píseň osvojily. Z tohoto důvodu považujeme píseň *Drak z papíru* pro tento drobný průzkum za vyhovující.**

## 7 UMĚLÁ PÍSEŇ A JEJÍ UPLATNĚNÍ V KONTEXTU S RÁMCOVÝM VZDĚLÁVACÍM PROGRAMEM PRO PV

Cílem kapitoly je se alespoň stručně zmínit, jak může tematika uplatnění **umělé písně** v MŠ souviset s RVP PV.<sup>236, 237</sup>

Termín *umělá píseň* v celém RVP PV nenajdeme. To ale neznamená, že **umělá píseň** není v PV důležitá a že není třeba ji do vzdělávací nabídky zahrnovat. Pod obecně formulovanými záměry dokumentu můžeme najít, zejména v kontextu s pěveckými činnostmi, **prostor pro uplatnění umělé písně**. Zařadit ji tak můžeme do všech **pěti vzdělávacích oblastí RVP PV**.<sup>238</sup> Vzhledem k obecnému pojetí tohoto dokumentu je umělá píseň pod jednotlivými záměry skrytá. Objevuje se v **pěti vzdělávacích oblastech**, do kterých RVP PV vzdělávání a výchovu dítěte rozděluje.

Následující tabulka tak alespoň stručně poukazuje v kategorii pěveckých činností na možný **vliv zpěvu lidových a umělých písní na rozvoj osobnosti dítěte** v jednotlivých vzdělávacích oblastech.<sup>239</sup>

Tabulka 12 – umělá píseň ve vzdělávacích oblastech RVP PV

| Vzdělávací oblast                    | Promítnutí zpěvu umělé písně do vzdělávacích oblastí   |
|--------------------------------------|--|
| Dítě a jeho tělo (oblast biologická) | <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Vedení dětí ke správnému držení těla a dýchání (okysličení těla, prokrvení celého organismu),</li> <li>▪ využití při únavě dětí nebo při změně činnosti,<sup>240</sup></li> <li>▪ poznávání svého těla – motivační umělé písně a říkanky (viz Příloha D3).<sup>241</sup></li> </ul> |

<sup>236</sup> SPLAVCOVÁ, Hana. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2016.

<sup>237</sup> **RVP PV** je ucelený dokument na státní úrovni obsahující cíle PV. Tyto cíle jsou zadány pouze obecně, rámcově, což učitelkám nabízí vymýšlet nekonečné množství nápadů, jak děti efektivně a zábavně vzdělávat. Flexibilita RVP PV nám proto umožňuje i propojování jednotlivých hudebních aktivit s aktivitami mimohudebními. LIŠKOVÁ, 2006, s. 3.

<sup>238</sup> Tyto oblasti zahrnují **dílčí cíle (záměry), vzdělávací nabídku a očekávané výstupy (předpokládané výsledky)**, z nichž ředitelé MŠ vycházejí při přípravách školních vzdělávacích programů. SPLAVCOVÁ, 2016, s. 14.

<sup>239</sup> **Zdroj:** vlastní – na základě studia RVP PV v kombinaci s vlastními nápady.

<sup>240</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 9.

<sup>241</sup> POSPÍŠILOVÁ, Zuzana a Petra POLÁČKOVÁ. *Pohyb s říkadly pro nejmenší: pro děti od 6 týdnů do 5 let*. Praha: Grada. Pro rodiče. 2009, s. 79 až 86.



|   |   |   |
|---|---|---|
| Dítě a jeho psychika<br>(oblast psychologická)  | Jazyk<br>a řeč  | <ul style="list-style-type: none"> <li>Trénink výslovnosti pro správné tvoření tónu. Děti pracují se slovy a říkadly (rozvoj i slovní zásoby a tvoření hlásek), zpěv je proto považován za vhodnou logopedickou pomůcku.<sup>242</sup></li> </ul>   |
|   | Poznávací<br>schopnosti<br>a funkce,<br>představitivost<br>a fantazie,<br>myšlenkové<br>operace   | <ul style="list-style-type: none"> <li>Poznávání kultury, tradic, objektů v blízkém okolí (barva, velikost, tvar), ročních období,</li> <li>učení se novým pojmům, tvorba nových představ (pomoc obrazovým materiálem, knihou),</li> <li>některé písně pomáhají k pochopení logické posloupnosti dějů a časových pojmů (např. ukolébavka – zpívá se před spaním).<sup>243</sup> (viz Příloha E2)</li> </ul> |
|   | Sebepo-<br>jetí, city<br>a vůle   | <ul style="list-style-type: none"> <li>Vliv na emocionální složku dítěte – přispívání ke klidné, tvořivé a radostné atmosféře ve třídě, k posílení sebevědomí všech dětí a dojmu, že každý z nich je pro skupinu důležitý.<sup>244, 245</sup></li> </ul>  |
| Dítě a ten druhý<br>(oblast<br>interpersonální) | <ul style="list-style-type: none"> <li>Umělá píseň a hudba celkově ovlivňuje náladu jedince či celé skupiny, přispívá k adaptaci, ke vzniku nových přátelství a upevňování pozitivních vztahů mezi dětmi,</li> <li>rozsazení dětí při zpěvu (dobrý zpěvák vedle slabšího),</li> <li>v některých umělých písních vystupují zvířata jako dobří kamarádi (M. Veselý, V. Bláha: <i>Tancovala žížala</i> – viz Příloha A19).<sup>246, 247</sup></li> </ul>   |   |
| Dítě a společnost<br>(oblast sociálně-kulturní) | <ul style="list-style-type: none"> <li>Rituály – pravidelný zpěv umělé písně před zahájením ranního kruhu,</li> <li>umělé písně, které dítě směřují k pravidlům společného soužití s ostatními lidmi (viz Příloha D10) a k osvojení si potřebných dovedností, návyků a postojů, aby se mohlo aktivně podílet na různých činnostech v prostředí, kde žije,</li> <li>pro poznávání regionu, ve kterém dítě žije, se doporučuje zpěv místních lidových písní nebo lidové taneční hry (dětí se seznamují s naší kulturou – tradicemi, zvyky a svátky).<sup>248</sup></li> </ul> |   |
| Dítě a svět<br>(oblast<br>environmen-<br>tální) | <ul style="list-style-type: none"> <li>Vedení dětí k péči a k ochraně životního prostředí – umělá píseň <i>V lese</i> od J. Horáckové (viz Příloha A20),<sup>249</sup></li> <li>poznávání světa – umělé písně pocházející z cizích zemí<sup>250</sup> – např. africký tanec může být pro děti přitažlivý, neboť je založený na naprosto odlišných pohybech, než které známe.</li> </ul>   |   |

<sup>242</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 12.

<sup>243</sup> TAMTÉŽ, s. 14.

<sup>244</sup> TAMTÉŽ, s. 17.

<sup>245</sup> Například sólový zpěv dítěte pozvedne jeho sebevědomí, neboť se mu dostává od učitelek i ostatních dětí pozitivní zpětná vazba. Dítě se bude cítit úspěšnější, uznávanější. – TAMTÉŽ, s. 17.

<sup>246</sup> LIŠKOVÁ, 2005, s. 81.

<sup>247</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 18.

<sup>248</sup> TAMTÉŽ, s. 19 a 20.

<sup>249</sup> HORÁČKOVÁ, 2016, s. 8.

<sup>250</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 20.

## ZÁVĚR

**Bakalářskou práci** *Výběr umělých písní pro HV v MŠ – modelové příklady a vlastní tvorba* jsem vypracovala na základě cílů stanovených v úvodu této práce. Pro získávání potřebných informací a následné zpracování bakalářské práce jsem využívala odborných literárních zdrojů. Za všechny to byly především *Hudební výchova v mateřské škole* od Jiřího Zezuly a Olgy Janovské, *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání* od Marie Liškové a *Hudební výchova v mateřské škole* od Karly Strnadové a Jiřího Zezuly. Tato literatura (a další) mi pomohla získat odpovědi na to **jak** s dětmi zpívat a **podle jakých kritérií** písně vybírat.

Čtenář si jistě všiml, že jsem svou bakalářskou práci nerozdělila na část praktickou a teoretickou. Práci jsem vytvořila jako jeden celek, v němž se teoretická i praktická část neustále prolínají a navzájem doplňují.

V průběhu celé práce jsem odkazovala na příklady **umělých písní** vhodných pro hudební činnosti v MŠ. Nejvíce jsem se v této práci zaměřila na **činnosti pěvecké** – nejen proto, že jsou považovány za základ hudebních činností v MŠ, ale také proto, že pro mne samotnou je obrovskou radostí slyšet děti zpívat. Z vlastní zkušenosti vím, že většina dětí zpívá velmi ráda, proto je třeba, abychom je v jejich zálibě podporovali. Můžeme jim nabízet **nové hezké písně – nejen lidové**, které děti již mohou znát – **ale i umělé**, kterých je na našem knižním trhu neuvěřitelné množství.

Avšak všechno má své velké ALE. Při realizaci pěvecké výchovy musí brát učitel zřetel na **specifika vývoje dětského hlasu**, aby jej vhodně rozvíjel a aby svým postupem dokonce nezpůsobil jeho poškození. Proto jsem svou bakalářskou práci zaměřila nejen na **charakteristiku a možnosti rozvoje dětského hlasu**, ale zmiňuji v ní také možné **hlasové a jiné potíže**, které zpěv dětem ztěžují nebo dokonce znemožňují. Kromě toho jsem v této práci zaměřila pozornost především na **osvojení umělé písně v rámci jednotlivých hudebních činností**. U příkladů konkrétních umělých písní jsem uvedla možnosti jejich osvojení. V souvislosti s pěveckými činnostmi jsem se zabývala nejen **pěveckou výchovou** ve třídě věkově homogenní, ale také ve třídě, kterou navštěvují děti věkově smíšené.

Za nejdůležitější část celé práce považuji kapitolu, která obsahuje **kritéria pro vhodný výběr umělých písní** pro zpěv dětí předškolního věku. Na základě studia odborné literatury jde o tato kritéria: **tónový rozsah, rytmus melodie písně, metrum, melodická linka, písňová forma, tematický obsah (námět písně), text a tónina písně**. O kapitolu

vytyčující kritéria pro vhodný výběr dětských písní se opírám i v dalších kapitolách, především při samotném výběru umělých písní od různých autorů.

V rámci praktické činnosti se čtenář dozví, zda kritéria stanovená pro správný rozvoj dětského hlasu splňují i **písně z vlastní autorské tvorby**. Za tímto účelem jsem vybrala **tři vlastní písně**, na kterých jsem přímo v praxi zjišťovala, zda jsou pro děti předškolního věku **dobře uchopitelné**. Pěvecká výchova, do níž bylo osvojování nové písně zahrnuto, se uskutečnila **ve třech homogenních třídách MŠ v Zaječově**.

Kromě této samotné **realizované pěvecké výchovy** jsem na základě studia literatury **vytvořila příklady jednoduchých a složitých rytmů**. Dále jsem **uviedla varianty, jak mohou písně umělé vycházet z písní lidových**, a **srovnala jsem kritéria pro skládání písně dětské a písně pro děti**.

V závěru práce jsem **vytvořila přehled, do jaké míry a v jakém kontextu se umělá píseň uplatňuje v RVP PV**. Přestože se termín *umělá píseň* v celém tomto dokumentu neobjevuje, mohu s jistotou konstatovat, že se promítá do všech pěti oblastí RVP PV.

Věřím, že jsem splnila cíle bakalářské práce v rovině teoretické i praktické. Věřím, že tato práce má smysl.

## RESUMÉ

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, **jak a podle jakých kritérií** s dětmi v MŠ zpívat, a také zda jsou děti schopné naučit se **píseň z vlastní autorské tvorby**, a získané **skutečnosti a zkušenosti popsat**.

Tato bakalářská práce se nejdříve snaží vytvořit představu o hudbě. Z ní je poté navázáno na umělou píseň a její porovnání s písní lidovou. Následující kapitola je proto věnována odborné literatuře, která se v rámci hudebních činností v MŠ zabývá do jisté míry i umělou písní. V téže kapitole jsou hodnoceny zpěvníky obsahující dětské písně.

**Teoretická část** se nejvíce věnuje pěveckým činnostem a v rámci nich charakteristice dětského hlasu a možnostem jeho rozvoje. Především se však zabývá kritérii pro vhodný výběr umělých písní a pěveckým osvojením těchto písní. V závěru kapitoly o umělé písni v pěveckých činnostech se objevuje samotný výběr vhodných umělých písní pro třídu věkově homogenní a pro třídu věkově heterogenní. Následující kapitoly se věnují uplatnění umělé písně v činnostech poslechových, pohybových a instrumentálních.

V **praktické části** je popsán program pěvecké výchovy ve třech věkově homogenních třídách v MŠ v Zaječově a s ním i získané zkušenosti.

## SUMMARY

The aim of the Bachelor thesis was to find out, **how** and **by which criteria** to sing with children in kindergarten, whether they are able to learn **the song from the author's own creative work** and **describe acquired facts and experience**.

First of all this Bachelor thesis tries to make an idea of music, which is linked to artificial song and its comparison with folk song. Therefore, the following chapter is devoted to professional literature, which in the context of musical activities in kindergarten deals to some extent with artificial song. Hymn books containing children's songs are evaluated in the same chapter.

**The theoretical part** mostly deals with singing activities, and in the context with them with characteristics of a child's voice and possibilities of its development. Also, primarily it deals with the criteria for suitable selection of artificial songs and with the singing of these songs. The selection of artificial songs for age-homogeneous class and age-heterogeneous class is given at the end of the chapter. The following chapters deal with applying artificial songs in listening, physical and instrumental activities.

**The practical part** describes the program of singing education in three age-homogeneous classes in kindergarten in Zaječov, as well as the gained experience.

## SEZNAM LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. 2. vydání. Ilustroval Richard ŠMARDA. Brno: Edika, 2015. Moderní metodika pro rodiče a učitele. ISBN 978-80-266-0658-1.
- BEHINOVÁ, Markéta. *Nová velká kniha o mateřství: od početí do věku 3 let*. 3. vyd. Praha: Mladá fronta, 2012. Maminka (Mladá fronta). ISBN 978-80-204-2816-5.
- HORÁČKOVÁ, Jaroslava. *Zpívejme si, zpívejme 2: písničky pro děti*. Dotisk 1. vyd. Kroměříž: Příkrylová Milada Plus, 2016. ISBN 978-80-87165-22-5.
- HRADECKÝ, Emil. *Zpěvníček pro nejmenší: učitelkám mateřských škol*. Praha: Supraphon, 1986.
- HURNÍK, Lukáš. *Tajemství hudby: hudební nauka s nadhledem*. Praha: Grada, 2000. ISBN 80-7169-278-6.
- JAGLOVÁ, Jindřiška. *Hudební výchova pro 1. ročník: metodický průvodce, zpěvník*. 2. vyd. Brno: Nová škola, 2011. ISBN 978-80-7289-359-1.
- JANOVSKÁ, Olga a Libuše KURKOVÁ. *Malým zpěvákům: zpěvník pro mateřské školy*. Ilustroval Ota JANEČEK. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986. Odborné příručky pro žákyně středních pedagogických škol a pro učitelky mateřských škol.
- JÁNSKÝ, Petr. *Já, písnička I.: Zpěvník pro žáky základních škol, I. díl pro 1. - 4. třídu*. Přpracované. Cheb: MUSIC CHEB, 2004. ISMN M 706517-7-0.
- JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7367-750-3.
- KANTOR, Jiří, Matěj LIPSKÝ a Jana WEBER. *Základy muzikoterapie*. Praha: Grada, 2009. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2846-9.
- KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta, 2002. ISBN 80-7290-080-3.
- KRÁL, Zdeněk. *Písničky pro děti 2 CD: zpěvník lidových i umělých písní*. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-2262-4.
- KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písniček*. Vydání čtvrté. Stařeč: INFRA, s.r.o., 2018. ISBN 978-80-86666-35-8.
- KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písniček II*. Vydání čtvrté. Stařeč: INFRA, s.r.o., 2017. ISBN 978-80-86666-33-4.
- KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písniček III*. Vydání třetí. Stařeč: INFRA, s.r.o., 2014. ISBN 978-80-86666-51-8.
- KULHÁNKOVÁ, Eva. *Řemesla ve hře, písní a tanci*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-535-6.
- KULHÁNKOVÁ, Eva. *Zvířátka ve hře, písní a tanci*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-754-1.
- LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006. ISBN 80-86307-26-3.
- LIŠKOVÁ, Marie. *Zpíváme si s dětmi*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0855-8.
- Malým zpěvákům: sborník písní pro menší děti*. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS), 2005.

Nechybujte | Portál o českém jazyce | Lingea s.r.o.. *Nechybujte | Portál o českém jazyce | Lingea s.r.o.* [online]. Dostupné z: <https://www.nechybujte.cz/>

POSPÍŠILOVÁ, Zuzana a Petra POLÁČKOVÁ. *Pohyb s říkadly pro nejmenší: pro děti od 6 týdnů do 5 let.* Praha: Grada, 2009. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-2769-1.

RAKOVÁ, Milena, Ljuba ŠTÍPLOVÁ a Alena TICHÁ. *Zpíváme a nasloucháme hudbě s nejmenšími.* Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-543-1.

*Roční období v písničkách: [náměty na pohybové aktivity pro děti předškolního věku].* Praha: Raabe, c2012. Nebojme se pohybu. ISBN 978-80-87553-51-0.

SEDLÁK, František a Hana VÁŇOVÁ. *Hudební psychologie pro učitele.* Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2060-2.

SOLARI, Gabriella a Carla MAGNAN. *Moje první knížka o hudbě.* Říčany: Sun, 2014. ISBN 978-80-7371-631-8.

SPLAVCOVÁ, Hana. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání.* Praha: Praha: výzkumný ústav pedagogický, 2016.

STOJAN, Jaroslav, ed. *Maličká su: obrázkový zpěvník pro děti předškolního věku, jejich rodiče a paní učitelky.* V Přerově: Jasto, 1997.

STRNADOVÁ, Karla a Jiří ZEŽULA. *Hudební výchova v mateřské škole.* 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1988.

ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk. *Lidové písničky a hry s nimi.* Praha: Portál, 1999. Nápady - hry - tvořivost. ISBN 80-7178-323-4.

TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let.* Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-916-X.

TICHÁ, Alena a Milena RAKOVÁ. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let.* Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-100-6.

VÁŇOVÁ, Hana a Jiří SKOPAL. *Metodologie a logika výzkumu v hudební pedagogice: vysokoškolská učebnice.* Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0435-3.

VISKUPOVÁ, Božena a Petr JISTEL. *Skřivánek: sborník písní pro mateřské školy s doprovodem klavíru, event. dalších (dětských) hudebních nástrojů.* 3. vyd. Praha: Panton, 1983.

VRCHOTOVÁ-PÁTOVÁ, Jarmila. *Didaktika zpěvu pro sólisty, sborové pěvce a budoucí pěvecké pedagogy.* 2. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita, 2002. ISBN 80-7082-842-0.

VYSLOUŽIL, Jiří. *Hudební slovník pro každého.* Vizovice: Lípa, 1995. Edice populárně-naučné literatury. ISBN 80-901199-0-5.

ZENKL, Luděk. *ABC hudebních forem.* Praha: Supraphon, 1984.

ZEŽULA, Jiří a Olga JANOVSKÁ. *Hudební výchova v mateřské škole: (metodika) : učebnice pro 2. až 4. ročník studijního oboru Učitelství pro mateřské školy na středních pedagogických školách i pro praxi učitelek mateřských škol.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. Učebnice pro střední školy (Státní pedagogické nakladatelství).

**SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK****Obrázky**

|  |    |
|--|----|
| Obrázek 1 – příklady jednoduchých rytmů v dětské písni ..... | 22 |
| Obrázek 2 – příklady složitých rytmů v umělé písni .....     | 23 |

**Tabulky**

|  |    |
|--|----|
| Tabulka 1 – doporučené pěvecké rozsahy předškolních dětí v základní literatuře ..... | 21 |
| Tabulka 2 – výběr vhodných tónin pro zpěv umělých písni v MŠ .....                   | 25 |
| Tabulka 3 – návrh na osvojení umělé písni Auto .....                                 | 27 |
| Tabulka 4 – příklady umělých písni pro zpěv 3letých .....                            | 30 |
| Tabulka 5 – příklady umělých písni pro zpěv 4letých .....                            | 30 |
| Tabulka 6 – příklady umělých písni pro zpěv 5letých a 6letých .....                  | 31 |
| Tabulka 7 – popis písni vhodných pro zpěv dětí ve věkově smíšené třídě .....         | 33 |
| Tabulka 8 – příklad využití umělé písni v poslechových činnostech .....              | 35 |
| Tabulka 9 – příklad využití umělé písni v pohybových činnostech .....                | 37 |
| Tabulka 10 – příklad využití umělé písni v instrumentálních činnostech .....         | 38 |
| Tabulka 11 – srovnání kritérií pro skládání dětských písni a písni pro děti .....    | 40 |
| Tabulka 12 – umělá písni ve vzdělávacích oblastech RVP PV .....                      | 52 |



## SEZNAM PŘÍLOH

**Přílohy A – umělé písně k pěveckým činnostem v MŠ**

|  |       |
|--|-------|
| Příloha A1 – P. Jurkovič: Mamince .....                  | III   |
| Příloha A2 – J. Pauer: Myška .....                       | IV    |
| Příloha A3 – Z. Šesták: Včelka .....                     | IV    |
| Příloha A4 – P. Eben: Vlnky a vlny .....                 | IV    |
| Příloha A5 – K. Hába: Zajíček .....                      | V     |
| Příloha A6 – autor neznámý: V dešti.....                 | VI    |
| Příloha A7 – J. Bůžek, J. V. Sládek: Kozička .....       | VIII  |
| Příloha A8 – E. Kulhánková: Ježci.....                   | IX    |
| Příloha A9 – E. Hradecký, J. Hostáň: Muzikant .....      | X     |
| Příloha A10 – M. Kružíková: Cesta do pohádky .....       | XII   |
| Příloha A11 – M. Kružíková: Eskymáci .....               | XIII  |
| Příloha A12 – J. Zezula: Mlýnek.....                     | XIV   |
| Příloha A13 – M. Kružíková: Babí léto.....               | XVI   |
| Příloha A14 – J. Horáčková: Vánoční přání.....           | XVII  |
| Příloha A15 – J. Horáčková: Písnička o meluzíně .....    | XVIII |
| Příloha A16 – V. Bláha, M. Veselý: Auto.....             | XIX   |
| Příloha A17 – E. Hradecký, V. Maršíček: Sloni .....      | XX    |
| Příloha A18 – E. Hradecký, V. Maršíček: Antilopy.....    | XXII  |
| Příloha A19 – V. Bláha, M. Veselý: Tancovala žížala..... | XXIV  |
| Příloha A20 – J. Horáčková: V lese .....                 | XXV   |

**Přílohy B – umělé písně k poslechovým, pohybovým a instrumentálním činnostem v MŠ**

|   |        |
|---|--------|
| Příloha B1 – P. Jurkovič, J. Žáček: Co to zvoní.....              | XXVI   |
| Příloha B2 – E. Černošová (Kulhánková): Oženil se mraveneček..... | XXVIII |

**Přílohy C – jiné ukázky z vybraných publikací**

|  |      |
|--|------|
| Příloha C1 – přehled písní vhodných ke spojení s pohybem.....              | XXIX |
| Příloha C2 – šest skupin písní rozdělených dle náročnosti (věku dětí)..... | XXX  |

**Přílohy D – výběr vlastních písní k hudebním činnostem v MŠ**

|  |         |
|--|---------|
| Příloha D1 – S. Jarabicová: Kotě a klubko.....                                       | XXXI    |
| Příloha D2 – S. Jarabicová: Malé štěně.....  | XXXI    |
| Příloha D3 – S. Jarabicová: Moje tělo.....   | XXXII   |
| Příloha D4 – S. Jarabicová: Drak z papíru .....                                      | XXXII   |
| Příloha D5 – S. Jarabicová: Hádanka .....  | XXXIII  |
| Příloha D6 – S. Jarabicová: Sny si nech krásné zdát (ukolébavka).....                | XXXIV   |
| Příloha D7 – S. Jarabicová: Housenka a motýl (pro věkově heterogenní třídu).....     | XXXV    |
| Příloha D8 – S. Jarabicová: Rej strašidel (pro poslechové a pohybové činnosti) ..... | XXXVI   |
| Příloha D9 – S. Jarabicová: Počasí, počasí (pro instrumentální činnosti).....        | XXXVIII |
| Příloha D10 – S. Jarabicová: Hej, hej, kamarádi.....                                 | XXXIX   |

**Přílohy E – příklady umělých písní vycházejících z písní lidových**

|  |        |
|--|--------|
| Příloha E1 – lidová: Halí, belí .....                  | XL     |
| Příloha E2 – M. Kružiková: Ukolébavka .....            | XLI    |
| Příloha E3 – lidová: Kolo, kolo, mlýnský .....         | XLII   |
| Příloha E4 – S. Princel – Komár jede.....              | XLIII  |
| Příloha E5 – lidová: Paci, paci .....                  | XLIV   |
| Příloha E6 – I. J. Urks: Courálek.....                 | XLV    |
| Příloha E7 – lidová: Když jsem husy pásala .....       | XLVI   |
| Příloha E8 – A. Cmíral, P. Jistel: Sníh .....          | XLVII  |
| Příloha E9 – lidová: Pod naším okýnkem .....           | XLVIII |
| Příloha E10 – E. Hradecký, V. Maršiček: Tuleň.....     | XLIX   |
| Příloha E11 – lidová: Sedí liška pod dubem.....        | L      |
| Příloha E12 – M. Lišková, J. Faltus: Bledule.....      | LI     |
| Příloha E13 – lidová: Bude zima, bude mráz .....       | LII    |
| Příloha E14 – I. J. Urks: Zima .....                   | LIII   |
| Příloha E15 – lidová: Pekla vdolky .....               | LIV    |
| Příloha E16 – K. Hába, B. Kratochvíl: Čarodějnice..... | LV     |
| Příloha E17 – lidová: Prší, prší.....                  | LVI    |
| Příloha E18 – I. J. Urks: Cirkus.....                  | LVII   |

**Přílohy F – fotografie pomůcek k HV v MŠ v Zaječově**

|  |       |
|--|-------|
| Příloha F1 – fotografie loutky, víly Zpěvanky .....              | LVIII |
| Příloha F2 – omalovánka s vílou Zpěvankou .....                  | LIX   |
| Příloha F3 – obrázek štěňátka použitý ve třídě „Kořata“ .....    | LX    |
| Příloha F4 – obrázky částí těla použité ve třídě „Motýli“ .....  | LXI   |
| Příloha F5 – dráčci na provázcích použité ve třídě „Včely“ ..... | LXIII |

**Přílohy G – fotografie pořízené v MŠ v Zaječově**

|   |      |
|---|------|
| Příloha G1 – V. Veselý, J. Jelínek: Veverky ..... | LXIV |
| Příloha G2 – J. Horácková: Podzimní výlet .....   | LXV  |
| Příloha G3 – piano s písničkami.....              | LXVI |

**Přílohy H – dokumentace mezi MŠ a mnou**

|  |        |
|--|--------|
| Příloha H1 – motivační dopis .....                               | LXVII  |
| Příloha H2 – žádost o souhlas s pořizováním audio nahrávek ..... | LXVIII |
| Příloha H3 – prohlášení o nezneužití získaných údajů.....        | LXIX   |

**Přílohy Ch – podrobný popis realizovaných programů v MŠ**

|   |       |
|---|-------|
| Příloha Ch1 – podrobně popsán program uskutečněný ve třídě „Kořata“ ..... | LXX   |
| Příloha Ch2 – podrobně popsán program uskutečněný ve třídě „Motýli“ ..... | LXXII |
| Příloha Ch3 – podrobně popsán program uskutečněný ve třídě „Včely“.....   | LXXIV |

**Zvukové záznamy Z – autorské písně k poslechu na přiloženém CD**

|   |
|---|
| Zvukový záznam Z1 – S. Jarabicová: Rej strašidel      |
| Zvukový záznam Z2 – S. Jarabicová: Počasí, počasí     |
| Zvukový záznam Z3 – S. Jarabicová: Hej, hej, kamarádi |

## PŘÍLOHY A – UMĚLÉ PÍSNĚ K PĚVECKÝM ČINNOSTEM V MŠ

Příloha A1 – P. Jurkovič: Mamince<sup>251</sup>

## » MAMINCE

Hudba Pavel Jurkovič  
Text Pavel Jurkovič  
z cyklu Podpisničky

Mírně

F B C , F B F C7

Kam nás no - hy po - ne - sou? Po - ne - sou nás do ze - le - na,  
Kam nás no - hy po - ne - sou? Po - ne - sou nás k les - ni tú - ni,  
Kam nás no - hy po - ne - sou? Po - ne - sou nás za mo - tý - ly,  
zvonkohra

metalofon

F B F C7 , F B F C7 F ,

bu - dem ti - še ja - ko pé - na. Tam nás no - hy po - ne - sou.  
ces - tou vdech - nem ti - sic vů - ní. Tam nás no - hy po - ne - sou.  
ten je žlu - tý, ten zas bí - lý. Tam nás no - hy po - ne - sou.

F B C , F B F C7

Kam nás no - hy po - ne - sou? Po - ne - sou nás ke kr - mit - ku,

F B F C7 , F B F C7

ces - tou na - tr - há - me kyt - ku, kyt - ku sa - mou kon - va - lin - ku

F B F B F B F C7 F

pro ma - min - ku, pro ma - min - ku. Tam nás no - hy po - ne - sou.

<sup>251</sup> JURKOVIČ, 2012, s. 86.

Příloha A2 – J. Pauer: Myška<sup>252</sup>

Vesele

J. PAUER

MYŠKA

Cho - di ti - še po spí - ži,  
do - brý po - zor dá - vá. Zá - so - by si pro - hlí -  
ži, sem tam o - chut - ná - vá.

Příloha A3 – Z. Šesták: Včelka<sup>253</sup>

Mírně

Z. ŠESTÁK

VČELKA

rit. a tempo

1. Na za - hrád - ce  
2. Vče - li - čka se

pod ja - blo - ní mo - tý - lek tam včel - ku ho - ní, hned, hned, hned  
na něj zlo - bí, že ji kři - děl - ka už bo - lí, hned, hned, hned  
včel - ky le - tí, mu - sím ta - ké po - spí - cha - ti, hned, hned, hned

dej mi, včel - ko, med! Hned, hned, hned dej mi, včel - ko,  
 pryč, mo - týl - ku, leť! Hned, hned, hned pryč, mo - týl - ku,  
 ta - ky do - mů leť! Hned, hned, hned ta - ky do - mů

Pomaleji

med!  
leť!  
leť!

Příloha A4 – P. Eben: Vlnky a vlny<sup>254</sup>

Něžně a puvabně

P. EBEN

Vln - ky a vl - ny o - ko - lo te - be.

ryb - ník je pl - ný mo - dró - ho ne - be. Máš rá - da lé - to z bi - lých pěn?

Vo - di - čko, te - to, do - brý den.

252 JANOVSKÁ, KURKOVÁ, 1986.

253 TAMTÉŽ.

254 TAMTÉŽ.

## 12. ZAJÍČEK

Rychle, vesele K. HÁBA

Zpěv C B<sup>b</sup> A<sup>b</sup>mi<sup>+6</sup> E mf F<sup>+6</sup>

1. Za- jíč- ku

Piano mp mp

C F<sup>+6</sup> F C<sup>+6</sup> E<sup>b</sup>dim B<sup>b</sup> G9

v le- síč-ku, co- pak hle - dáš? Bě - há- vám, ská- ká- vám,

C<sup>7</sup> F A<sup>b</sup>mi<sup>+6</sup> D<sup>b</sup>7 F<sup>+6</sup>

tu- hle mne máš!

2. Zajíčku v políčku,  
copak to jíš?  
Travičku, hošíčku,  
však ty to víš.

V. K.

## ZAJÍČEK

(strana 31)

Žáci stojí rozkročmo volně rozestaveni po třídě. V rytmu celotaktovém přenášejí váhu na pravou — na levou nohu a znázorňují tak pohybující se stromy. Určený žák „zajíček“ lehce běží v rytmu osmin mezi stromy a na poslední slovo písně „máš“ přesně s ukončením hudební věty doskočí za některý strom (nedovolíme přebíhání, nebo vybírání si přítele, sledujeme trvání hudební věty). V druhé sloce už běží dva zajíci, každý svou cestou se proplétá mezi stojícími a za koho se s ukončením věty postaví, ten se stává dalším zajícem. Píseň a hra se opakuje až běhají všichni zajíci (nesmí do sebe narážet, vyhýbají se!) a na konec hry doskočí všichni do dřepu.

<sup>255</sup> VISKUPOVÁ, JISTEL, 1983, s. 31.

Příloha A6 – autor neznámý: V dešti<sup>256</sup>

## 23. V DEŠTI

Živě, ale nepřiliž Autor neznámý

Zpěv

Xylofon soprán. *pp*

Zvonkohra sopr. *pp*

Metalof. altový *pp*

Piano *pp*  
sempre P

*p* D G

1. Kdo to tu - ká na o - kén - ko,

1. volta 2. volta

The musical score is written for a vocal line and four instrumental parts: soprano xylophone, soprano zvonkohra, alto metallophone, and piano. The vocal line begins with the lyrics 'Živě, ale nepřiliž' and later '1. Kdo to tu - ká na o - kén - ko,'. The piano part includes dynamic markings like *pp* and *p*, and features first and second endings (1. volta and 2. volta) for a specific passage.

<sup>256</sup> VISKUPOVÁ, JISTEL, 1983, s. 46 a 47.

Hmi      Emi      G      D

kdo to tu - ká pod ok - nem.

*sempre dim.*

*sempre dim.*

1. volta

2. volta

1. volta

2. volta

*pp sempre dim.*

P al Fine  
(Opakovat celé i s předehrou)

*rit.*

*rit.*

*rit.*

2. Táta volá: "Má panenka,  
otevři ať nezmoknem."

J.H.

Příloha A7 – J. Bůžek, J. V. Sládek: Kozička<sup>257</sup>

## 54. KOZIČKA

Hudba: J. BŮŽEK  
Slova: JOS. V. SLÁDEK

Mírně rychle *mf* C

Zpěv 1. Má na-še ko-zič-ka

Piano

F C Dmi G<sup>7</sup> C Dmi  
dlou - hý vous, dobře, že jí ho pes ne - u - kous, do-bře, že

G<sup>7</sup> 1.2 C C G<sup>7</sup> C  
jí ho pes ne - u - kous.

G<sup>7</sup> E mi C G<sup>7</sup> C (A<sup>7</sup>) 3 C G<sup>7</sup> C  
ne - od - nes!

2. Kdyby ho byl ukous docela,  
[:kozička vousu by neměla.:]

3. Neměl by ho už dnes ani pes  
[:dobře tak, že jí ho neodnes!:]

J.H.

<sup>257</sup> VISKUPOVÁ, JISTEL, 1983, s. 82.



Příloha A8 – E. Kulhánková: Ježci<sup>258</sup>

## • CD / 10 / JEŽCI

Hudba: Pavel Jurkovič  
Text: J. V. Svoboda

Zná - te pře - ce jež - ky, jež - ci cho - dí  
pěš - ky. A - si do - ma za - po - mně - li  
svo - je ko - lo - běž - ky.

Jó, na všechny ježky (dup, dup), přišel život těžký (dup, dup),  
ani skákat neumějí, jako skáčou blešky (dup, dup).

**ZÁKLADNÍ POSTAVENÍ**

Děti stojí volně v prostoru, v ruce dřívka (claves).

1. a 2. T děti jdou 6 kroků vpřed, paže se houpají podél těla, na poslední dvě doby se zastaví a řeknou do pauzy: dup, dup a 2x ťuknou do dřívek před tělem
3. a 4. T = 1. a 2. T
5. a 6. T chůze vpřed (mohou pohybově improvizovat, např. jako jedou na koloběžce, dřívka jsou řídítka apod.)
7. a 8. T = 1. a 2. T

Jsou možné různé obměny s dalšími nástroji, např.: děti jdou a dřívky si ťukají tempo chůze, zastaví se a dvě doby v pauze zahraje další skupina dětí na bubny, apod.

Na mezihru se zařadí do velkého kruhu a pak tančí totéž po obvodu kruhu.

<sup>258</sup> KULHÁNKOVÁ, 2011, s. 49.

# MUZIKANT

JAN HOSTÁŇ

*Volně*  
C C<sup>7</sup> F G<sup>7</sup> C

*mf legato*

*Dmi G<sup>7</sup> C Ami Dmi G<sup>7</sup> C*

*C C<sup>7</sup> F G<sup>7</sup> C*

Kdy-bych já měl ba-su, žil bych ja-ko král,  
od čas-né-ho rá-na na ba-su bych hrál:  
brum,brum,brum,brum,brum,brum, ta-dy da-dy da,

H 7155

<sup>259</sup> HRADECKÝ, 1986, s. 22 a 23.

23

*Dmi G<sup>7</sup> C A<sup>mi</sup> Dmi G<sup>7</sup> C*

co ta ba·sa bru - či, co si po - vi' dá'?

Kdybych já měl buben,  
já bych bubnoval,  
že by na mne každý  
ve vsi huboval!  
Buma, buma, buma,  
buma, buma, b<sup>um</sup>,  
bubenká hrá sobě  
i všem sousedům!

Že já nemám trubku  
ani bubínek,  
jenom jsem si utrh  
z keře lupínek.  
A když kráčím lesem,  
nic si nestýskám:  
já si na lupínku  
taky zapískám.

Kdybych já měl housle  
jako cikáni,  
celý den bych hrál si  
v lese na stráni:  
fidli, fidli, fidli,  
fidli, fidličky,  
co si skřivan zpívá,  
hrají housličky.

Kdybych já měl trubku  
tákhle velikou,  
všechny bych vás těšil  
pěknou muzikou:  
tradá, tradá, tradá,  
tramta ratatá,  
proskočte se, děti,  
jako kůzlata!

H 7155

Příloha A10 – M. Kružíková: Cesta do pohádky<sup>260</sup>

## CESTA DO POHÁDKY

C F C

Kdo má chyt-rou hla - vu, hla-do-vé u - ši,

3 F G

zvě - da - vou du - ši, pojed' - te sem!

5 C F C

Po - je - de - me spo - lu na - ho - ru, do - lů,

7 F G C

až ce - lou ze - mi ob - je - dem.

2. Do pohádky vrátka  
 najdeme jistě  
 dneska i příště,  
 uvidíš.  
 Vede tam i zkratka,  
 najdeš ji hravě,  
 funguje ale  
 jen když spíš.

<sup>260</sup> KRUŽÍKOVÁ, 2017, s. 49.

Příloha A11 – M. Kružíková: *Eskymáci*<sup>261</sup>

# ESKYMÁCI

F B

1. Ko - lem dom - ku z le - du je - nom  
mís - to pe - řin pár ko - ži - chů

3 C B C

sa - mý sních,  
med - vě - dích.

5 Dmi C Dmi C

Od ne-dě-le do ne-dě-le klou-za-čka až do pos-te-le.

9 F B C F

Do ško-ly nás vo-zí so-bi na sa-ních.

2. Neděláme si starosti s obědem,  
nastražíme sítě v díře pod ledem.  
V zimě zima, v létě zima,  
my jsme zvyklí, nám je prima.  
Navečer si pro ty ryby dojedem.

<sup>261</sup> KRUŽÍKOVÁ, 2017, s. 25.

Příloha A12 – J. Zezula: Mlýnek<sup>262</sup>

## 15. MLÝNEK

V tempu starého mlýna J. ZEZULA

Zpěv *mf* C  
Kla-py, klapy, klap, klap. I. Mlý-nek sta-vím

Xylofon alt. nebo claves *mp* *p*

Tamburina nebo pandeiro *p*

Piano ad lib. *mp*

*la m. s. sempre*

B<sup>b</sup> G<sup>7</sup> C C<sup>7</sup> F

na po-to- ce, kla-py, kla-py, klap, bu-de mlí- ti jednu v ro- ce

*p*

*molto legato*

<sup>262</sup> VISKUPOVÁ, JISTEL, 1983, s. 34 a 35.

Fmi C C E<sup>7</sup> F G<sup>7</sup>

tak i ta-ky tak.

*mf dim, poco a poco*

*mf dim poco a poco*

*mf dim.*

Dmi G<sup>7</sup> C *opakovat mnohokráte až do úplného ztišení*

*p sempre e dim., al pppp*

*pp pppp*

*p sempre e dim. al pppp*

2. Žabka kolem točit bude,  
kvaky, kvaky, kvak,  
dohlížeti bude všude,  
tak i taky tak.

3. Přiblíží se ryba kolu,  
cáky, cáky, cák,  
a pak budou točit spolu,  
tak i taky tak.

Příloha A13 – M. Kružiková: *Babí léto*<sup>263</sup>

# BABÍ LÉTO

C F G C  
 Vět-řík mě šim-rá na u - chu, ně - co je  
 F G  
 cí - tit ve vzdu - chu. Šim - ry - šim - ry - šim - ry,  
 F G F G C  
 co - pak je to? Na no - se mě šim - rá ba - bí lé - to.

<sup>263</sup> KRUŽÍKOVÁ, 2018, s. 8.



Příloha A14 – J. Horáčková: Vánoční přání<sup>264</sup>

## VÁNOČNÍ PŘÁNÍ

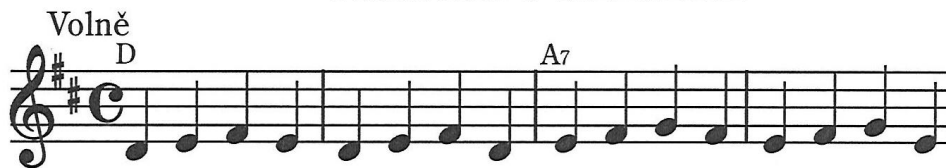
1. Vá-no-ce kouzla svá o- tví- ra- jí, li- dé se  
za- se víc rá- di ma- jí. Kéž lás-ka v tr- val- ku  
pro- mě- ní se, světlo a klid v duších roz- hos- tí  
se. Přej- me si, ať se dál má- me rá- di,  
ať se s ná- mi štěs- tí ka- ma- rá- dí.

2. Vírou a nadějí žijme svůj čas,  
krásně žít přáním je každého z nás.  
Netřeba zlatáků, kdo srdce máš,  
dost už jsi bohatý, když lásku dáš.  
Svět bude místem, kde radost je žít,  
když se v něm budeme víc rádi mít.

<sup>264</sup> HORÁČKOVÁ, 2016, s. 24.

Příloha A15 – J. Horáčková: Písnička o meluzíně<sup>265</sup>

## PÍSNÍČKA O MELUZÍNĚ



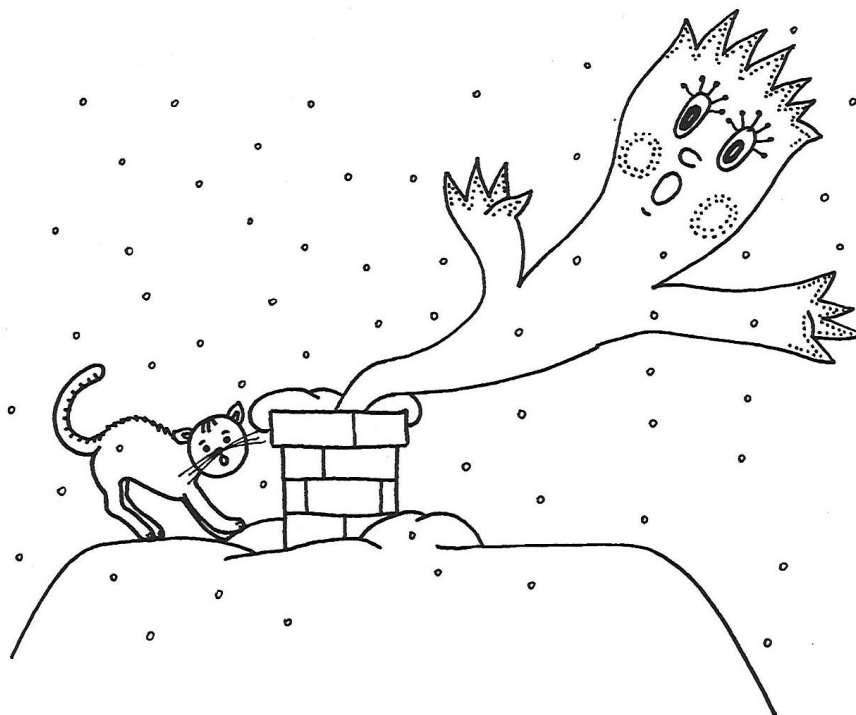
1. Sedla si k nám do ko-mí-na smutná pa-ní Me-lu-zí-na.



na-ří-ká a bě-du-je, na zi-mu si stě-žu-je.

My jí dobře poradíme,  
dávno už to přece víme,  
že se zimou netřese,  
ten, kdo běhá po lese.

A tak paní Meluzína  
odfičela už z komína,  
že teď pohyb miluje,  
v lese, tam si libuje.

<sup>265</sup> HORÁČKOVÁ, 2016, s. 21.

Příloha A16 – V. Bláha, M. Veselý: Auto<sup>266</sup>

## 34. A U T O

Hudba: V. BLÁHA  
Slova: M. VESELÝ

Vesele

Zpěv

Piano

1. Tú, tú, tú, au- to už je tu! Pojed', má-mo, pojed' sná-mi,  
za chvíli jsme za ho-ra-mi. Tú, tú, tú, au-to už je tu! tu!

2. Tú, tú, tú, auto už je tu!  
Abys měla radost v líčku,  
svezu tě až ke sluníčku.  
Tú, tú, tú, auto už je tu!


3. Tú, tú, tú, auto už je tu!  
Jen se, mámo, kmitnem vrátky,  
vyjedem až do pohádky.  
Tú, tú, tú, auto už je tu!

<sup>266</sup> VISKUPOVÁ, JISTEL, 1983, s. 60.

Příloha A17 – E. Hradecký, V. Maršíček: Sloni<sup>267</sup>

# SLONI

VLASTIMIL MARŠÍČEK

chůze slonů 

*Volně - těžce*

*Lí-ní slo-ní,*

*mf legato* *f*

*tlus-tí slo-ní, za se-bou jdou, hla-vy klo-ní.*



<sup>267</sup> HRADECKÝ, 1986, s. 34 a 35.

*Když mrak po nich bles- kem stře- lí, roz- běh- nou se, xdi- vo- če- lí.*

*mf*

*Lí- ni slo- ni, tlu- s- ti slo- ni za se- bou jdou,*


*f*

*hla- vy klo- ní.*

*p*

# ANTILOPY

VLASTIMIL MARŠÍČEK

běh antilop 

*Živě-vesele*

*Be-ze sto-py,*

*p lehce*

*be-ze sto-py mi-zí v dít-ce an-ti-lo-py,*

*sempre staccato*



<sup>268</sup> HRADECKÝ, 1986, s. 32 a 33.

štvá-ny la- sem vě - tru, v roz- tr - ha - něm

sve - tru, štvá-ny la- sem vě - tru,

v roz- tr - ha - něm sve - tru.

*sfz*

Příloha A19 – V. Bláha, M. Veselý: Tancovala žížala<sup>269</sup>

## Tanec

Hudba Václav Bláha

Slova Miloš Veselý

Polka

Tan-co - va - la ží - ža - la na za - hrá - dce po - lku,  
 čme - lá - ko - vi, že jí hrál, da - la pů - lku vdo - lku.

2. Pojd'te, pane slimáčku,  
 taky na taneček!  
 Čmelák dostal, že jim hrál,  
 sladký lívaneček.
3. Potom ji vzal dokola,  
 hrobaříček mladý.  
 Čmelák dostal za tanec,  
 kousek čokolády.
4. Tancovala žížala  
 od večera k ránu –  
 čmelák dostal k snídani  
 kousek marcipánu.

<sup>269</sup> LIŠKOVÁ, 2005, s. 81.



Příloha A20 – J. Horáková: V lese<sup>270</sup>

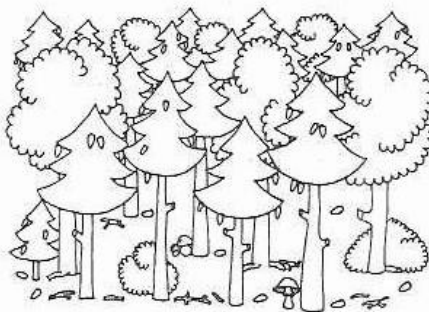
**V LESE**

Volně

V le-se je krás-ně, je- hli- čí vo- ní, pří- ro- da  
 pro- sí: ne-buď-te slo- ni. My slo- ni ne- jsme,  
 pů-jde-me ti- še, co les nám dá- vá, chcem vi- dět i  
 sly-šet.

1. V lese je krásně,  
 jehličí voní,  
 příroda prosí:  
 nebuďte sloni.  
 My sloni nejsme,  
 půjdeme tiše,  
 co les nám dává,  
 chcem vidět i slyšet.

2. Kdo v lese žije  
 a co v něm roste,  
 chovejme se  
 jak zdvořilí hosté.  
 Příště až půjdeme  
 do těch míst zase,  
 zažijeme pohodu  
 v pestré té kráse.

<sup>270</sup> HORÁKOVÁ, 2016, s. 8.

## PŘÍLOHY B – UMĚLÉ PÍSNĚ K POSLECHOVÝM, POHYBOVÝM A INSTRUMENTÁLNÍM ČINNOSTEM V MŠ

Příloha B1 – P. Jurkovič, J. Žáček: *Co to zvoní*<sup>271</sup>

### 2.5 Co to zvoní (hudba P. Jurkovič, text Jiří Žáček)

*Mírně*  
C

Co to zvo-ní, co to cin-ka na tom na-šem ryb-mě-ku?  
Hra-je si tam s vl-nkou vln-ka na stří-br-nou ho-mě-ku.

1. Co to zvoní, co to cinká  
na tom našem rybníčku?  
Hraje si tam s vlnkou vlnka  
na stříbrnou honičku.
2. Hrají si a pobíhají  
jako stádo oveček,  
každá vlnka jak ovečka  
má na krku zvoneček.

<sup>271</sup> Roční období v písničkách, c2012, s. 10 a 11 (kapitola *Hřej, sluníčko, hřej – jaro*).

Doprovodná ostinata:

*Metalofon:*  
1. - 8. takt

*Zvonkohra:*  
1. - 7. takt 8. takt

Popis pohybu k uvedené písni:

Na zemi ve třídě vytvoříme z několika švihadel nebo stuh rybníček. Děti se volně rozmístí v jeho prostoru v sedu na patách se zvonečky nebo rolničkami v ruce.

|          |   |
|----------|---|
| 1. sloka | děti hrají v sedu na patách na zvonečky a rolničky v rytmu písni všude kolem sebe; během dvoutaktové předehry ke druhé sloce plynule přejdou ze sedu na patách do stoje |
| 2. sloka | děti pobíhají volně v prostoru rybníčku jako vlnky a při tom hrají na zvonítka, na 8. takt se zastaví a třikrát krátce zazvoní  |



Příloha B2 – E. Černošová (Kulháňková): Oženil se mraveneček<sup>272</sup>

# MRAVENEK

CD / 29 / OŽENIL SE MRAVENEČEK

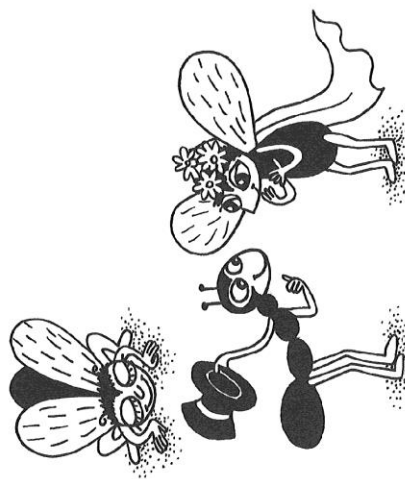
Hudba: E. K.

lidová

Musical score for 'Oženil se mraveneček' in G major, 2/4 time. The score consists of three staves of music with lyrics underneath. Chords G, C, D7, and G are indicated above the notes.

O - že - nil se mra - ve - ne - ček,  
 vzal si že - nu muš - ku, po - sa - dí - jí  
 na ko - pe - ček, dal jí cu - cat hrůš - ku.

Hruška mušce moc chutnala, pořád se jen smála,  
 na mravence zavolala, kousíček mu dala.



## ZÁKLADNÍ POSTAVENÍ

Dvojice dětí stojí vedle sebe v zástupu, Ch vlevo, D vpravo.

1. T děti jdou od sebe šikmo stranou vpřed, buď dvěma přísuný stranou, nebo čtyřmi kroky – jako svatební průvod
2. T jdou k sobě obdobně – přibližují se
- 3.–4. T Ch zvedne svoji P ruku a D se pod ní podtočí
- 5.–8. T = 1.–4. T na závěr se pusť a přetočí čelem k sobě

**MEZIHRA 4T:** Rozpřáhnu ruce, jako když se chtějí navzájem obejmout, ale obejmou jen každý sám sebe, pak si podají ruce a postaví se do ZP, ale opačným směrem.

**2. SLOKA: 1.–8. T** totéž opačným směrem

Polámal se mraveneček, ví to celá oboira.  
 O půlnoci zavolal mravenčího doktora.  
 Doktor křepe na srdíčko, potom píše receptis:  
 Třikrát denně prášek cukru, bude chlapík jako rys.  
 Dali prášku podle rady – mraveneček stůně dál,  
 celý den byl jako v ohni, celou noc jim proplakal.  
 Čtyři stáli u postýlky, pátý radil: „Neplakej,  
 pofoukám ti na bolísiku, do rána ti bude hej.“  
 Pofoukal mu na bolísiku, pohladil ho po čele –  
 hop! a zdravý mraveneček skáče ráno z postele.

<sup>272</sup> KULHÁKOVÁ, 2011, s. 93.

## PŘÍLOHY C – JINÉ UKÁZKY Z VYBRANÝCH PUBLIKACÍ

## Příloha C1

Příloha C1 – přehled písní vhodných ke spojení s pohybem<sup>273</sup>

| PŘEHLED POHYBOVÝCH HER<br>A PÍSNÍ VHDNÝCH KE SPOJENÍ<br>S POHYBEM:  |  |
|---|--|
| PODZIM  |  |
| POHYBOVÉ HRY:   | ZÁKLADNÍ POHYBOVÉ PRVKY:   |
| Kolo, kolo mlýnský<br>Malická su<br>Hopsa, koničku<br>(ličný takt)<br>Támhle je jablůňka<br>(ličný takt, rychlejší varianta)<br>Kva, kva, kvačice<br>Cibulenka<br><br>Kolotoč (Jurkovič)<br>Vláček (Eben)<br>Strojvůdce<br>Foukej, foukej, větrčíku<br>Divoká husa (ličný takt) | chůze ve vázaném kruhu (děti se drží za ruce)<br>chůze, otáčení v rytmu osmin na místě dokola<br>poskočný krok<br><br>lehký běh v zástupu (děti se drží za ruce)<br><br>podřepy<br>podřepy<br><i>varianta</i> : podřepy, otáčení ve dvojitých, hra<br>na tělo<br>běh v malých kroužcích se zrychlováním<br>a zpomalováním<br><br>drobný sun v zástupu (6–8 dětí)<br><br>přísuný krok<br>tělovýchovné cvičení: mávání křídla („let divo-<br>ké husy“) |
| PÍSNĚ VHDNÉ K CHŮZI<br>NEBO K JINÝM POHYBŮM:  |  |
| Pod naším okýnkem<br>Hře, sluníčko<br>Žába<br>Kikadlo (Hába)<br>Sed zahradník<br>Tananylky<br>Vlašovičko, let<br>Tancovala veverička<br>Šneček<br>Houpý, houpý<br>(obě varianty)  | chůze nebo tleskání ve dvojitých<br><br>chůze a hra na tělo<br><br>chůze, otáčení na místě a hra na tělo<br>běh ve vázaném kruhu, hra na tělo<br>běh v zástupu (děti se drží za ruce)<br>houpání pažemi nebo přenášení váhy z nohy<br>na nohu  |
| 250   |  |
| Tančujte, myši<br>(ličný takt)<br>Myška, myška<br>(ličný takt)<br>Když jsem jel do Prahy<br>(ličný takt)<br>Vlašovič (ličný takt)<br>Pojeďem do mlýna<br>(ličný takt)   | přísuný krok a hra na tělo<br><br>chůze a hra na tělo  |
| ZIMA  | ZÁKLADNÍ POHYBOVÉ PRVKY:   |
| POHYBOVÉ HRY:   |  |
| lím, bam, bom<br>Na vánoce<br>Jízda<br>Bělka a Manka<br>Kolo (Eben)<br><br>Stromečku, vsávej<br>(ličný takt)<br>Zimní (E. Strašek)<br>(ličný takt)<br>Maková zrníčka<br>(ličný takt)  | chůze s tleskáním<br>běh a hra na tělo<br>běh<br>chůze a napodobivé pohyby<br>tělovýchovné cvičení: znázorňování jízdy<br>na kole<br>houpání spojenými pažemi a hra na tělo<br>švihové pohyby paží<br>tleskání metra, napodobivé pohyby  |
| PÍSNĚ VHDNÉ K CHŮZI<br>NEBO K JINÝM POHYBŮM:  |  |
| Pekla vdolky<br>Vdávala se myška<br>Stojí vrba, košatá<br>Nestarej se, ženo má<br>Bylť před časem<br>Karlíku, Karlíku<br>Stolečku, prostřij se<br>Já jsem z Kuny Hory   | chůze nebo přísuný krok a hra na tělo<br><br>chůze a hra na tělo   |
| 251   |  |

<sup>273</sup> ZEZULA, JANOVSKÁ, 1987, s. 250 a 251.

Příloha C2 – šest skupin písní rozdělených dle náročnosti (věku děti)<sup>274</sup>

- 11 -

|   |                                     |            |  |
|---|-------------------------------------|------------|--|
| II. Říkadlové melodie dle modelu mi-re-do   | F dur<br>E dur                      | not. př. 2 | Kvašice, Komár Jede  |
| III. Říkadlové melodie a písně v rozsahu 4-5 tónů s jednoduchými melodickými postupy s nejnižším tónem na prvním stupni               | D dur<br>Es dur<br>E dur            | not. př. 3 | Hřej, sluníčko Pohádka, Poď našim okýnkem, Kolíbej, Janku              |
| IV. Písně v rozsahu 5-6 tónů s nejnižším tónem na prvním stupni   | D dur<br>Des dur<br>Es dur<br>C dur | not. př. 4 | Kutululu<br>Dí, Kravičky<br>Bim, bam, bum<br>Cibulěnka<br>Náš kohoutek |
| V. Písně s nejnižším tónem pod prvním stupněm /nejčastěji spodní 5. nebo 7. stupeň/   | F dur<br>G dur                      | not. př. 5 | Bude zima<br>Koště<br>Mečvéd /Eben/<br>Výlet                           |
| VI. Písně s oktávovým rozsahem nebo s obtížnějšími intervalovými skoky, případně s jinými intervalovými postupy (např. zpěv staccato/ | C dur<br>H dur<br>Des dur<br>D dur  |            | Karlíku<br>Jarní slunce<br>Voženil se brabeneček                       |

První skupinu tvoří nejjednodušší melodizace textů a písně v rozsahu 2-3 tónů. Protože jsou to melodie postavené na melodickém modelu sol-mi, la-sol-mi a sol-fa-mi, tedy melodie, které

- 10 -

Od problematiky hlasové hygieny se postupně dostáváme k vytváření správných pěveckých dovedností, jako je správné držení těla při zpěvu, dýchání a frázování, pirozené tvoření tónu, správná artikulace, čistý zpěv, dovednost zpívat sólově i ve skupině, zpívat s doprovodem i bez doprovodu hudebního nástroje, reagovat na dirigentská gesta apod. Doporučujeme učitelkám prostudovat kapitulu o vytváření pěveckých dovedností v učebnici pro SPgŠ, kde je podrobně zpracována celá oblast hlasové výchovy.

Výběr písňového materiálu /z hudebního hlediska: je známo, že pro výběr písní existuje ještě řada dalších kritérií/

Není třeba zdůrazňovat, že výběr písní může ovlivnit správný rozvoj pěveckého projevu dítěte. Které faktory jsou rozhodující? Je to rozsah tónů, tónina /která vlastně určuje polohu, vymezuje oblast tónovou/ a celková obtížnost písně, která je dána např. složitostí obsahu textu, intervalovými skoky, rytmem, rozměrností. V následující tabulce uvádíme šest skupin písní sestavených podle náročnosti:

| melodická struktura   | vhodné tóniny | notový záznam tónového rozsahu | typy písní   |
|---|---------------|--------------------------------|--|
| I. Krátké říkadlové melodie a písně dle modelů sol-mi, la-sol-mi, sol-fa-mi | C dur         | not. př. 1                     | Courálek, Kukačka, Chodí Pešek, Had leze z díry, Kolo mlýnský, Zlatá brána |

<sup>274</sup> STRNADOVÁ, ZEŽULA, 1988, s. 10 a 11.

**PŘÍLOHY D – VÝBĚR VLASTNÍCH PÍSNÍ K HUDEBNÍM ČINNOSTEM V MŠ**

*Příloha D1 – S. Jarabicová: Kotě a klubko<sup>275</sup>*

**KOTĚ A KLUBKO**

(Já znám jedno malé kotě)

Stáni Jarabicová

Es B Es

Já znám je - dno ma - lé ko - tě, co si sklub - kem hrá - lo,

5 B Es

klub - ko se však ztra - ti - lo a ko - tě za - mňou - ka - lo:

9 B Es

"Mňau, mňau, mňau, mňau, klub - ko, kde tě mám?"

13 B Es

Mňau, mňau, mňau, mňau, to ti spo - čí - tám!"

*Příloha D2 – S. Jarabicová: Malé štěně<sup>276</sup>*

**MALÉ ŠTĚNĚ**

Stáni Jarabicová

D G D A D

Ma - lé ště - ně ne - chtě - lo spát, chtě - lo bě - hat ne - bo si hrát.

9 D G D A D

Pej - sku mi - lý, teď je čas spát, až se vy - spíš, můžeš si hrát.

<sup>275</sup> VLASTNÍ PÍSEŇ.

<sup>276</sup> TAKTÉŽ.

Příloha D3 – S. Jarabicová: *Moje tělo*<sup>277</sup>

## MOJE TĚLO

(Oči, uši, pusa, nos)

Stáni Jarabicová

D A D D A D

O - či, u - ši, pu - sa, nos, vla - sů, těch mám ta - ky dost.

5 D A D A D A D

Dvě ru - ce, dvě no - hy, bří - ško, to mám je - di - ný.

**Poznámka**

Zpěv doplňujeme ukazováním částí těla.

Příloha D4 – S. Jarabicová: *Drak z papíru*<sup>278</sup>

## DRAK Z PAPIŘU

(Znám jednoho draka)

Stáni Jarabicová

D G D

Znám je - dno - ho dra - ka, dlou - hý o - cas má,

3 D G A D

no - sí vel - kou ma - šli, po ne - bi lé - tá.

5 G A Gmaj7 A

A ty zu - by dra - čí má jak na mí - ru!

7 D G A D

Kdo by se ho a - le bál? Vždyť je zpa - pí - ru!

<sup>277</sup> VLASTNÍ PÍSEŇ.<sup>278</sup> TAKTÉŽ.



Příloha D5 – S. Jarabicová: *Hádanka*<sup>279</sup>

## HÁDANKA

(Mám pro tebe hádanku)

Stáni Jarabicová

D G A G A



Po - vím ti teď há - dan - ku, jes - tli pak ji znáš?

5 D G A G A D



Mám pro te - be há - da - nku, jes - tli pak to víš?

9 A D A D A D A D



"Le - ze, le - ze po že - le - ze, ne - dá po - koj, až tam vle - ze."

13 D G A G A D



U - ho - dl jsi há - dan - ku? A - no, je - to klíč!

<sup>279</sup> VLASTNÍ PÍSEŇ.

Příloha D6 – S. Jarabicová: *Sny si nech krásné zdát (ukolébavka)*<sup>280</sup>

## SNY SI NECH KRÁSNÉ ZDÁT

ukolébavka

Stáňa Jarabicová



C F C F G C

9 C F C F C G

17 C F C F C G

25 C F C F C G

33 C F C F G C

41 C F C F C G

49 C F C F G C

1. Stmívá se slunce šlo spát, hvězdy se sbíhají.  
Září a s měsícem nám potichu šeptají:  
R: "Vítej v naší zemi snů, v čase, kdy smíš se hrát.  
Spinkej, přikryj se celý, sny si nech krásné zdát.  
Áááááá, áááááá.  
Spinkej, lež pod peřinkou, sny si nech krásné zdát.

2. Já vím, že chtěl bys znát svět a nejlépe hned, vždyť smíš.  
Stmívá se, slunce šlo spát, jak je to dál, už víš.  
R: Vítej v zemi sladkých snů, v čase, kdy smíš si přát.  
Spinkej, přikryj se celý, sny si nech krásné zdát.  
Áááááá, áááááá.  
Spinkej, lež pod peřinkou, sny si nech krásné zdát.

<sup>280</sup> VLASTNÍ PÍSEŇ.

Příloha D7 – S. Jarabicová: *Housenka a motýl* (pro věkově heterogenní třídu)<sup>281</sup>

## HOUSENKA A MOTÝL

Stáňa Jarabicová

5 C G C C G C  
Po-věz mi, mo-týl-ku, po-věz mi jen, x x x x x x x x x x

9 C G C C G C  
po-věz mi, kdo jsem já, kdo já jsem. x x x x x x x x x x

13 F C G C  
Až vy - ros teš, hou - sen - ko, bu - deš ja - ko já,

17 F C G C  
na zá - dech ti na - ros - tou kří - dla ná - dher ná.

21 F C G C  
x x x x x x x x x x x

**Poznámky**

- |          |                         |
|----------|-------------------------|
| 1. řádek | předehra                |
| 2. řádek | mladší děti             |
| 3. řádek | mladší děti             |
| 4. řádek | starší děti             |
| 5. řádek | starší děti             |
| 6. řádek | dohra                   |
| x x x    | tleskání do rytmu písně |

<sup>281</sup> VLASTNÍ PÍSEŇ.

Příloha D8 – S. Jarabicová: *Rej strašidel (pro poslechové a pohybové činnosti)*<sup>282</sup>

## REJ STRAŠIDEL

(k poslechu a pohybu)

Stáňa Jarabicová

The musical score consists of four systems of music. Each system includes a Piano (Piano) part, a Flute (Fl.) part, and a Piano (Pno.) part. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/4. Measure numbers 8, 17, and 25 are indicated at the start of the second, third, and fourth systems respectively. The Piano part features a rhythmic accompaniment of eighth notes and chords. The Flute part has a melodic line with some rests. The Piano part has a more complex melodic line with eighth and sixteenth notes.

<sup>282</sup> VLASTNÍ SKLADBA.

33 Fine

Pno.

Fl.

Poznámka

Třetí řádek může hrát flétna altová, jen o oktávu níže. Nebo se tento řádek nemusí hrát vůbec.

Příloha D9 – S. Jarabicová: Počasí, počasí (pro instrumentální činnosti)<sup>283</sup>

## POČASÍ, POČASÍ

Stáňa Jarabicová

1. Slu - ní - čko se smě - je, ne - be bez - mrá - čků je.  
 2. A už za - se pr - ší, nap - ně - te si u - ši.  
 3. Mra - ky se zas ho - ní, to se čer - ti že - ní,

5  
 Vše - se u - su - ší, ať už za - pr - ší!  
 Bouř - ka va - lí se, do - mů scho - vej se.  
 ať už je ko - nec. To je blá - zi nec!

<sup>283</sup> VLASTNÍ PÍSEŇ.

Příloha D10 – S. Jarabicová: Hej, hej, kamarádi<sup>284</sup>

## Hej, hej, kamarádi

Stáni Jarabicová

Hej, hej, ka - má - rá - di, dnes je krá - sný den,

5

pro - to si teď za - má - vá - me, i se us - mě - jem.

9

Hej, hej, ka - má - rá - di, bu - de - me si hrát,

13

bu - de - me si po - má - hat a hrač - ky půj - čo - vat.

<sup>284</sup> VLASTNÍ PÍSEŇ.

PŘÍLOHY E – PŘÍKLADY UMĚLÝCH PÍSNÍ VYCHÁZEJÍCÍCH Z PÍSNÍ LIDOVÝCH

Příloha E1 – lidová: Halí, belí<sup>285</sup>

**Halí, belí**

č. 47

G Ami/G G C/G G Ami/G G C/G

Ha - lí, be - lí, ko - ně . v ze - lí

5 G/H Ami/C Hmi Emi C Hmi Ami<sup>7</sup> G

a hří - bát - ka v pe - tr - že - li.



<sup>285</sup> KRÁL, 2008, s. 24.



Příloha E2 – M. Kružiková: Ukolébavka<sup>286</sup>

# UKOLÉBAVKA

1. U - sí - ná, má ma-lá, zha - sí

ná zas je-den den.

2. Z mraků sních napadá, přichází příjemný sen.
3. Krásný sen o letních svítáních červánkových.
4. Sních roztává na řasách, sen však dál zůstává v nich.

Metodika k písničce je zpracována v příspěvku č. EST-003.2. – KAFOMET pro Mateřské školy.

Příloha E3 – lidová: *Kolo, kolo, mlýnský*<sup>287</sup>



D A7 D A7 D A7 D A7 D  
 Ko - lo, ko - lo mlýn - ský za čty - ři rýn - ský, ko - lo se nám  
 A7 D  
 po - lá - ma - lo, mno - ho ško - dy na - dě - la - lo, u - dě - la - lo bác.

Vezmeme si hoblík, pilku, zahrajem si ještě chvilku,  
až to kolo spravíme, takhle se zatočíme.

Známa dětská říkanka i písnička, od 4. taktu ji můžeme zpívat v rychlejším tempu. V 2. části přejdou děti do dřepu a ukazují to, co zpívají. Lze použít i velkou obruč.

<sup>287</sup> KULHÁNKOVÁ, 2009, s. 79.

Příloha E4 – S. Princ – Komár jede<sup>288</sup>

### 3. KOMÁR JEDE

Mírně rychle

SLAVOJ PRINCL

Zpěv

D G D G *f* D G

Ko-már je-de koncer-to-vat  
ko-byl-ka mu v šebři-há-ku

D G

do soused-ní Lho - ty,  
ve-ze těž-ké no - ty.

<sup>288</sup> VISKUPOVÁ, JISTEL, 1983, s. 18 a 19.

Příloha E5 – lidová: *Paci, paci*<sup>289</sup>



**Paci, paci**

Paci, paci, pacičky!  
 Táta koupil botičky  
 a maminka pásek  
 za myší ocásek.

>> Nebo se vám, děti, líbí více tato říkanka? <<



**Dupy, dup**

Táta dupe: dupy dup  
 Máma cupe: cupy, cup  
 Babka šlape: šlapy, šlap  
 Děda klape: klapy, klap  
 Vnouček ťape: ťapy, ťap.

<sup>289</sup> LIŠKOVÁ, 2005, s. 11.

Příloha E6 – I. J. Urks: Courálek<sup>290</sup>

## 2. COURÁLEK

Živě

IRON J. URKS  
Emi

Zpěv *mf* C

Piano *f* *mf*

1. Máme do-ma ko-coura,

A mi G C A mi G<sup>7</sup> Emi A mi Fmi G<sup>7</sup> C

ten se čašto u-cou- rá, u-cou- rá se moc, černý je jak noc.

(Kytarový doprovod jen samostatně)

J.H.

2. Má jen jedny šatičky  
a knim čtyři tlapičky,  
ani o chlup víc,  
nezbude mu nic.



<sup>290</sup> VISKUPOVÁ, JISTEL, 1983, s. 17.

Příloha E7 – lidová: *Když jsem husy pásala*<sup>291</sup>

**KDYŽ JSEM HUSY PÁSALA**

Česká (Doprovod: 5)

*Allegro* C G<sup>7</sup>

1  
Když jsem hu-sy pá-sa-la, zi-mou jsem se trá-sa-la,

5  
teď už hu-sy ne-pa-su a zi-mou se ne-trá-su.

(Běží liška k Táboru, nese pytel zázvoru,  
ježek za ní pospíchá, že jí pytel rozpíchá.)

30

<sup>291</sup> JÁNSKÝ, 2004, s. 30.

Příloha E8 – A. Cmíral, P. Jistel: Sníh<sup>292</sup>

## 5. SNÍH



Hudba: AD. CMÍRAL  
Slova: P. JISTEL

Velmi mírně

Zpěv

1. Padá snížek

běloun-ký na le-sy a po - le, stele měkké pe-řin-ky

na ka-me-ny ho - lé.

2. Na kameny polštáře  
a do stromů šátky,  
pobílí i kováře,  
pejska mezi vrátky.

3. Chceš-li bílý kožík mít,  
snížek ti jej prodá,  
nesníš v něm však domů jít,  
tekla by z něj voda.

<sup>292</sup> VISKUPOVÁ, JISTEL, 1983, s. 22 a 23.

Příloha E9 – lidová: Pod naším okýnkem<sup>293</sup>

**POD NAŠÍM OKÝNKEM**

Česká (Doprovod: 5)

*Allegretto*

1 Pod na-ším o-kýn-kem, ros-tou tam dvě rů-že, pod na - ším

6 o-kýn-kem ros-te tam štěp. Jsou na něm jab - líč - ka,

11 trhá je Ančička. Jsou dobrá, jsou sladká, jsou ja-ko med.

<sup>293</sup> JÁNSKÝ, 2004, s. 56.



Příloha E10 – E. Hradecký, V. Maršíček: Tuleň<sup>294</sup>

# TULEŇ

VLASTIMIL MARŠÍČEK

házení míče 

*Vesele*



1. Do ne - bes mič se vnes,  
2. Tu - leň hned ču - māk zved,

zla - tý, čer - ve - ný, do - ů pak na ču - māk  
ba - iōn od - ra - ží, a - le mič vi - tr pryč

1. pa - dl tu - le - ni.  
ne - se v pod - pa - ží.

2.

<sup>294</sup> HRADECKÝ, 1986, s. 30.

Příloha E11 – lidová: Sedí liška pod dubem<sup>295</sup>

## Sedí liška pod dubem

*Mírně* *Česká*

F C<sup>7</sup> F

Se - dí liš - ka pod du - bem, má pí - štal - ku a bu - ben,

F C<sup>7</sup> F

Na pí - štal - ku pís - ká a na bu - ben třís - ká,



<sup>295</sup> STOJAN, 1997, s. 39.

Příloha E12 – M. Lišková, J. Faltus: Bledule<sup>296</sup>
 Bledule

Hudba Marie Lišková

Slova Jiří Faltus



Ku-dy zi-ma u - te - kla, ni - ko - mu nic ne - ře - kla,  
a - si za-dem přes plo - ty, jsou tam bí - lé šlá - po - ty.

>> Když je venku sníh, říkáme, že je zima. Jakmile se ale sníh ztratí a začnou zpívat ptáčci, nastane jaro. Poslechněte si děti, jak z naší nové písničky utekla zima. <<

*(Paní učitelka zazpívá písničku Bledule.)*

>> Slyšeli jste to, zima utekla přes plot. Možná že byl ze dřeva. <<

*(Paní učitelka ukáže na obrázku klasický dřevěný plot.)*

>> Takový dřevěný plot, to je bezvadná věc. Můžeme na něj hrát jako na hudební nástroj. Poslechněte si, jak asi zní ťukání o dřevěné plaňky. <<

*(Paní učitelka předvede pravidelné ťukání hůlek.)*

>> A co kdybychom ťukáním doprovázeli naši písničku? <<

*(Paní učitelka zpívá písničku Bledule, současně ťuká v rytmu písničky na hůlky.)*

<sup>296</sup> LIŠKOVÁ, 2005, s. 23.

Příloha E13 – lidová: Bude zima, bude mráz<sup>297</sup>

**BUDE ZIMA, BUDE MRÁZ**

Moravská (Doprovod: 1)

*Klidně*

The musical score is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. It consists of two staves of music. The first staff begins with a measure marked '1' and contains the lyrics 'Bu - de zi - ma, bu - de mráz, kam se ptáč - ku, kam scho - váš?'. The second staff begins with a measure marked '5' and contains the lyrics '1. Schovám já se pod hru - du, tam já zi - mu pře - bu - du. 2. Schovám se do ja - vo - ra, tam bu - de má ko - mo - ra. 3. Schovám já se pod me - zu, až pře - sta - ne, vy - le - zu. 4. Až přestane, vyletím, širý svět rozveselím. půjde milá na trávu, zazpívám jí nad hlavú.' Above the notes, guitar chords are indicated: G, D7, Em, Am, C, D, Am, A7, D, G, D7, G.

Bu - de zi - ma, bu - de mráz, kam se ptáč - ku, kam scho - váš?

1. Schovám já se pod hru - du, tam já zi - mu pře - bu - du.  
 2. Schovám se do ja - vo - ra, tam bu - de má ko - mo - ra.  
 3. Schovám já se pod me - zu, až pře - sta - ne, vy - le - zu.  
 4. Až přestane, vyletím, širý svět rozveselím.  
 půjde milá na trávu, zazpívám jí nad hlavú.

<sup>297</sup> JÁNSKÝ, 2004, s. 13.

Příloha E14 – I. J. Urks: Zima<sup>298</sup>

## 40. ZIMA

Vesele, mírně rychle

IRON J. URKS  
Emi H<sup>7</sup>

Zpěv *mf* C  
Zi-ma je tu, dě-ti, vrány k městu

Piano *p*

C Dmi G *f* (tleskání) *mf* Dmi  
le-tí... Ruč-ka- ma si za-tles-kám: ještě ta-ky

C F *f* (dupání) *f* C 2. Fmi C 2. Fmi C C  
nožky mám: Ať se zi-ma ště-tí! ště-tí!

(Kytara jen samostatně) J.H.

<sup>298</sup> VISKUPOVÁ, JISTEL, 1983, s. 66.

Příloha E15 – lidová: Pekla vdolky<sup>299</sup>

**PEKLA VDOLKY**

Česká (Doprovod: 5)

Vesele

1. Pekla vdolky z bí-lý mouky, sy-pa-la je per-ní-kem,  
há-ze-la je Hon-zíč-ko-vi o-tev-ře-ným o-kýn-kem.

2. Jez, Honzíčku, jsou dobrý,  
jsou perníkem sypaný,  
budou-li ti dobře chutnat,  
jsou tam ještě takový.

55

<sup>299</sup> JÁNSKÝ, 2004, s. 55.

Příloha E16 – K. Hába, B. Kratochvíl: Čarodějnice<sup>300</sup>

Housenka ka



## Čarodějnice

Hudba Karel Hába

Slova B. Kratochvíl

Zvolna

D



Čá - ry má - ry v du - tím stro - mě, hou - sen - ka tam ča - ru - je,



až vy - kou - zlí krá - sné dí - lo, ko - mu z nás ho da - ru - je,



až vy - kou - zlí krá - sné dí - lo, ko - mu z nás je da - ru - je.

2. Čáry máry v tichém koutku čaruje tam dlouhou nit,  
/:postýlku z ní upletá si, v kuklu chce se proměnit:/.
3. Čarovala až do jara, až jí praskla postýlka,  
/:Housenka se proměnila v překrásného motýlka:/.

<sup>300</sup> LIŠKOVÁ, 2005, s. 92.

Příloha E17 – lidová: Prší, prší<sup>301</sup>

Slovenská  
Mírně hybně

## PRŠÍ, PRŠÍ

(Doprovod: 4)



1. Pr-ší, pr-ší, len sa le-je, ne-za-tvá-raj, mi-lá, dve-re;  
mi-lá má, du-ša má, ne-za-tvá-raj pred na-ma.

2. Keď som išiel od Zuzičky,  
štrngaly mi ostrožičky,  
štrngaly, brnkaly,  
sivé očka plakaly.

3. Svätý Jane! ja Ťa prosím,  
ja to dievča dostať musím:  
hoc mi bráni otec, mať,  
ja to dievča musím mať.

57

<sup>301</sup> JÁNSKÝ, 2004, s. 57.



Příloha E18 – I. J. Urks: Cirkus<sup>302</sup>

### 36. CIRKUS

Radostně [volněji] IRON J. URKS

Malý činel

Tamb. picc.

Piano

*f*  $E^b$   $F^{mi}$   $B^b7$   $E^b$   $C^7$   $F^7$

1. Přijel cirkus na ná-měs-tí, to se tak hned nepoštěstí, vezou v kleci par-dá-la,  
(činel tacet)

*sub. pp*

*mf*

$F^{mi}$   $B^b7$   $E^b$  *Dohra po 4. sl.*  $A^b$   $E^b$   $A^b$   $E^b$

má dva metry bezná-la.

*f* *sf* *sf*

2. Mají tygry, medvědici, ta prý mlsá mléko lžící,  
želvy, slony, opice, polárního zajíce.
3. Šašek sbílou pusou -jéje-  
každického rozesměje,  
dělá samé hlouposti,  
dobráček je od kosti.
4. Polykače ohně mají,  
plamenů se zmisky nají,  
asi jí jen plameny,  
že je tak moc hubený.
- J. H.

<sup>302</sup> VISKUPOVÁ, JISTEL, 1983, s. 62.

**PŘÍLOHY F – FOTOGRAFIE POMŮCEK K HV V MŠ V ZAJEČOVĚ**

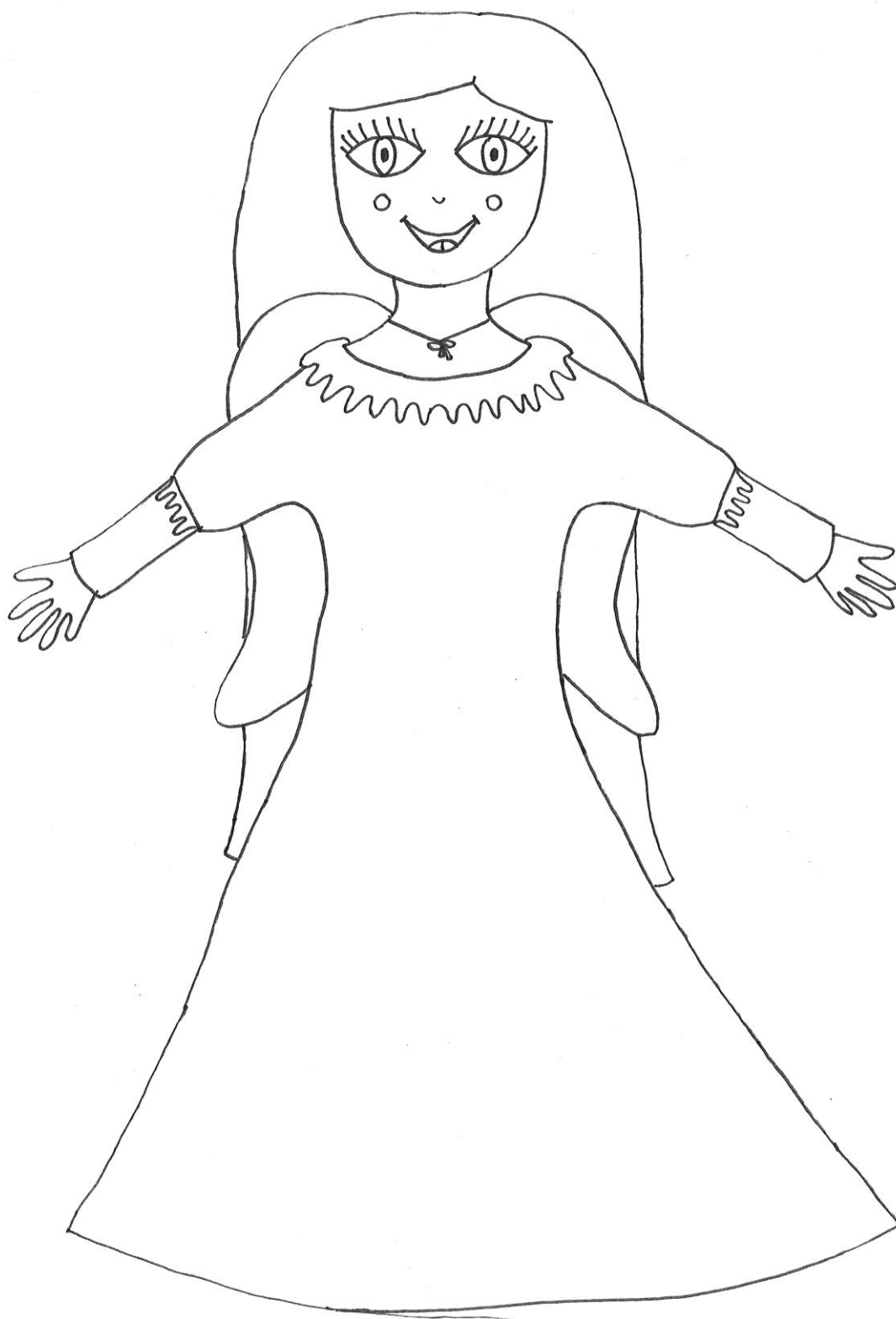
*Příloha F1 – fotografie loutky, víly Zpěvanky<sup>303</sup>*



---

<sup>303</sup> ZDROJ: vlastní. Vyfotografováno doma. Loutka byla vlastnoručně vyrobena.

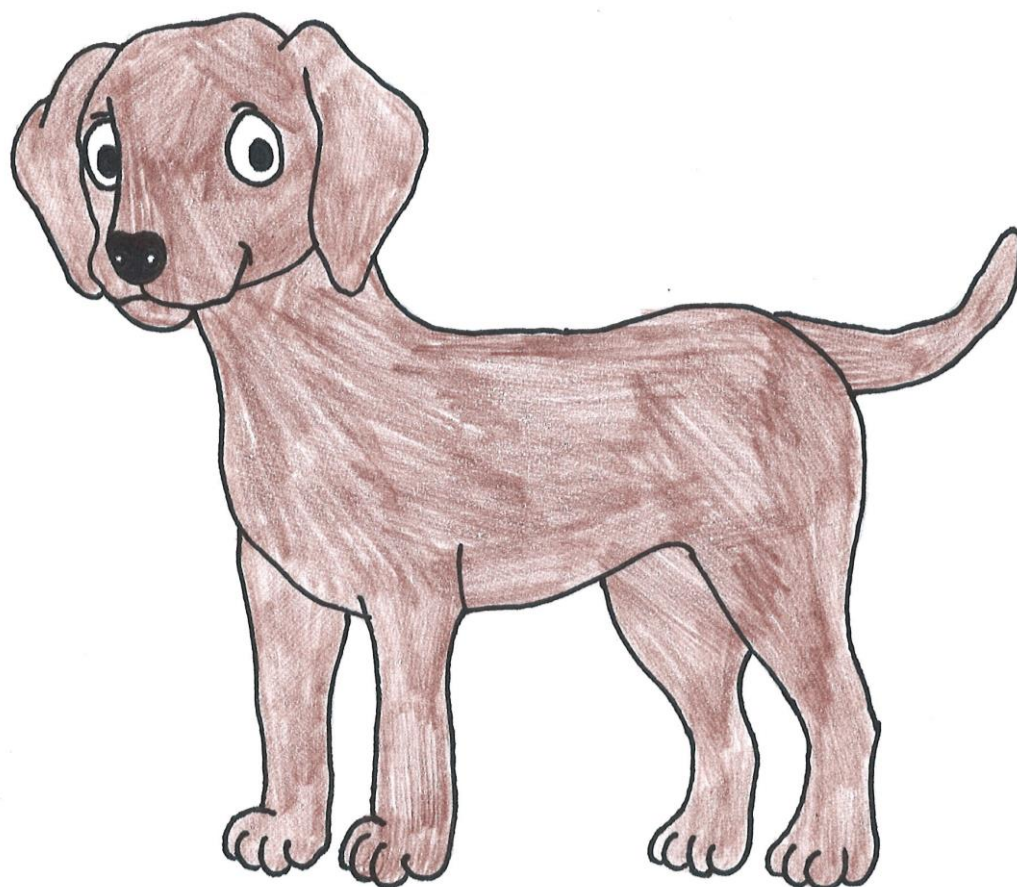
*Příloha F2 – omalovánka s vilou Zpěvankou<sup>304</sup>*



---

<sup>304</sup> ZDROJ: vlastní. Nakresleno dle loutky.

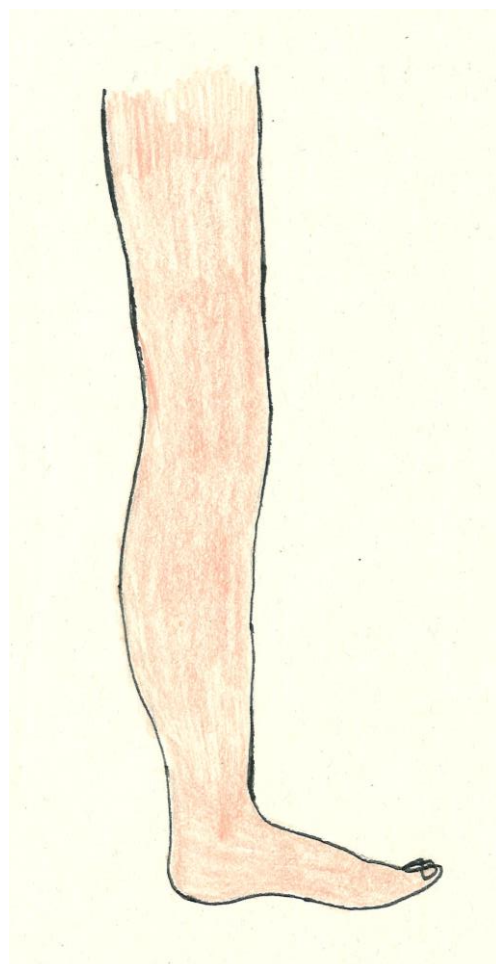
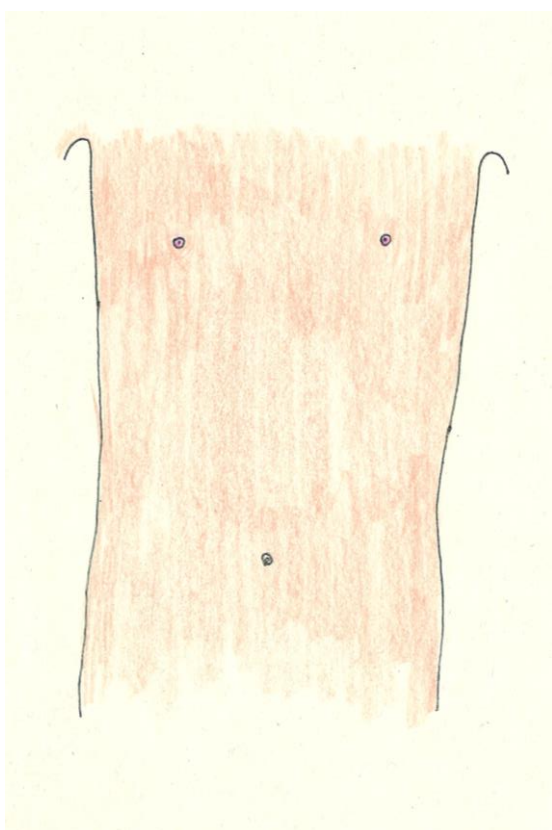
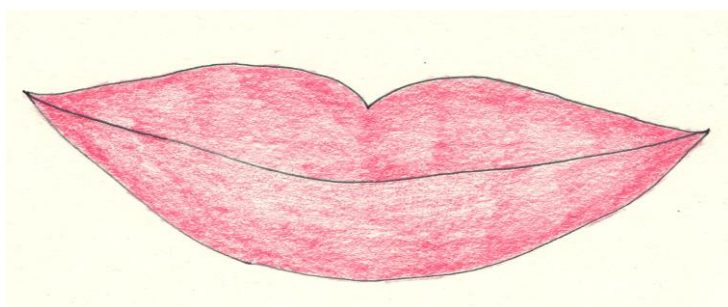
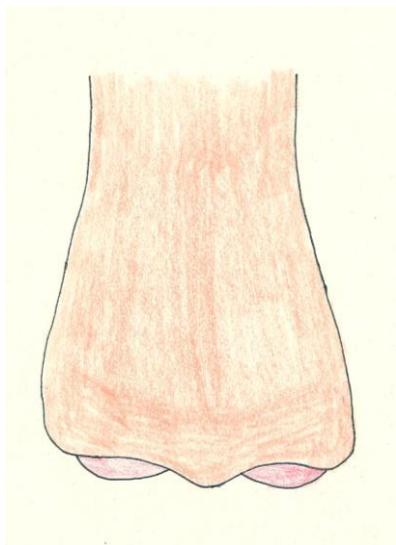
*Příloha F3 – obrázek štěňátka použitý ve třídě „Kořata“<sup>305</sup>*



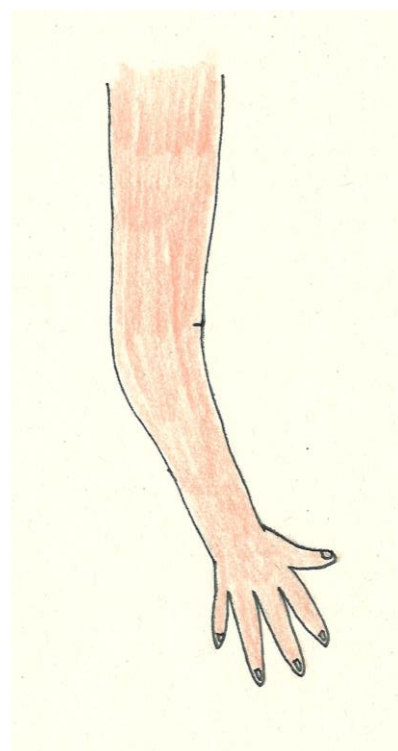
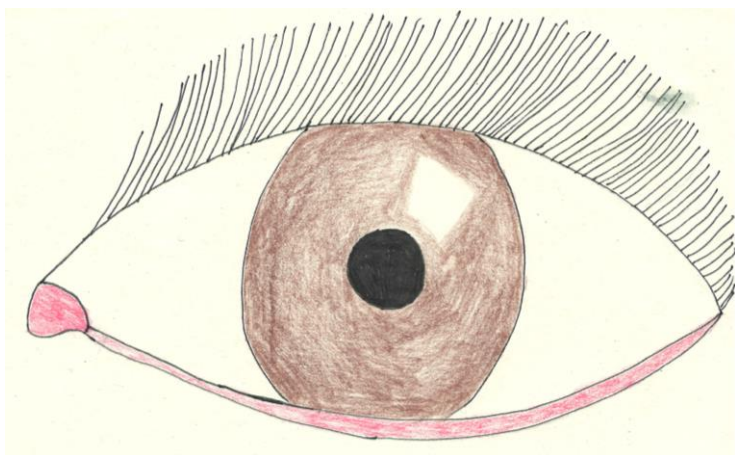
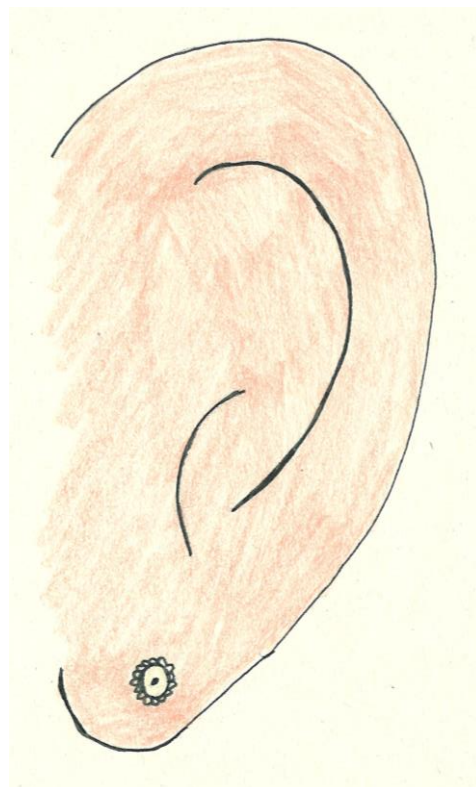
---

<sup>305</sup> ZDROJ: vlastní. Nakresleno.

Příloha F4 – obrázky částí těla použité ve třídě „Motýli“  
306



<sup>306</sup> ZDROJ: vlastní. Nakresleno.



*Příloha F5 – dráčci na provázcích použití ve třídě „Včely“<sup>307</sup>*



<sup>307</sup> ZDROJ: vlastní. Vyfotografováno doma. Vlastnoručně vyrobeno.

**PŘÍLOHY G – FOTOGRAFIE POŘÍZENÉ V MŠ V ZAJEČOVĚ**

*Příloha G1 – V. Veselý, J. Jelínek: Veverky<sup>308</sup>*

**Veverky**

Vesele V. Veselý / J. Jelínek

Smály se ve-verky na stromečku, že za-jíc se-dá- vá na bobečku.

Smály se ve-ver-ky na pa-ře - ze, že za- jíc na stromek ne-vy- le- ze.

<sup>308</sup> ZDROJ: vyfotografováno na nástěnce ve třídě „Motýli“.



Příloha G2 – J. Horáčková: Podzimní výlet<sup>309</sup>

**PODZIMNÍ. VÝLET**  
Jaroslava Horáčková

VESELE  
C

FOUKÁ VÍTR, TO JE DOBRÁ ZPRÁVA, DRÁČEK NA NÁS PENTLEMI UŽ MÁVÁ.

G7

ČÍMDÁLVIČ HO VELKÁ VÝŠE LÁKÁ, RÁD BY VZLÉTL VZHŮRU, AŽ NAD OBLA-

C F C G7 C

KA. JE TO KRÁSA VIDĚT Z NEBE SVĚT, KDEKDO MU TO MŮŽE ZÁVI-

F C G7

DĚT. MY TI, DRÁČKU, PŘEJEM HEZKÝ LET, JEN AŽ SE NÁM BRZY ZASE

C

V PÁTÍŽ ZDĚTI

<sup>309</sup> ZDROJ: vyfotografováno na pianě ve třídě „Včely“.

*Příloha G3 – piano s písničkami<sup>310</sup>*



<sup>310</sup> ZDROJ: vyfotografováno ve třídě „Včely“.

**PŘÍLOHY H – DOKUMENTACE MEZI MŠ A MNOU***Příloha H1 – motivační dopis<sup>311</sup>*

Vážené paní učitelky,

jmenuji se Stáňa Jarabicová a jsem studentkou třetího ročníku bakalářského studia Učitelství pro mateřské školy na fakultě pedagogické Západočeské univerzity v Plzni.

Na začátek velice děkuji za možnost pracovat s dětmi ve Vaší třídě. V současné době zpracovávám bakalářskou práci na téma *Výběr umělých písní pro hudební výchovu v mateřské škole (modelové příklady a vlastní tvorba)*. V rámci praktické části jsem se rozhodla oslovit maximálně pět tříd mateřských škol dětí různého věku, uskutečnit tady řízenou činnost a učitelům/učitelkám nabídnout dotazník na vyplnění. Protože se jedná o hudební výchovu, je pro mě jednodušší pracovat s dětmi v homogenní třídě. Hlavním tématem mé řízené činnosti bude, jak už název mé práce napovídá, píseň umělá. A protože bych měla do tohoto výstupu zařadit i mou autorskou píseň, mohu Vás ujistit, a snad i potěšit, že budete první třída, která tuto konkrétní písničku pozná.

Abych nenarušila Váš aktuálně probíhající program, rozhodla jsem se motivovat děti loutkou, která do Vašeho programu jen vstoupí a zase z něj odejde. Vy tedy další den budete moci pokračovat v tom, co jste započali den před mou návštěvou.

Druhou částí je potom dotazník. Nejde o žádné zkoušení, spíše jen o získání přehledu, co se týče umělé písně a hudebních činností, především pěveckých, ve Vaší třídě. Dotazník je samozřejmě anonymní.

Jsem studentka, stále se učím nové věci, proto prosím o trpělivost a počítání s tím, že se z mé strany může stát chyba. Ráda přijmu i jakoukoliv zpětnou vazbu z Vaší strany, která mě snad zase posune o kousek dál.

Těším se na naši spolupráci,

S pozdravem

Stáňa Jarabicová  
studentka

---

<sup>311</sup> ZDROJ: vlastní.

*Příloha H2 – žádost o souhlas s pořizováním audio nahrávek<sup>312</sup>*

V Zaječově dne 25. října 2018

### **Žádost o souhlas s pořizováním audio nahrávek**

Vážená paní ředitelko,

v rámci své řízené činnosti ve vybraných třídách Vaší mateřské školy žádám o pořizování audio nahrávek.

Veškeré tyto audio nahrávky budou použity pouze ke studijním účelům. Kromě toho, že mi velmi pomohou při samotném zpracovávání bakalářské práce, je také nejspíš využiji při své obhajobě. Prioritou pro mě jsou části nahrávky, kdy budeme s dětmi zpívat společně. Ty ostatní, jako je oslovování konkrétních dětí, mohu zcela vystříhnout a tím zachovat jejich soukromé údaje, které pro mě nejsou důležité.

Čestně slibuji, že získané údaje jiným způsobem nezneužiji.

S pozdravem

Stáňa Jarabicová  
studentka

---

<sup>312</sup> ZDROJ: vlastní.

Příloha H3 – prohlášení o nezneužití získaných údajů<sup>313</sup>

**Prohlášení**

Jméno: *Staňa Jarabíková*

Bydliště: *Hradčany 433, 34021 Jahovce nad Úhlavou*

Datum narození: *10.1.1996*

Prohlašuji, že veškeré údaje, získané v dotazníkovém šetření v MŠ Zaječov, budou využity pouze pro účely vypracování bakalářské práce zadané Pedagogickou fakultou Západočeské univerzity v Plzni.

Datum: *26. října 2018*

Podpis *Jarabíková Staňa*

Vážená slečno Jarabíková,

Souhlasím se spoluprací při zjišťování podkladů pro Vaši BP a s provedením dotazníkového šetření v naší MŠ za dodržení podmínek ve výše uvedeném prohlášení a o dodržování režimu MŠ. Svůj postup konzultujte s paní Vladkou Rokovou, vedoucí MŠ a třídními učitelkami. Přeji úspěšné zakončení studia

V Zaječově dne 24.10.2018

Paed. Dr. Marie Ernestová  
ředitelka školy

**Základní škola a Mateřská škola**  
Zaječov, okres Beroun  
příspěvková organizace  
IČ: 70993467

<sup>313</sup> ZDROJ: prohlášení od MŠ v Zaječově.

**PŘÍLOHY CH – PODROBNÝ POPIS REALIZOVANÝCH PROGRAMŮ V MŠ***Příloha Ch1 – podrobně popsany program uskutečněný ve třídě „Kořata“*

Na začátku celého programu bylo nezbytné se s dětmi seznámit a poznat tak jejich jména. Po vzájemném seznámení bylo nutné představit dětem i vílu Zpěvanku: „Je tu jedna malá víla, Zpěvanka se jmenuje. Do školky k nám přiletěla, hele, děti, tady je!“

Zpěvanka dětem řekla, že má ráda zpěv písniček a tanec, a jestli i ony znají nějakou písničku. Děti začaly téměř hned zpívat (nebo spíše recitovat) **lidovou píseň** *Prší, prší*. Ačkoliv je vybraná píseň pro děti náročná, děti si její přednes užívaly. Zpěvanka měla radost, že děti zpívají, a poté se posadila, aby pozorovala, jak se děti učí novou písničku. Upozornili jsme ji: „Zpěvanko, pozorně poslouchej!“ (hra na ozvěnu).

Před děti byl předložen obrázek štěněte (viz Příloha F3) a byla jim položena otázka, jestli poznají zvířátko na obrázku. Děti řekly: „Je to pejsek a pejsek dělá ‚haf, haf‘.“

Zahráli jsme si na štěňátka tak, že jsme dělali činnosti, které všichni pejsci obvykle dělají – čmouchají (chodili jsme po třídě a „čmouchali“), hrají si (rukama jsme udělali „mlýnek“), koušou (kousali jsme, jako kdybychom měli šťavnatou kostičku, kousali jsme na levé a na pravé straně), pijí mléko a olizují se (olizovali jsme si rty) a běhají (proběhli jsme se po třídě). Poté byla dětem položena otázka, co štěňátka dělají po obědě. Jedno z děvčátek vykřiklo: „Jdou spát!“. Jenže tomu našemu štěňátku se po obědě spát nechce. Pořád by si jen hrálo a běhalo (děti vymýšlely další nápady jako čmouchat, jíst, pít, apod.).

Před samotným nácvikem písně jsme s dětmi ještě rytmizovali sousloví, která děti samy vymýšlely – *hnědé štěňátko, bílé štěňátko, chlupaté štěňátko*, apod.

Děti byly požádány, aby napnuly uši a aby i ukázaly, kde je mají. Teď totiž bylo nutné, aby pečlivě poslouchaly, neboť jim následně byla zazpívána (a s tím i vytleskána) první část písničky. Společně jsme poté tuto část zopakovali.

„To je to naše štěně, které nechtělo spát a chtělo si jen hrát. Ale my mu ukážeme,“ (ukázala jsem prstem a děti to udělaly také) „a řekneme mu: Pejsku milý, teď je čas spát. A až se vyspíš, tak si půjdeš hrát.“ Na to byla zazpívána druhá část, kterou jsme opět společně zopakovali. Poté jsme písničku zazpívali ještě dvakrát vestoje. Dětem bylo nabídnuto, že pokud nechtějí tleskat, mohou dupat.

Děti byly nadšené. Byly by to zpívaly ještě víckrát, jenže už byl čas na to zeptat se Zpěvanky, jak se jí náš zpěv líbil. Když si Zpěvanka sedla opět k nám do kroužku, děti se

jí ihned začaly ptát, jak se jí to líbilo. Zpěvanka děti velmi pochválila, prý se jí tajil její kouzelný vílí dech a je moc ráda, že jsou v této třídě tak skvělé děti. Bohužel ale už musela odletět do jiné třídy, za jinými dětmi, aby se dozvěděla, jestli i ony tak krásně zpívají. Všechny děti si Zpěvanku chtěly pohladit, proto jsem obešla celý kruh a děti si ji hladily a dotýkaly se jejích křidélek.

„Ale abyste na mě nezapomněly, něco pro vás mám.“ Zpěvanka dětem začala rozdávat obrázky, na kterých byla ona sama. Šlo o omalovánku (viz Příloha F2), kterou si děti mohly následně vybarvit. Zeptala jsem se dětí, proč jim to Zpěvanka asi dává. Jedno z děvčátek řeklo, že proto, aby na ni nikdy nezapomněly.

*Příloha Ch2 – podrobně popsany program uskutečněný ve třídě „Motýli“*

Na začátku jsme se s dětmi seznámili a já tak poznala jejich jména. Poté jsem dětem řekla, že když jsem šla ráno do školky, něco jsem uslyšela za svými zády. Když jsem se ale otočila, nic tam nebylo. Vynesla jsem otázku na děti: „Co to asi mohlo být?“ Děti sdílely své nápady – komár, moucha, včelka, ptáček. Potom mezi nás však přišla víla Zpěvanka, se kterou se děti seznámily stejným způsobem jako ve třídě „Kočata“: „Je tu jedna malá víla, Zpěvanka se jmenuje. Do školky k nám přiletěla, hele, děti, tady je!“

Zpěvanka se otočila a ukázala dětem svá křídla. Dětem bylo řečeno, že vše, co má křídla, tak létá, proto i Zpěvanka přiletěla. Zpěvanka pozdravila děti a vysvětlila jim, že přiletěla proto, aby zjistila, jestli zpívají, protože i ona ráda zpívá a tančí. Proto děti poprosila, jestli jí něco zazpívají. Děti začaly zpívat **lidovou píseň** *Kočka leze dírou* v rozsahu sexty. Samotný zpěv dětí nebyl moc čistý, ale děti dobře držely rytmus a písničku zpívaly s nadšením. Zpěvanka měla radost, že děti zpívají. Děti ji poté posadily do dětského křesílka, aby pozorovala, jak se děti učí novou písničku. Upozornili jsme ji: „Zpěvanko, pozorně se dívej, jak krásně zpíváme!“ (hra na ozvěnu).

Dětem byla položena otázka, o čem by chtěly zpívat. Chlapci chtěli zpívat o autech, dívky o květinách. Téma písně bylo ale naprosto jiné. Mezi děti na koberec byly položeny obrázky částí lidského těla (viz Příloha F4). Děti si je měly prohlédnout a říci, co na nich vidí. Do rukou jsme brali jeden obrázek za druhým a vždy si k dané části těla něco řekli, např. „To jsou ruce. Ukažte nám je. Kolik jich máte? A co máte na rukách?“ Když byla vnesena otázka, na co máme ruce, děti říkaly nápady jako tleskání (zatleskali jsme si), „papání“, umývání, apod. Děti zaujal obrázek hrudi, podle nich to byla prsa – obrovské pozdvižení! A při otázce, proč máme jen jeden nos, řekl jeden chlapec: „Nepotřebujeme jich mít dvacet jedna!“

Bylo nutné vložit do programu hudební kontrast „potichu-nahlas“, neboť se děti překřikovaly. Pro utišení dětí byla použita tichá mluva: „Když budu mluvit takhle potichu, tak mě neuslyšíte.“ Tu hned nato vystřídala mluva hlasitá: „Ale když budu mluvit takhle nahlas, tak...“ Děti doplnily, že by nás bolely uši.

Poté jsme se připravili na zpěv písně – postavili jsme se a udělali si kolem sebe místo. Píseň byla dětem nejdříve přednesena celá. Poté byla zpívána po částech a pomaleji. Děti opakovaly zpěv a ukazování částí těla (oči, uši, pusa, nos, vlasy a břicho) na základě imitace učitele. Píseň byla zazpívána ještě dvakrát.



Pro některé děti byl však program již dlouhý a písničku podruhé zpívat nechtěly. Proto do toho nebyly nuceny, jen se posadily a dívaly se na své kamarády.

Po zpěvu dětí Zpěvanka děti pochválila a řekla, že musí odletět za jinými dětmi, aby se dozvěděla, zda i ony tak krásně zpívají. „Ale abyste na mě nezapomněly, něco vám tady nechám. Byla jsem u jednoho pána, který mne vyfotografoval, a já vám tady nyní každému svou fotografii nechám.“ Fotografií byla ta samá omalovánka (viz Příloha F2) jako ve třídě „Kořata“.

*Příloha Ch3 – podrobně popsany program uskutečněný ve třídě „Včely“*

Zpěvanka se dětem představila a zajímalo ji, jaké písničky děti v této třídě zpívají. Děti vyjmenovávaly velké množství písní. Do programu vstoupila paní učitelka ochotná děti doprovodit k písni, kterou se společně naučily před pár dny. Šlo o **umělou píseň** *Barevný podzim* od J. Horáckové v rozsahu septimy.

Písni, kterou děti zpívaly, se dalo velmi hezky navázat na následující program, neboť šlo o píseň podzimní a zpívalo se v ní také o drakovi). Dětem byly proto rozdáni malí **dráčci na provázcích** (viz Příloha F5). Každé dítě drželo dráčka za jeho ocásek před svými ústy a foukalo do něj – nejdříve silně jako fujavice a slabě jako jemný vánek, poté se děti snažily o co nejdelší výdech, foukaly s krátkými nádechy i výdechy (tzv. „psí dýchání“).

Dráčci na provázcích byli **fialoví, růžoví** nebo **žlutí**. Děti byly vybídnuty, aby se rozdělily podle barev svých dráčků, takže vznikly tři skupinky dětí. Do každé skupinky si stoupla jedna paní učitelka. Děti své dráčky položily na zem doprostřed své skupinky. Skupinka dětí s fialovými dráčky **vytleskávala** sousloví *fialový dráček*. Skupinka dětí s růžovými dráčky vydupávala sousloví *růžový dráček*. Skupinka dětí se žlutými dráčky **se pleskala do stehů** a rytmižovala sousloví *žlutý dráček*. Začala jedna skupinka, přidala se druhá a nakonec třetí. V tom samém pořadí se pak společná rytmižace ukončovala.

Dětem byla předzpívána píseň, a to pomocí pohybů rukou i celého těla:

|                              |   |
|------------------------------|---|
| <i>Znám jednoho draka,</i>   | ukázání prstem svisle vzhůru              |
| <i>dlouhý ocas má.</i>       | předklon do strany, naznačení ocasu rukou |
| <i>Nosí velkou mašli,</i>    | rukama naznačená mašle u krku             |
| <i>po nebi létá.</i>         | ruce rozhozené směrem k nebi              |
| <i>A ty zuby dračí</i>       | ruce pod ústy naznačující velké zuby      |
| <i>má jak na míru,</i>       | stále to samé                             |
| <i>kdo by se ho ale bál?</i> | zvednutí ramen, úsměv na rtech            |
| <i>Vždyť je z papíru!</i>    | otočka na místě                           |

Po přednesu celé písně byla předzpívána pouze první část písně, kterou děti s učitelkou poté zopakovaly. Stejně tak to bylo i s druhou částí – děti zpívaly píseň a pomocí vlastního těla předváděly její obsah (viz výše). Píseň byla zazpívána ještě dvakrát s klavírním doprovodem jedné z učitelek.

I v této třídě Zpěvanka děti pochválila a rozloučila se slovy, řekla, že musí odletět za jinými dětmi. I „Včely“ dostaly omalovánku (viz Příloha F2), aby si ji mohly následně vybarvit.

Dětem se moc líbili dráčci na provázcích. Dotazovaly se, zda si je mohou nechat, načež jsem souhlasila, protože jsem měla radost, že se dětem dráčci líbí.